

Ettevõtlusalane haridus

Koolitajate käsiraamat

Ettevõtlusalane haridus

Koolitajate käsiraamat

Brüssel

Käesolev väljaanne on rahastatud konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi alusel, mille eesmärgiks on toetada Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet.

Väljaandja:

Üksus „Ettevõtlus 2020”

Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat

Euroopa Komisjon

1049 Brüssel

Entr-entrepreneurship@ec.europa.eu

ÕIGUSLIK MÄRKUS

Euroopa Komisjon ega ükski tema nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas väljaandes esitatud teabe võimaliku kasutuse eest või vigade eest, mida väljaandes võib vaatamata hoolikale ettevalmistamisele ja kontrollimisele esineda. Käesolev väljaanne ei tarvitse tingimata väljendada Euroopa Komisjoni vaateid ja seisukohti.

Kaas © Colorscurves | Dreamstime.com

Taustapildid © Dreamstime.com, iStockphoto.com

ISBN 978-92-79-30912-0

doi:10.2769/51059

© Euroopa Liit, 2014

Kui ei ole sätestatud teisiti, on allikale viitamisel paljundamine lubatud.

Kolmandate isikute autoriõigusega kaitstud materjalide kasutamiseks/paljundamiseks on vajalik autoriõiguse omaniku/omanike luba.

Ettevõtlusalane haridus. Koolitajate käsiraamat

Käesolev käsiraamat on koostatud 2013. aastal Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi tellimisel.

Lühiülevaade:

2012. aastal algatasid ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat ning hariduse ja kultuuri peadirektoraat kaks riikidevahelist kohtumist, mille teemaks oli õpetajate ettevalmistamine ettevõtlusalase hariduse andmiseks. Kohtumised toimusid 2012. aasta mais (Dublinis Iirimaa) ja 2012. aasta septembris (Brdos Sloveenias). Ürituste eesmärk oli kokku tuua õpetajate ettevõtlusalases hariduses ja koolituses osalevad sidusrühmad, et tutvustada häid tavasid, vahetada ideid ja üksteiselt õppida.

Nendel kahel kohtumisel osales umbes 170 delegaati rohkem kui 30 riigist – nii Euroopa liikmesriikidest kui ka kandidaat- ja partnerriikidest. Ekspertid esitlesid raamistikke ja suuniseid, praktiseerivad õpetajad, pedagoogilised instituudid, vabaihendused ja koolituste pakkujad tutvustasid oma meetodeid, programme ja projekte. Innovaatilisi ideid käsitleti ja arutati töötubades ja töörühmades. Ühtekokku oli hõlmatud suur hulk tegevusvaldkondi, mis puudutasid ettevõtlusalase hariduse rakendamist õpetajahariduses.

Käesoleva käsiraamatu eesmärk on tutvustada laiemale avalikkusele nendel kahel üritusel esile toodud innustava praktika näiteid. Käsiraamatus tuuakse välja kõnealuste näi-

detega seotud peamised edutegurid ning esitatakse kontaktandmed põhjalikuma teabe hankimiseks.

Käsiraamat pakub valikut praktilisi soovitusi, mis töötati välja ürituste tulemusel, lootuses innustada praktilise töö tegijaid tegutsema ja jätkama oma tegevust õpetajate ettevalmistamisel ettevõtlusalase hariduse andmiseks.

Koostaja:

Käesoleva käsiraamatu koostas ICF GHK | GHK Consulting Ltd 2013. aastal Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi tellimisel.

Eessõna

Ettevõtluse toetamine ei ole kunagi olnud tähtsam kui praegu. Ettevõtlusalase hariduse tugevdamine koolides, kutseharidus-asutustes ja ülikoolides hakkab avaldama positiivset mõju meie rahvamajanduste ettevõtlusdünaamikale. Tõepoolest, sotsiaalsetesse ettevõtetesse ja idufirmadesse panustamise kõrval annab ettevõtlusharidus noortele inimestele eeliseid tööturul ja muudab nad ettevõtlikumaks oma praeguses tegevuses nii sotsiaalses, avalikus kui ka erasektoris. Seetõttu on investeerimine ettevõtlusharidusse kõige tasuvam kapitalimahutus, mida Euroopa saab teha: uurimine näitab, et õpilased ja üliõpilased, kes on saanud ettevõtlusõpet, avavad 3–6 korda tõenäolisemalt ettevõtte mingil hilisemal eluetapil kui need, kes ei ole sellist õpet saanud.

Euroopa Komisjon on rõhutanud tegevuskava „Ettevõtlus 2020” ja hariduse ümbermõtestamise teatise kaudu vajadust viia ettevõtlusõpe sisse kõikidesse haridussektoritesse, kaasa arvatud mitteformaalne õpe. Mõlemad dokumendid kutsuvad liikmesriike üles pakkuma kõikidele noortele praktilist ettevõtluskogemust, enne kui nad lõpetavad kohustusliku hariduse, rõhutades praktika kaudu õppimise tähtsust hariduse ja koolituse raames. Haridus kuulub liikmesriigi pädevusse, ent Euroopa tasandi meede saab toetada liikmesriike, kui nad kohandavad ja täiustavad oma õpetajaskonna värbamise, koolitamise ja arendamise meetodeid. See võib toimuda süsteemset mõju

omava rahastamise kaudu, eriti kavandatud Erasmus+ programmi kaudu, ning toetades vastastikuse õppimise poliitikat ja praktikat. Äsja loodud Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogia-instituut aitab samuti tugevdada ettevõtluskultuuri toetavaid hoiakuid ning selle teadmisi- ja innovatsiooniühendused korraldavad nüüd magistri- ja doktoriklasse, millel on tugev ettevõtlusmõõde.

Õpetajatel on keskne roll, sest neil on tugev mõju õpilaste saavutustele. Pühendunud õpetajad mõtlevad pidevalt oma tegevuse üle järele ja kohandavad seda vastavalt soovitatavatele õpitulemustele ning õpilaste individuaalsetele vajadustele. Ettevõtlusvaimu kui põhipädevuse arendamine ei piirdu tingimata konkreetse õppeainega. See nõuab pigem õpetamisviisi, milles on peaosa kogemuse kaudu õppimisel ja projektitööl. Õpetajad ei paku õpilastele vastuseid, vaid aitavad neil uurida ja kindlaks teha õiged küsimused ja leida parimad vastused. Õpilaste ja üliõpilaste innustamiseks ja abistamiseks ettevõtliku hoiaku arendamisel peavad õpetajad valdama laiaulatuslikke loovuse ja ettevõtlusega seotud pädevusi; koolis peab olema keskkond, kus julgustatakse loovust ja riskivõtmist ning vigu hinnatakse kui õppimisvõimalust. Koolijuhtide ja õpetajaskonna – kaasa arvatud ametialale sisenevad uued õpetajad ja pikka aega töötanud õpetajad – pädevuste arendamine peaks olema liikmesriikide jaoks absoluutne prioriteet.

Koos õpetamisega seotud elukutsete tugevdamiseks antava toetuse suurendamisega tõstab komisjon lisaks nii liikmesriikide kui ka ametialade jaoks seatud ülesande keerulisuse astet – viia läbi reform, mis võib pakkuda õpetamise kõrgemat kvaliteeti tõhusama õpetamise ja õpetajahariduse kaudu, sest mitte ükski ümberkorraldus ei ole edukas, kui see ei alga ega lõpe õpetajatega ja nendega, kes neid õpetavad.

Käesolev käsiraamat ilmub tänu õpetajate ja ekspertide kokkoviimisele kahel praktilisel Euroopa tasandi seminaril (nn laborid), et vahetada olemasolevaid praktilisi kogemusi ja arutada parimaid viise õpetajate koolitamiseks ja toetamiseks ning viia ettevõtlusprojekte ja -meetodeid klassiruumi. Kõnealuste seminaride ajal kogutud ideed ja näited on koondatud käesolevasse käsiraamatusse, et neid innustavaid eeskujusid laiemalt tutvustada. Loodame, et materjal meeldib Teile ja Te kasutate seda hästi.

Antonio Tajani

Mari Luoma

Sisukord

Sissejuhatus	7
Märksõnad	8
Mis iseloomustab ettevõtlusmeelset õpetajat?	9
Mis toetab õpetajate ettevõtlusalast haridust?	10
Õpetaja alusharidusega seotud praktilisi näiteid	13
Õpetajate alushariduse näidete põhisõnumid	14
› Ettevõtlusalast õpetajaharidust andvad asutused	16
› Programmid õpetajaks õppijate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse alal	26
› Ettevõtluse õpetamise meetodid ja pedagoogilised võtted	36
› Võrgustikutöö ja heade tavade vahetamine	48
Ametialase jätkuhariduse praktilisi näiteid	51
Ametialase täiendkoolituse näidete põhisõnumid	52
› Ettevõtlusmeelsed koolid	54
› Programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse andmiseks	58
› Uuenduslikud õpetamise meetodid ja ettevõtlusalase haridusega seotud kontseptsioonid	72
› Täiendkoolituse pakujate teavitamisstrateegijad	82
› Jätkuvad toetusmeetmed täiendkoolituse pakujatele	88
Näidete loetelu	96

Sissejuhatus

Euroopa tootlikkuse ja majanduskasvu toetamiseks on oluline investeerida haridusse ja koolitusse. Euroopa vajab loomingu- ja uuendusmeelseid ettevõtjaid ning paindlikke ja kohanemisvõimelisi töötajaid, kellel on vajalikud oskused ja põhipädevused.

Euroopa Komisjon peab ettevõtlusalast haridust vahendiks, mille abil tugevdada noorte ettevõtlikku suhtumist. Seda kasutatakse üldise pädevuste kogumi arendamiseks, mis on rakendatavad igal elualal, mitte ei õpetata pelgalt, kuidas ettevõtet juhtida. Ettevõtlusalane haridus hõlmab kõiki õppimise, hariduse ja koolituse vorme, mis edendavad ettevõtlusmeelsust, -oskusi ja ettevõtlikku käitumist – olgu eesmärk äri- või mitte.

Novembris 2012 avaldas Euroopa Komisjon teatise „Hariduse ümbermõtestamine: investeerimine oskustesse paremate sotsiaal-majanduslike tulemuste nimel”. Selle poliitikaalgatusega rõhutatakse asjaolu, et „21. sajandi oskuste” loomiseks tuleb teha jõupingutusi selliste valdkondade ülestäde pädevuste arendamiseks nagu ettevõtlus, ja toonitatakse võimet mõelda kriitiliselt, näidata üles algatusvõimet, lahendada probleeme ja teha koostööd. Ettevõtlusalastele oskustele tuleks pühendada erilist tähelepanu, sest need ei aita edeneda üksnes konkreetsetes ettevõtlusvaldkonnas, vaid suurendavad ka noorte võimalusi tööturul.

Liikmesriigid peaksid edendama ettevõtlusalaseid oskusi uute ja loomingu- ja õppimisviiside abil juba algkoolist alates, kuid samas keskenduma ka sellele, et noored näeksid kesk- ja kõrghariduse omandamisel ühe võimaliku karjääriväljundina omaenda ettevõtte loomist. Reaalse maailma kogemused tuleks juurutada probleemipõhise õppe ja ettevõtetega loodavate sidemete abil kõikidesse õppeainetesse konkreetsele haridustasandile sobival viisil. **Kõik noored peaksid saama enne kohustusliku koolihariduse omandamise lõppemist vähemalt ühe praktilise ettevõtluskogemuse.***

Haridus- ja koolitussektori jaoks tähendab see, et vaja on teha jõupingutusi tänapäeva Euroopa õpilaste ettevõtlusalaste oskuste arendamise tagamiseks ja praktilise ettevõtluskogemuse võimaldamiseks. See puudutab kõiki haridustasandeid – alates lasteaiast ja lõpetades kõrgema haridusega.

Ütlema tagi on selge, et õpetajatel ja koolitajatel on selles tegevuses otsustav roll. Nad on õppimise soodustajad ja ideede võimendajad. Nad kujundavad õppimisprotsesse ja saavad aidata õpilastel saavutada ettevõtlusalaseid õpitulemusi ehk konkreetseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

Ka õpetajad ja koolitajad vajavad võimalust omandada teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mida nõutakse ettevõtlusalase hariduse rakendamiseks ning ettevõtlusõppe võimaldamiseks. Iga tulevane ja juba töötav õpetaja peaks oma karjääri jooksul saama vähemalt ühe ettevõtluse ja ettevõtlusalaste oskuste omandamisega seotud põhiteemade ja -meetodite alase koolituskogemuse.

Euroopa Komisjon on avaldanud rea poliitikadokumente selle kohta, kuidas ettevõtlusharidust rakendada (nt Euroopa ettevõtlushariduse Oslo tegevuskava) ja algatanud poliitikakujundajate omavahelisi arutelusid kõrgetasemeliste vaekogude koostumiste sarjas. **Kõikides nendes dokumentides ja aruteludes toodi esile Euroopa õpetajate alushariduse ja pideva erialase arenguga seotud tegevus**.**

2012. aastal algatasid ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat ning hariduse ja kultuuri peadirektoraat kaks riikideülest üritust, mis olid suunatud õpetajate ettevalmistamisele ettevõtlushariduse andmiseks. Kohtumised toimusid mais 2012 (Dublinis Iirimaa) ja septembris 2012 (Brdo Sloveenia). Ürituste eesmärgiks oli tuua kokku õpetajate ettevõtlusalase hariduse ja koolitusega seotud osalejad, et tutvustada häid tavasid, vahetada ideid ja üksteiselt õppida.

Nendel kahel üritusel osales umbes 170 inimest rohkem kui 30 riigist – nii Euroopa liikmesriikidest kui ka kandidaat- ja partnerriikidest. Ekspertid esitlesid raamistikke ja suuniseid, praktikud koolidest, pedagoogilistest institutidest, vabaühendustest ja koolitusfirmadest tutvustasid oma meetodeid, programme ja projekte. Uuenduslikke ideid käsitleti põhjalikumalt ning arutati töötubades ja töörühmades. Ühtekokku võeti läbi arvukad tegevusvaldkonnad, mis olid seotud ettevõtlushariduse rakendamisega õpetajahariduses.

Käesoleva käsiraamatu eesmärk on tutvustada laiemale avalikkusele nendel kahel üritusel esile toodud innustava praktika näiteid. Käsiraamatus tuuakse välja kõnealuste näidetega seotud peamised edutegurid ning esitatakse kontaktandmed põhjalikumate teabe hankimiseks.

Käsiraamatus antakse praktilisi soovitusi, mis töötati välja koostumiste tulemuste põhjal, lootuses innustada praktikuid tegutsema ja jätkama oma tööd õpetajate ettevalmistamisel ettevõtlushariduse alal.

* Euroopa Komisjon, 2012, „Hariduse ümbermõtestamine: investeerimine oskustesse paremate sotsiaal-majanduslike tulemuste nimel”: http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/com669_en.pdf

** http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/index_en.htm

Märksõnad

	Õpetajate alusharidus	Pidev kutsealane areng		Õpetajate alusharidus	Pidev kutsealane areng
Aluspõhimõtted	43		Põhikool	39	
Ettevõtlik asutus	13, 15, 17, 19, 21		Saavutamine		53, 55
Ettevõtlusala õpetamine	33, 35, 37, 39, 41		Sisse viidud	13, 17, 19, 21, 27, 29	51, 53, 63, 87
Ettevõtluskavad		61	Standardimine		87
Ettevõtlusmeelsed koolid		51, 53	Teadlikkuse tõstmine		55, 67, 85, 89
Ettevõtte simulatsioon		59	Teadlikkuse tõstmise strateegiad		83
Haavatavad kogukonnad		65	Teadmiste ülekanne		77
Innovaatiline õpetamine	43	69, 71, 73, 75	Teavitusstrateegiad		79, 81
Jätkusuutlik areng	23		Tegevõpetajate ettevalmistus		55, 59, 61, 63, 65, 67
Kogemuslik õppimine	37	85	Toetavad algatused		89, 91
Kooli kui terviku lähenemisviis	17		Tunnistuste väljastamine	19, 29, 45	81
Koolituspakett		79	Valitsuse toetus	43	
Koolitusprogrammid		65	Veebipõhine toetus	40	58, 66, 83, 85
Koostöö	15, 25, 33, 37, 45	51, 59, 75, 77, 81, 91	Vilistlaste kaasamine	31	
Kunst ja disain	15		Virtuaalne õppimine		57
Kutsealane õpe		75	Võrgustikutöö	45	
Loominguline mõtlemine		71	Õpetajad kui kliendid	35	
Loomingulised partnerid		63	Õpetajaks õppijate ettevalmistus	27, 29, 31	
Läbivad teemad õppekavas		23	Õpetajate koolitajate ettevalmistus	23, 25	57
Muusika ja loovus	33		Õpetamismeetodid		83
Oskuste tunnustamine	41		Õpetamisvahendid		67
Pidev toetus		85, 87	Õpiväljundid	27	
Praktilised meetodid	31	56, 61, 79, 81, 83	Õppekava lõimimine		41
Probleemide lahendamine	25	73	Õppematerjalid		57, 69, 71, 75, 89, 91
Projektipõhine töö	13, 21, 39	69, 73	Õppimine tööstuselt	31	
Protsessitehnikad	35		Äriplaanide koostamine		79

Mis iseloomustab ettevõtlusmeelset õpetajat?

Ettevõtlusmeelne õpetaja

Ettevõtlusmeelse õpetaja jaoks on õpetamine kirg. Sellised õpetajad on inspireerivad, avatud mõtteviisiga ning usuvad endasse, nad on paindlikud ja kohusetundlikud, kuid aeg-ajalt ka reeglite rikkujad. Nad on head kuulajad, suudavad ideid rakendada ja müüa ning oskavad töötada õpilasele ja tegevusele orienteeritult. Nad on meeskonnatöötajad ja neil on hea võrgustik.

Nad püüavad ületada lõhet hariduse ja majanduse vahel ning kaasata oma õpetamisse väliseksperthe, keskendudes reaalsele kogemusele. Nad seostavad õpetatava teema alati majanduslike aspektidega ja äritegevusega seotud teemadel on nende õppetöös tähtis koht läbivalt kõikides õppeainetes.

Nad lähtuvad paindlikust ja kohandatavast õppekavast ja eelistavad mitut valdkonda hõlmavat projektipõhist õppimist, kasutades pigem koolitusmaterjale kui õpikuid. Nad seavad esiplaanile rühmategevuse ja koostoime ning mõistavad, et klassiruum võib vahel olla vaidlusruum, jättes ruumi mitmekesisusele – erinevatele arvamustele, vastustele ja lahendustele ning õppeprotsessi üle järelemõtlemisele.

Ettevõtlusmeelsed õpetajad on rohkem nõustajad kui loengupidajad. Nad toetavad õpilaste individuaalseid õppeprotsesse ja isiklike oskuste arengut.

Praegused seisukohad ettevõtluse õpetamise kohta toetuvad mitmele korduvalt väljendatud põhimõttele:

- ettevõtlusalane haridus on midagi enamat kui ettevalmistus äritegevuse juhtimiseks. Selle juures on vajalik ettevõtlike hoiakute, oskuste ja teadmiste arendamine, mis peaksid võimaldama õpilase ideid ellu viia;
- õpetajad ei saa õpetada ettevõtlust, ilma et nad ise oleksid ettevõtlusmeelsed;
- ettevõtlusalaste pädevuste omandamine nõuab aktiivseid meetodeid õpilaste kaasaarvamiseks, et nad saaksid oma loovust ja innovaatilisust avaldada;
- ettevõtlusalast pädevust ja oskusi saab omandada või õpetada ainult praktiliste, tegeliku elu kogemuste kaudu õppimise teel;
- ettevõtlusalaseid oskusi saab õpetada nii õppeainete üleselt kui ka eraldi õppeainena;
- ettevõtlusalane haridus peaks keskenduma nii ettevõtlusmeelsetele inimestele kui ka ettevõtjatele, arvestades, et suurem osa õpilastest hakkab ettevõtlusalaseid oskusi kasutama äriühingutes või avalikes asutustes;
- ettevõtlusalasele haridusele tõelise tõmbejõu andmiseks on vaja välja töötada ettevõtlus-

alased õpiväljundid ja seonduvad hindamismeetodid ning kvaliteedi tagamise menetlused kõikidel haridustasanditel. Need peaksid olema kavandatud eesmärgiga aidata õpetajatel edukalt omandada ettevõtlusalaseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid;

- ettevõtlusalase hariduse kava tuleks tutvustada ettevõtetele ja laiemale üldsusele väljaspool õpetajaid ette valmistavaid haridusasutusi;
- õpetajad ja kool ei suuda oma kavatsusi teostada ilma kolleegide, ettevõtete ning teiste sidusrühmade koostöö ja partnerluseta.

Mis toetab õpetajate ettevõtlusalast haridust?

Eespool loetletud punktide elluviimiseks peavad olema loodud teatud tingimused.

Õpetajate hea alusharidus

Õpetajaks õppijatel peaks olema võimalus saada ettevõtluse õppimise kogemus alusõppe ajal. Õppides koolitusasutuses, mis annab ettevõtlusalast haridust laias mõttes, arendavad õpetajaks õppijad välja terve rea oskusi ja meetodeid, mis võimaldavad neil endil olla uuendus- ja ettevõtlusmeelsed. Õpetajana tööle asudes ja ettevõtluse põhimõtteid tundes on nad võimelised sütitama „ettevõtlussädet” ja innustama õpilasi oma ametialase karjääri esimestest hetkedest.

Ettevõtlusstrateegiat ja visiooni omavad õpetajaharidust andvad asutused

Õpetajaharidust andvatele asutustele tuleb kasuks, kui neil on kindel eesmärk ja selge visioon selle kohta, kuidas ettevõtlusstrateegiad võivad toetada nende institutsiooniliste eesmärkide saavutamist. Ettevõtlusalast haridust saab rakendada horisontaalse lähenemisviisi kaudu kogu õppeprogrammi ulatuses, suhtudes sellesse kui põhipädevusse, mis on oluline iga õpetaja kvalifikatsiooni jaoks, aga mitte kui eraldi õppeainesse.

Ettevõtlusalased õpetajatele suunatud haridusprogrammid, mis tuginevad uutele pedagoogilistele võtetele

Ettevõtlilikult tegutsemiseks tuleb aktiivselt õppida. Rakendada tuleks kaasaegseid õpetamisstrateegiaid (näiteks projektipõhine, aktiivne või iseseisev õppimine). Esmakordse kasutuselevõtmise korral võib kasutada eriprogramme; kujunevaid häid tavaid tuleks tutvustada õpetajate koolitajatele ning need järk-järgult viia sisse igapäevapedagoogikasse. Mitme traditsioonilised õpikeskkonnad (reaalsed olukorrad, keskkonnad väljaspool klassiruumi) peaksid olema kättesaadavad kõigile õpilastele.

Kvaliteetne täiendõpe

Juba töötavate õpetajate pideva kutsealase arengu tagamiseks on vaja kvaliteetseid programme, et toetada ettevõtluse õpetajaid ja kindlustada, et õpetajad, kellel ei olnud aluskoolituse käigus võimalik saada ettevõtlusalase hariduse kogemust, saaksid ennast kõige viimaste arengutega kurssi viia.

Kool kui töökoht väärtustab ettevõtlusmeelsust ja pakub tugevat toetust koolijuhtidelt

Ettevõtlust väärtustaval koolil on ettekujutus oma tulevastest vajadustest ning selge nägemus, kuidas ettevõtlusalane haridus sobitub laiema õppekava ja arenguplaaniga. Ettevõtluse valdkonna süvendamine õpetaja alushariduses ei tarvitse mõjule pääseda, kui õpetajad suunduvad tööle koolidesse, mis ei ole omaks võtnud ettevõtlusalase hariduse kontseptsiooni. Ettevõtluse õpetajatele on abiks koolijuhtide tugev toetus.

Partnerid kogukonnas

Edasiliikumisel mängivad elulist rolli toetussüsteemid. Koolid ja õpetajaharidust andvad asutused peaksid looma sidemed ja koostööstruktuurid ettevõtete ja ühiskondlike organisatsioonidega, et saada toetust oma ettevõtluse õppekavale.

Ettevõtlusõppe võrgustikud

Kvaliteedi pidevaks tagamiseks peaksid ettevõtluse õpetamise ja õppimisega seotud õpetajad rajama võrgustiku, järjepidevalt kohtuma ning vahetama kogemusi, oskusteavet ja materjale.

Kõik need komponendid on omavahel seotud. Jätkusuutlikkuse ja kestvuse saavutamiseks on vaja tegutseda kõikides valdkondades. Juhtimisvõime, visioon ja motivatsioon on vajalikud kõikidel tasanditel.

Tegemist on üldiste põhimõtetega, seetõttu peaks iga haridusasutus need omaks võtma ja kohandama, lähtudes oma tingimustest. Valitsused, haridusasutused, koolid ja sidusrühmad kogu Euroopas on ettevõtluse õpetamise ja õppimise rakendamise seisukohalt erinevatel arenguastmetel. Mõned riigid käivitasid aastaid tagasi kõikehõlmava ettevõtlusalase hariduse strateegia kõikidel haridustasanditel, samas kui teised on alles lähetejoonel, kus ettevõtlusega seotud põhimõtted õpetamises ja õppimises suuremalt jaolt puuduvad ning institutsionaalsel tasandil on toetus napp. See tähendab, et kõikide eespool märgitud valdkondade puhul tuleb iga olukorra jaoks välja töötada eraldi lahendused.

Ka lahenduste rakendusala võib erineda. Näiteks ühele riigile võib sobida kogu riiki hõlmav lahendus, teistes aga võib väikese ulatusega tegevus katsekoolis tähendada olulist edasiminekut.

Käesolevasse käsiraamatusse kogutud innustavad näited kinnitavad, et ühtki projekti või tegevust ei tohi alahinnata. Paljud väljapaistvad eeskujud on alustanud väikestest sammudest ja jõudnud kaugemale pärast oma edukuse tõestamist.

Seetõttu tuleks käsiraamatut tõlgendada kui kutset võtta riske, olla loov ja innovaatiline, arendada ideid ja tegutseda – teiste sõnadega:

olla ettevõtlik!

Õpetaja alusharidusega seotud praktilisi näiteid

Õpetajate alushariduse näidete põhisõnumid

Ettevõtlusalase hariduse jätkusuutlikuks rakendamiseks õpetaja alushariduses vajab Euroopa

ettevõtlusalast õpetajaharidust andvaid asutusi, millel on visioon ja strateegia

- Ettevõtlusalast õpetajaharidust andval asutusel on selge haridusalane kontseptsioon, mille toel arendatakse **õpetajaks õppijate võimet õpetada tuleviku maailma nimel**. See kontseptsioon on sisse viidud kogu õppekavasse.
- Ettevõtlus on sulandatud **koolikultuuri ja põhieesmärgi**.
- Ettevõtlusalast õpetajaharidust andval asutusel on nägemus tulevikuvajadustest ning **selge ülevaade, kuidas ettevõtlusalane haridus sobitub laiemale õppe- ja arengukavaga**.
- Ettevõtlusmeelne haridusasutus püüab **leida õigeid inimesi**, neid endaga siduda ja anda **neile võimaluse oma ideede arendamiseks**.
- Ettevõtlusalast õpetajaharidust andev asutus edendab tugevat **õppimise praktilist komponenti**, mida toetab kindel teoreetiline alus.
- Ettevõtlusalane haridus kui **horisontaalne lähenemisviis ja läbiv teema** on sisse viidud kogu õppeprogrammi. Eraldiseisva aine asemel vaadeldakse seda pigem pädevuse ja andena, mis on iga õpetaja kvalifikatsiooni eluliselt oluline osa.
- Ettevõtlusalases hariduses ja tegevuses osalemine on pigem **õppekava nõue** kui valikuline tegevus.
- Kursusi ja õpetatavaid ained tuleb järjepidevalt kohandada **tööturu vajadustega**.
- Ettevõtlusalast haridust andvad asutused **jätavad ruumi katsetamisele**. Uutele õpetamismeetoditele ja innovaatilistele projektidele jäetakse koht ning toetatakse edu saavutamist. Koolitajatele võimaldatakse eksperimenteerivat hoiakut ja aktsepteeritakse ebaõnnestumist.
- Ettevõtlusalast õpetajaharidust andval asutusel on **tugev võrgustik**.
- **Ülalt alla antav toetus** juhtkonnalt on oluline.

Ettevõtlusmeelsete õpetajate koolitajad

- Õpetajate koolitajatel tuleb samuti arendada ettevõtlikku lähenemisviisi õpetamisele ja õppimisele. Nad peaksid looma **keskkonna, mis aitab tuua innovaatilist õpetajaharidusse** ja õpetamispraktikasse.
- Ettevõtlusalast haridust pakkuvad õpetajate koolitajad peavad mõnikord tegelema „ettevõtluse” suhtes negatiivsete hoiakute ületamisega. Siin võib abiks olla kontseptsioon „**ühiskondlikule tulule orienteeritud ettevõtlus kasumi jahtimise asemel**”, mille toetamine seondub hästi õpetamise üldtunnustatud ideaalidega ja võib aidata eelarvamustest üle saada.
- Õpetajate koolitajatele on ettevõtluse õpetamisel abiks **konkreetselt ja tegelikust arvestavalt määratletud õpiväljundid**.
- Õpetajate koolitajatele on abiks ettevõtlusalase hariduse pedagoogika jaoks välja töötatud ja kinnitatud kvaliteediga **hindamismeetodid**.
- Ettevõtluse õpetajate koolitajatel on nii heade kui ka halbade **kogemuste jagamise võrgustikud**. Nad kasutavad oma võrgustikke valitsuse teavitamiseks ja **alt üles lobitöö tegemiseks**.
- Ettevõtluse õpetajate koolitajad toetavad **praktiliste ja konkreetsete õppematerjalide väljatöötamist**, mis aitavad ettevõtlusalast haridust rakendada.
- Ettevõtluse õpetajate koolitajad **koguvad süstemaatiliselt õpilastelt tagasisidet**, teades, et õpilase huvi on ettevõtlusalase hariduse rakendamise oluline edasiviija.

Õpetajaks õppijatele mõeldud ettevõtluskoolituse programmid ja meetodid

- Ettevõtluse õpetaja koolitusprogrammid motiveerivad õpetajaks õppijaid **arendama oma ettevõtlusalaseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid**.
- Ettevõtluse õpetajate koolitusprogrammid aitavad õpetajaks õppijatel kujundada **oma õpetamiseesmärke ja omaenda arengumappi**: mida ma tahan koolitajana saavutada? Millised meetodid, kogemused ja vahendid on minu käsutuses?

- **Aktiivset õppimist, praktilisi kogemusi ja tegevuse kaudu õppimist** toetatakse. Tulevased õpetajad saavad erinevaid võimalusi, et määratleda oma eesmärgid, kavandada õppimismeetodid ja tegutseda.
- Õpetajaks õppijad saavad võimaluse **arutada, mõtestada ja hinnata oma õppimisprotsessi** nii meetodite kui ka teadmiste tasandil: kuidas me õpime õpitavat?
- Ettevõtlusalase hariduse asjakohasust **kinnitab teoreetiline mudel**, mis muudab hariduse mõistmise ja rakendamise hõlpsamaks.
- Ettevõtluse õpetaja koolitusprogrammid ja meetodid toetavad arusaama **õpetaja kui suunaja ja vahendaja rollist**, kes ei anna õpilasele valmis vastuseid, vaid laseb neil need ise leida.
- Ettevõtlusõppe meetodid jätvavad **aega sisuliseks järelemõtlemiseks**, näiteks õpingupäevikute pidamise ning kordavate arutelude kaudu õppimisprotsesside käigus ja järel. Õppimisprotsesside keskmes peaks olema õpitu mõtestamine, samuti lahenduste leidmine.

Partnerlused haridussektori, ettevõtjate ja loomemajanduse vahel

- Ettevõtlusalasele haridusele õpetajakoolituses tulevad kasuks **sidemed haridusasutuste ja äriühingutega**. Ettevõtete esindajad saavad toetada ettevõtluse õpetamist ja õppimist mitmel viisil: ekspertidena, tugiisikutena, mentoritena või kriitiliste sõpradena.
- Haridusasutused saavad õppida loovkunstist, kuidas soodustada ja hinnata loomingu protsessi – **kuidas tekitada ideid ja neid teostada**.
- Partnerlused koolidega tulevad kasuks uute teede otsingutel ja kvaliteedi tagavad innovaatilised ideed, projektid ja materjalid. Lisaks aitab see lähenemisviis levitada ja „müüa” ettevõtlushariduse ideed teistele tutvustajatele.

Ettevõtlusmeelsed lähenemisviisid õpetajahariduses

Jyväskylä ülikool on viinud ettevõtlusalase hariduse kohustuslikuna sisse õpetajahariduse mitmesse moodulisse:

Ettevõtluse ja ärialase oskusteabe põhialused.

- ▶ Sissejuhatav ettevõtlushariduse kursus „Osalemisvalmis kodanikud ja ettevõtlus”.

Õpetajaks õppijad saavad ettevõtluskoolituse, võtavad läbi ettevõtlusalase kirjanduse ning kontseptsioonid ja põhialused projekti kavandamiseks ja teostamiseks koolis või kohalikus MTÜs. Kaks kooliprojekti näidet, kus tulevased õpetajad osalesid:

- ▶ *Laste parlament*: tõhus vahend, mida saab rakendada kogu kooli õppeplaani läbivalt ja eesmärgiga arendada laste ettevõtlikku ellusuhtumist. Toimib õpilaste mõjutamis- ja osalemiskanalina.
- ▶ *Masina vastu*: toetab aktiivset kodanikkonda. Projekti eesmärgiks oli aidata keskkooliõpilastel teha oma hääl kuuldavaks aktuaalsel poliitikateemal. Selle projekti raames viidi läbi näidisüritus. Tulevaste õpetajate roll oli vastutada korralduse ja lubade eest, samuti olla protsessi käigus toeks.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalast õpetajaharidust andvad asutused

Rakendav riik: Soome

Rakendav asutus: Jyväskylä Ülikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.jyu.fi>

Kontaktisik: Sonja Virtanen

E-posti aadress: sonja.virtanen@jyu.fi

Telefon: +358 408053378

Asutuse telefon: +358 142601211

Tegevuse sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: põhikooli õpetajad (Soomes klassid 1–6)

- ▶ Ettevõtlus tehnoloogiaalases hariduses ja kehalises kasvatuses
 - ▶ Ettevõtlus tehnoloogiaalases hariduses: Birdhouse band'i näide. See keskendub ideede teostamise, koostööpõhise õppimise, loovuse, probleemide lahendamise oskustele
 - ▶ Ettevõtlusharidus kehalises kasvatuses – toodud näite puhul on tegemist teaduskondadevahelise spordivõistlusega ja kohalikud ettevõtted olid kaasatud koostöösse
- ▶ Süvendatud õppekava kursus „Õppivad organisatsioonid ja ettevõtlusalane haridus”. Õpilaste tähelepanukese nihkub pedagoogiliselt kogukonnalt ettevõtetele ning õpilased vaatlevad ettevõtteid kui õppivaid organisatsioone
 - ▶ Rühm veedab ettenähtud aja ettevõtet vaadeldes, küsitledes töötajaid ja osaledes võimalust mööda ettevõtte tegevuses, et koguda kasulikku õpetamismaterjali
 - ▶ Õpilaste ülesanne hõlmab vaadeldava ettevõtte õppimissüsteemi analüüsi ja soovitusi selle arendamiseks
- ▶ Õppeaastal 2013/2014 käivitatakse haridusvaldkonnas rahvusvaheline magistriõppe programm ja üheks kohustuslikuks kursuseks saab „Haridusalased uuendused ja ettevõtlus”

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Ettevõtlusharidus tuleb ühendada asutuse põhiülesandega ja lõimida õppekavasse

Tegevuse mõju

- ▶ Ametlikult ei ole projekti mõju uuritud, kuid õpilaste tagasiside on olnud väga positiivne ja nad on märkinud, et teadvustavad tugevalt ettevõtlushariduse tähtsust

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSALANE HARIDUS

PROJEKTITÖÖ

LÕIMITUD

SOOME

Kasulikud lingid või allikad:

Sonja Virtaneni esitlus kolledži kohta on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/ettevot/policies/sme/promoting-ettevotlus/files/haridus/dublin/sonja_virtanen_en.pdf

Ülikooli kodulehel on esitatud üldine teave viimase 2 aasta jooksul algatatud projektide rakendamise kohta ja mõned PowerPointi presentatsioonid (praegu ainult soome keeles): <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/yrittajyyis>

„Liikuvad kujud” ehk kunst õpetajahariduses

Dublini Riiklik Kunsti- ja Disainikolledž (National College of Art and Design) pakub mitut õpetajahariduse programmi. Bakalaureuse tasemel võivad õppijad valida ühise kraadi kas kaunite kunstide ja hariduse või disaini ja hariduse valdkonnas. Bakalaureusekraadi omandanutele pakub haridusteaduskond kunstihariduse valdkonnas valiku magistri-, doktori-, ameti- ja täiendõppe tasemeid.

Kunst ja disain pakuvad ettevõtluse õppimiseks suurepärase mudeli. Viise, kuidas kunstnik ja disainer lähenevad probleemile ning liiguvad lahenduste suunas, on otstarbekas omandada kõigil õpilastel. Kunstikolledžid sulandavad kriitilise mõtteviisi ja osavõtu kõigesse, mida nad teevad, tegemist on eluliselt oluliste oskustega ettevõtlusedu saavutamiseks. Olemas on palju

viise, kuidas ettevõtlusharidust ja õppimist saab tugevdada, toetudes kunstile ja disainile. Üks NCADile iseloomulik näide on praktiline koostöö õpetaja alushariduse valdkonnas.

Kõik õpetajahariduse omandajad saavad praktilise koostöö kogemuse. Ühe programmi raames luuakse „liikuvad kujud”, mis võimaldavad õpilastel mõista seoseid liri ajaloo, loodusega ning lavastuse jõudu ja suuliste avalduste väärtust. Iiri Rahvusmuuseumis esitati etendus, kus kasutati hiiglaslikke nukke, mis olid inspireeritud Dublini O’Connelli tänava skulptuuridest ja nende lugudest. Etendus käsitles eranditult koostööd – kolledžisisest üliõpilaste ja õpetajate vahel ning väljaspool kolledžit koolide, kultuuriasutuste ja kogukonna rühmitustega.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalast õpetajaharidust andev asutus

Rakendav riik: Iirimaa

Rakendav asutus: Dublini Riiklik Kunsti- ja Disainikolledž

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.ncad.ie/>

Kontaktisik: Gary Granville

E-posti aadress: granvilleg@ncad.ie

Tegevuse sihtrühm: õpetaja aluskoolitus ja Dublini koolide õpilased

Hariduse sihttase: kõik tasemed

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Keskkond, mis võimaldab viia uuendusi õpetajaharidusse ja õpetamispraktikasse.
- ▶ Iirimaa teatas hiljuti õpetajahariduse ümberkorraldamisest, mis annab riiklikule kunsti- ja disainikolledžile võimaluse õpetajahariduse kontseptsiooni muuta. Igal juhul sobib tulu teenimise kontseptsioon paremini (võrreldes kasumi jahtimisega) ettekujutustega sotsiaalsest ettevõtlusest ning riikliku kunsti- ja disainikolledži panusega.
- ▶ Riiklikul õppekava ja hindamise nõukogul on plaanis läbi viia ka laiem, praegu lõppjärgus olev õppekava reform, mis rõhutab „põhioskuste” sisseviimise vajadust noorte haridusse, samuti vajadust ettevõtlusele keskenduvate lühikursuste järele.
- ▶ Ka riiklikus kunsti- ja disainikolledžis toimuvad olulised muudatused ning hiljuti loodi strateegiline liit Dublini ülikooli kolledžiga. Kraadisüsteem muutetakse kolm pluss kaks süsteemiks, et võimaldada laialdasemat osalemist reaalses maailmas nii bakalaureuse- kui ka kraadiõppe tasanditel. Loodetakse, et kraadiõppe käigus tehtud teadustöö annab tugevamat ja vahetumat tagasisidet veel õppivatele üliõpilastele.

Tegevuse mõju

Õpetajahariduse omandamise käigus saadud praktilise koostöö kogemus osutub kasulikuks mitmel viisil.

- ▶ Meeskonnatöö arendamine, koostöö- ja läbirääkimisoskused
- ▶ Omavahelise usalduse kujunemine, mille kinnistab hindamisalus, mis on ühesugune meeskonna kui terviku jaoks – kõik peavad ülesande sooritama või koos läbi kukkuma

Kõnealused kogemused sobivad kokku laiemate põhioskustega, mida hiljuti rõhutas riiklik õppekavade ja hindamise nõukogu: infotöötlus, teabevahetus, isiklikud tulemused, ühistegevus ja kriitiline mõtlemine.

Edasise arengu kavad

Riikliku kunsti- ja disainikolledži haridusteaduskond kavatseb arendada tehtud töö põhjal kogukonnaga seotud ettevõtlussamba, juurutades sotsiaalse suunitlusega kunsti- ja disainipraktikas uue magistriõppe eriala, mis annab kvalifikatsiooni ka kutseharidussektoris õpetamiseks.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSMEELNE ASUTUS

KUNST JA DISAIN

KOOSTÖÖ

IIRIMAA

Kindla hoiakuga õpetamise kunst

Leuveni pedagoogilise kolledži Group T hõlmab umbes 1000 õpilast ja 85 õppejõudu. Nende põhiülesandeks on sisuline haridus olemusliku kogemuse kaudu. Nende eesmärgiks on arendada isikut kui tervikut. Nad keskenduvad kolmele põhipunktile (3 E):

- ▶ *Haridus (Education)*: arendatakse õpilaste võimeid Unesco nelja haridussamba põhimõtete kohaselt: olema õppimine, teadma õppimine, tegema õppimine ja üheskoos elama õppimine
- ▶ *Konstrueerimine (Engineering)*: võimaldab õpetajatel luua võimsad õpikeskkonnad, kus leidlikkus ja loovus ilmnevad tegevuse kaudu
- ▶ *Ettevõtlikkus (Enterprising)*: tulemused saavutatakse eestvedamise, uuenduslikkuse ja julgemise kaudu

Üldiseks eesmärgiks on kujundada ettevõtlusmeelsed, loovad ja paindlikud õpetajad klassiruumis, koolis ja ühiskonnas. Nad kasutavad erinevaid

uuenduslikke pedagoogilisi meetodeid ettevõtlusmeelse mõtteviisi arendamiseks, k.a õppimine, mis põhineb pädevusel ja andel; kutsealane praktika, meeskonnatöö projektides, visiooni ja vastutuse mõistmine, õpilaste enda vastutus oma õppeprotsesside eest, kusjuures õppejõud täidab nõustaja ülesandeid; terviklik hindamine, refleksioon ja arengumapp, IKT ja uus meedia, paindlikud õppekavad, vaimsete või geograafiliste piiride puudumine.

GROUP T – Leuveni pedagoogilisel kolledžil on mitu projekti ja algatust, mis on välja töötatud ettevõtlusmeelsete, loominguliste õpetamisvõtete tugevdamiseks. Kahte projekti kirjeldatakse allpool:

- ▶ Esimene näide hõlmab arenguõpingute kraadiõppe programmi, mis on korraldatud Unesco haridussammaste põhimõtete alusel ja on suunatud kõiki dele bakalaureusekraadi omandanud õppuritele. Programmi õpilaskond on

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalast õpetajaharidust andvad asutused

Rakendav riik: Belgia

Rakendav asutus: Group T – Leuven pedagoogiline kolledž

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <https://my.groupt.be/>

Kontaktisik: Thu Dang Kim (innovaatika abidekaan)

E-posti aadress: Thu.dang@groept.be

Kontaktisiku telefon: +32 16301172

Telefon: +32 16301030

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: Group T – Leuven pedagoogiline kolledž on Unesco ühendkoolide võrgustiku liige

Rakendamine/sihtrühm: bakalaureuseõppes õppijad

Hariduse sihttase: erinevad haridustasemed: algharidus, põhiharidus, keskhariiduse madalam tase, põhi- ja keskhariidus, kraadiõppe tasandi mentorlus ja jätkuõpe

rahvusvaheline, osalejaid on Nigeeriast, Pakistanist, Kamerunist, Madalmaadest, Egiptusest, Hiinast, Ghanast, Iirimalt, Indoneesiast, Türgist, Hispaaniast, Ühendkuningriigist, Etiopiast. Sügissemestril tutvutakse ettevõtlusalase haridusega. Eesmärgiks on koostada haridusalased projektid viies Unesco peamises tegevusvaldkonnas (haridus, loodusteadused, sotsiaal- ja humanitaarteadused, kultuur, kommunikatsioon ja informatsioon). Kevadsemestril alustatakse tutvumist haridusega üldisemalt.

- ▶ Teine hea tava näide on refleksioon ja arengumapp; kohandatud GROUP T 1995.-1996. aasta portfelli kontseptsioonist. Tegemist on kohustusliku kolmeaastase kursusega, mis suunab õpilasi koostama isiklikku arengumappi. Esimesel aastal õpitakse oma andeid avastama ja neid mõtestama. Teisel aastal teevad õpilased isikliku SWOT analüüsi ning kolmandal aastal keskenduvad oma isiklike pädevuste ja annete tõestamisele. Lõpuaastal teevad nad läbi „I AM” (integraalne hindamismoment) protsessi, mille käigus nad tõestavad komisjonile, et on võimelised õpetajana töötama, esitades vastava avalduse ja läbides intervjuu programmist lahkumiseks.

Edu saavutamise eeldused

Kool rõhutab kolme põhielementi, mis olid edu seisukohalt äärmiselt olulised.

- ▶ *Määratle põhiülesanne ja eesmärk:* töötati välja selge haridusalane kontseptsioon, mis põhines kolmel E-l (*euro, enlargement, e-commerce*; euro, laienemine ja e-kaubandus) ja Unesco sammastel ning püüti põhiülesanne siduda õppekavaga. Horisontaalset lähenemisviisi kasutati kogu õppeprogrammi jooksul, ettevõtlusharidust ei vaadeldud kui eraldiseisvat õppeainet, vaid rohkem kui pädevust ja annet, mis on iga õpetaja kvalifikatsiooni jaoks otsustava tähtsusega.

- ▶ *Leia õiged inimesed:* GROUP T – Leuveni pedagoogiline kolledž töötab palju selle nimel, et leida sobivaid uusi õpetajaid, ja usub, et nad teevad oma tööd hästi, on professionaalsed, heade ideedega, kui neile antakse ruumi ideid arendada. Õpetajad on loovad, uuendusmeelsed ja ettevõtlusalaste oskustega.
- ▶ *Jäta ruumi eksperimenteerimiseks:* uued õpetamismeetodid ja keerulised projektid vajavad edu saavutamiseks ruumi ja toetust, õpetajatel on vaja eksperimenteerivat hoiakut, samuti tuleb arvestada ka ebaõnnestumise võimalusega.

Tegevuse mõju

- ▶ GROUP T – Leuveni pedagoogiline kolledž on saanud väga positiivset tagasisidet koolidelt, kus kolledži lõpetajad töötavad. On rõhutatud nende innovaatilisust (näiteks töö leidmine arenguriikides). Lõpetajate arv on 15 aastaga viiekordistunud ja tulevastel õpetajatel on praegu hoopis rohkem teadmisi, et tulevasi õpilasi muustusteks ette valmistada.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSMEELNE ASUTUS

KOOLI KUI TERVIKU LÄHENEMISVIIS

LÕIMITUD

BELGIA

Kasulikud lingid või allikad:

Thu Dangi esitlus kolledži kohta on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/thu_dang_en.pdf

Kvalitatiivse õpiväljundi hindamine

St Mary Ülikooli kolledž (St Mary's University College) pakub kraadiõppekursuseid õpetajahariduse ja vabade kunstide alal, samuti valiku kraadiõppejärgseid programme õpetajahariduse valdkonnas. St Mary ettevõtlusalases hariduspoliitikas on väga selgesti teadvustatud kolledži peaülesanne ning akadeemilised, professionaalsed ja ühiskondlikud väärtused. Kõikidele õpilastele on antud võimalus arendada ja katsetada ettevõtlusideid töötubade, seminaride ja loengute intensiivse ja interaktiivse programmi kaudu.

Programmi arendatakse kahe tsükli kaudu: I tsükli jooksul (2007–2012) tegeldi töötajate arenguga, soodustades ettevõtlusõpet, ja loodi ettevõtlusõpetajate juhendajate kohad. II tsükli jooksul (2012–2017) keskendutakse õppekava uuendamisele ja arendamisele, pedagoogika bakalaureuseõppe taseme ümberkujundamisele ning magistrikraadi arendamisele haridusprogrammis.

St Mary ülikooli kolledž edendab ettevõtlusharidust, valmistades õpetajaid ette kohandama õppekava ja õpetamist, et anda noortele inimestele parem ettevalmistus tööturule minekuks. Kolledž pakub ettevõtlusõppe tunnistust, mida on võimalik omandada kolledži bakalaureuseõppe kõrvalt. Tunnistuse saamiseks vajalikud õpingud läbitakse bakalaureusestudiumi esimese kolme aasta jooksul, kiirendatud programmi pakutakse viimase aasta üliõpilastele. Sellega antakse õpilastele võimalus teadmisi ühtlustada ja mõtestada ning arendada oma õpetamispraktika ühtset ja kriitilist hindamist ettevõtlusõppe käigus.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalast õpetajaharidust andvad asutused

Rakendav riik: Ühendkuningriik – Põhja-Iirimaa

Rakendav asutus: St Mary Ülikooli kolledž, Belfast

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.smucb.ac.uk>

Kontaktisik: Frank Hennessey

Kontaktisiku e-posti aadress: f.hennessey@smucb.ac.uk

Telefon: +44 (0) 2890268282 / asutus: +44 (0) 2890327678

Rakendamise/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: erinevad tasemed

Ettevõtlusõppe tunnistusel on neli komponenti:

- ▶ üldharidus (koolipõhine, refleksiooni tunnustega)
- ▶ ettevõtlusõpe (majandusalane kirjandus, tööpõhine profiil, Erasmus või Study U.S.A. programm)
- ▶ sotsiaalne ettevõtlus (aruanne või refleksioon või vabatahtlik tegevus) ja
- ▶ valikuline tegevus (kirjalikud esseed või projektid).

Õpilased osalevad mitmes projektis ja reflekteerivad seoses oma kogemusega omaenda teadmistest ja ettevõtliku õppimise käsitlesest lähtudes. Tegevus on kindlalt seotud teoreetilise ja akadeemilise kontekstiga ning pakub samaaegselt võimalust keskenduda kvalitatiivse refleksiooni õppimisele ja hindamisele.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Ettevõtlus on lõimitud kolledži kultuuri ja põhiülesandesse
- ▶ Terviklik ja integreeritud lähenemisviis ettevõtlusele

Tegevuse mõju

- ▶ Tunnistus ja koolitus suurendavad nende ainete õppijate eeliseid tööturul
- ▶ Pikemaajaline kasu – need uued õpetajad õpetavad oma õpilastele ettevõtlusoskusi, mis tulevikus toovad majanduslikku ja sotsiaalset tulu

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSMEELNE ASUTUS

TUNNISTUSE VÄLJASTAMINE

LÕIMITUD

PÕHJA-IIRIMAA

Kasulikud lingid või allikad:

Frank Hennessey esitlus kolledži kohta on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/frank_hennessey_en.pdf

St. Mary ülikooli kolledži poliitiline seisukoht ettevõtlusalase hariduse kohta on kättesaadav aadressil <http://www.stmarys-belfast.ac.uk/downloads/entrepreneurship/Entrepreneurship%20Education%20Policy.pdf>

St Mary ülikooli kolledži ettevõtlusõppe tunnistus on kättesaadav aadressil <http://www.stmarys-belfast.ac.uk/downloads/entrepreneurship/Certificate%20Entrepreneurial%20Learning.pdf>

Veebipõhiste ettevõtlusmaterjalide kataloog on kättesaadav aadressil <http://www.stmarys-belfast.ac.uk/library/links/documents/EntrepreneurshipLinksByDate.pdf>

Õppeaine Isiklik ja sotsiaalne haridus

Guarda Polütehniline Instituut (Polytechnic Institute of Guarda) asutati 1980. aastal ja pedagoogiline kool alustas tegevust 1986. aastal. Kool pakub alusharidust bakalaureuseõppe tasemel, milles ettevõtlusharidust pakutakse eraldi õppeainena „Isiklik ja sotsiaalne haridus” (45 teoreetilist/praktilist tundi ja 7,5 tundi tööks õppematerjalidega: 3 ainepunkti). Selle õppeaine kaudu rakendab instituut projektipõhist õpet kui ettevõtlusalase hariduse edendamise meetodikat.

Õpilased suunatakse projektipõhist õpet kasutama, käsitledes sotsiaalseid, kultuurilisi või majanduslikke teemasid, eesmärgiga:

- ▶ õppida oma elu ise juhtima

- ▶ arendada oskust muuta (ennast ja keskkonda), et näha võimalusi ja olla aktiivne kodanik.

Õpilastelt nõutakse projekti esitamist, kusjuures projekt hõlmab lahendamist ootavaid probleeme, mis vajavad mõtestamist, uurimist ning probleemide lahendamise ja otsustamisoskuste kasutamist. Õpilased on protsessi keskpunkt, mis algab oluliste isiklike/sotsiaalsete teemade käsitlemisega ja mille tõhusaks lahendamiseks tuleb teha koostööd. Õpetajatele jääb tugiisiku roll õpilaste kavandatud projektide juures, kus viimased võtavad kodanike ja haridusspetsialistidena autori/teostaja funktsiooni.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalast õpetajaharidust andvad asutused

Rakendav riik: Portugal

Rakendav asutus: Guarda Polütehniline Instituut, hariduse, kommunikatsiooni ja spordi kõrgem kool (GPI),

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.ipg.pt>

Peamine kontaktisik: Carlos Francisco De Sousa Reis

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: creis@ipg.pt

Telefon: +351 964057023 / 271 220 115

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: alusharidus

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Õpetaja alushariduse / ettevõtlusharidusega edasiliikumiseks tuleks ühendada ettevõtlikkus ning põhioskus muuta ennast ja maailma
- ▶ Ettevõtlusharidus tuleb lõimida asutuse põhiülesandega. Guarda Polütehniline Instituut edendab tugevat praktilist komponenti, mida toetab kindel teoreetiline baas ja järjekindel tegevus õpetatavate kursuste ja õppeainete kohandamiseks tööturu ning tänapäeva maailma uutele nõuetele

Tegevuse mõju

- ▶ Tegevuse mõju piirdub kaasatud isikutega ja konkreetsete olukordadega, kuid aitab arendada õpilaste iseseisvust ja dünaamilisust kodanike ja valdkonnaspetsialistidena

Edasine arengukava

- ▶ Guarda Polütehniline Instituut (GPI) kavatseb ettevõtluse kui õpetajate alushariduse juurde kuuluva õppeaine tugevamini kinnistada järgmiseks õppeaastaks planeeritud õppekava ümberkorraldamise käigus

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSMEELNE ASUTUS

PROJEKTITÖÖ

LÕIMITUD

PORTUGAL

Interdistsiplinaarset õpet käsitlev didaktiline seminar

Xiose Ülikooli kolledž (*Xios University College*) asub Flandrias. Kolledžil on viis osakonda, kaks õppekompleksi ja umbes 3000 üliõpilast. Ettevõtlus on õppekava läbiv teema. Didaktiline seminar interdistsiplinaarse töö ja meeskonnatöö teemal toimub keskkooliastme õpetaja bakalaureuseõppe programmi raames. Lõimitud õppekavaga õppimisele lähenetakse järgmise skeemi kohaselt:

- ▶ esiteks: õppima innustamine – ettevõtlusalase hariduse teoreetiline osa
- ▶ teiseks: didaktiline seminar (rühmas on kuus üliõpilast, kes õpivad erinevaid erialasid)
- ▶ kolmandaks: interdistsiplinaarne koolitus

Programm sisaldab:

- ▶ teisel aastal korraldatakse interdistsiplinaarne seminar, kuhu tuuakse kokku kõik üliõpilased (majandus, ajalugu, kehaline kasvatus jne). Nad jaotatakse rühmadesse, milles on kuus inimest, kes õpivad erinevaid erialasid, rõhutades sellega valdkondadevahelist koostööd. Seejärel arendavad üliõpilased säästvat arengut toetava hariduse projekti (aastatuhande eesmärgid). Projekti tulemust esitletakse mentoripäeval kuulajaskonnale, mille hulgas on osalejaid ka keskkoolidest
- ▶ kolmandal aastal rakendavad interdistsiplinaarses koolituses osalejad keskkoolis välja töötatud projekti praktikas

Tegevusvaldkond: programmid õpetajate koolitajate ettevalmistamiseks

ettevõtlusalase hariduse alal

Rakendav riik: Belgia

Rakendav asutus: Xiose Ülikooli kolledž, Belgia

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.xios.be>

Peamine kontaktisik: Michel Janssens

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: michel.janssens@xios.be

Telefon: +32 497269666 / asutus: +32 11370781

Rakendamise/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: keskkooliastme

- ▶ õpetajate ettevalmistus ettevõtlushariduse andmiseks jätkub säästva arenguga seotud organisatsioonide külastamisega. Säästva arenguga tegelevate inimeste kaasamisega luuakse teadmiste kolmnurk: kool – töö – kolledž

Programmi võib pidada heaks tavaks järgmisel põhjusel: see on valdkondadevaheline, loov ja kohustuslik. Sellel on väljund, mille kaudu rakendatakse õppetsükli omandatut ning soodustatakse säästva arenguga seotud organisatsioonide ja keskkoolide vastastikust suhtlust.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Õpetajate koolitajate oskused: õpetajaskonna pädevused säästva arengu valdkonnas (aastavahetuse eesmärgid)
- ▶ Selge visioon ja missioon, millega kõik õpetajad peavad liituma ja mida peavad rakendama

Tegevuse mõju

- ▶ *Õpetajate jaoks:* projektis osalevad õpetajad süvendavad erialateadmisi ja süsteemset mõtlemist
 - ▶ otseselt mitte seotud (kuid õpetajahariduse osakonda kuuluvad) õpetajad: mõistavad, et interdistsiplinaarne õpe (töölase konkurentsivõimega seotud oskused) on õppekava jaoks oluline ja nad saavad innustust selle „kogukonnaga” liitumiseks
- ▶ *Üliõpilaste jaoks:* nad õpivad üksteiselt; nad hakkavad mõistma, et neil tuleb õppida interdistsiplinaarse õppekava alusel, nad saavad hea ettevalmistuse hilisemaks tööeluks (kus nad peavad rakendada süsteemset mõtlemist) ning nad õpivad üheskoos töötama
- ▶ *Praktikute jaoks:* avaneb võimalus näha häid tavasid interdistsiplinaarse õppekava alusel õppimisel

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ÕPETAJAKS ÕPPIJATE
ETTEVALMISTAMINE

JÄTKUSUUTLIK ARENG

INTERDISTIPLINAARNE

BELGIA

Mentorlusprogramm ülikoolis

Õpetajaks õppijad osalevad õppeaasta jooksul koolituskursustel (2-3 nädalat). Nad külastavad koole ja teevad koostööd tegevõpetajatega. See kuulub nende õppekava nõuete hulka.

- ▶ Programm hõlmab koolipõhist õppimist, tegevusaruannet, tegevõpetajate toetust, et aidata kõrvaldada asjaomase kooli kitsaskohti, suhtlemist ettevõtetega, et teha koostööd kooliprojektis.

Programm toetab õpetajate ettevalmistust ettevõtlushariduse andmiseks järgmiste tegevuste kaudu:

- ▶ koostöö koolide õpetajatega ja direktoritega,
- ▶ tegeliku elu probleemide uurimine koolis ja praktiliste teadmiste omandamine,
- ▶ innovaatiliste arengumappide koostamine.

Tegevusvaldkond: programmid õpetajate koolitajate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse alal

Rakendav riik: Kreeka

Rakendav asutus: Ioannina ülikool, väikelastehariduse osakond

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.uoi.gr/oldsite/main.html>

Peamine kontaktisik: Polyxeni (Jenny) PANGE

Peamise kontaktisiku e-posti aadress:

pagge@cc.uoi.gr; jennypagge@yahoo.gr

Telefon: +30 6936131810

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: erinevad tasemed

Selles valdkonnas edasiliikumiseks on vaja:

- ▶ arvestada kõikide õpetajate koolitustulemuste hindamisel mõju, mida nad avaldavad oma kogukonnale,
- ▶ kasutada „lähinaabrite” õpimudelit ühistegevuse kontekstis, kus õpilased valivad rühma ja neil lubatakse rühma vahetada, kui nad leiavad, et nende rühm on „igav”,
- ▶ anda auhindu parimate tavade eest.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Head teoreetilised teadmised aineist.
- ▶ Head koostööoskused.
- ▶ Oskuslik info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine.

Tegevuse mõju

- ▶ Tehakse kindlaks hariduslane kasu, uurides kooli igapäevast tegevust.
- ▶ Õpilased saavad praktilisi teadmisi.
- ▶ Õpilased teevad koostööd kooli õpetajatega ja direktoritega (sidusrühmad).

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ÕPETAJAKS ÕPPIJATE
ETTEVALMISTAMINE

PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

KOOSTÖÖ

KREEKA

Kasulikud lingid või allikad:

Kreeka keeles: http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/e27_11_03/sin_ath/th_en_viii/ntoliopoyloy.htm

Inglise keeles: <http://ecr.sagepub.com/content/3/3/299.short?rss=1&ssource=mfc&patientinform-links=yes&legid=specr;3/3/299>

Piirkondlik ettevõtlusõppe projekt rõhuasetusega õpetajakoolitusele enne tööle asumist ja töötamise ajal

2008. aastal leppisid piirkonna kaheksa riigi valitsust kokku rajada **Kagu-Euroopa ettevõtlusõpingute keskus (South East European Centre for Entrepreneurial Learning, SEECEL)** asukohaga Horvaatia Vabariigis. SEECELi eesmärgiks on pakkuda võrdlusaluseid, mis aitavad kaasa õppimispõhiste majanduste tugevamale arengule.

Tegemist on õpetajakoolituse riikideülese mudeli eriprojektiga, mille raames on määratletud õpiväljundid õpilaste ja õpetajate jaoks. Projekt sai rahalist toetust Euroopa Komisjonilt ja Horvaatia valitsuselt.

Juhtprojektid viidi läbi kaheksas osalevas riigis kohustusliku ja valikkursuse kaudu 32-s ISCED 2. taseme koolis ning 16 kõrgemas õppeasutuses.

Selles etapis töötati välja:

- ▶ Ettevõtliku kooli (ENTRschool) nägemus ja strateegia.
- ▶ Strateegiast lähtuvad eesmärgid juhtkonna (direktorid) jaoks.
- ▶ Strateegiast lähtuvad eesmärgid õpetajate jaoks.

Tegevusvaldkond: programmid õpetajaks õppijate, õpetajate ja koolijuhtide ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse alal

Rakendav riik: rahvusvaheline

Rakendav asutus: SEECEL (Kagu-Euroopa ettevõtlusõpingute keskus)

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.seecel.hr>

Peamine kontaktisik: Maja Ljubić

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: maja.ljubic@seecel.hr

Telefon: +385 (0)1 30 40 260

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: SEECEL liikmesriigid (Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Kosovo*, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Montenegro, Serbia ja Türgi)

Rakendamise/sihtrühm: õpetajaks õppijad, õpetajad ja koolijuhid

Hariduse sihttase: erinevad haridustasemed

*Kõnealune määratlus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

- ▶ Määratletud õpiväljundid õpilaste jaoks.
- ▶ Strateegiast lähtuvad vahendid.
- ▶ Koolituskava õpetajate, muu personali ja „võrguõpetajate” ettevõtlusalaseks õppeks.
- ▶ Kohaliku kogukonna, kohalike ettevõtete ja teiste sidusrühmade toetus ettevõtlikule koolile.
- ▶ Ühtne suhtumine ettevõtlikku kooli ja töö pidev jätkamine asjaomase kultuuri arendamiseks.
- ▶ Strateegia teadmiste jagamiseks teistele koolidele ja neile tee valgustamiseks.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Selles projektis katsekoolina osalemiseks oli vaja täita teatud tingimuste kogum (näiteks juurdepääs ühistranspordiga, haridusliku vanusegrupi kohta vähemalt kaks täielikult komplekteeritud kooliklassi, infotehnoloogia vahendite olemasolu, valdav osa õpetajatest ja kooli juhtkonnast peab kasutama oma erialatöös arvutitehnikat, kooli koduleht peab toimima, eelnevalt peab olema välja töötatud süstemaatiline lähenemisviis koostööle kooli ja lapsevanema ning kooli ja kohalike ametiasutuste vahel, kooli töötajatel peab olema positiivne suhtumine ettevõtlusalasesse õppesse, õpetajaskond peab tundma kaasaegseid õpetamismeetodeid, kooli juhtkonna liige/liikmed peaks(id) suutma

Kasulikud lingid ja allikad:

<http://www.seecel.hr>

<http://www.seecel.hr/default.aspx?id=14>

<http://www.seecel.hr/UserDocsImages/Documents/Documents>

suhelda inglise keeles, kooli juhtkonnal peab olema kogemus projekti rakendamise ja eelarvelise mõju valdkonnas, õpetajaskond ja kooli juhtkond peavad olema kursis enesehindamise ja välise hindamisega). Muude eeltingimuste hulka kuulub teiste riikide kaasamine (riikideülene mõõde) ning toetuse saamine oma riigi valitsuselt ja ELilt.

Tegevuse mõju

- ▶ Õpilased, õpetajad ja kooli juhtkond on saanud projektis osalemisest kasu.
- ▶ Erinevad riigid õpivad üksteiselt võrdluskriteeriumide jagamise kaudu ja arendavad selle kaudu paremat õppimis põhist majandust.
- ▶ Õpetajatele ja kooli juhtkonnale avaldatava ettevõtlusõppe mõju mõõtmiseks kasutatava instrumendi tervikliku rakendamise kaudu arendatakse ja kontrollitakse ettevõtlusalast pädevust.

Edasine arengukava

Varasemate kogemuste ja saavutuste põhjal töötatakse välja strateegiline lähenemisviis õpetajakoolitusele enne tööle asumist ja töötamise ajal. Eriti keskendutakse mentorlusele ja õpetajakoolituse eest vastutavate riiklike institutsioonide kaasamisele.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

**ÕPETAJAKS ÕPPIJATE JA
ÕPETAJATE KOOLITAJATE
ETTEVALMISTAMINE**

ÕPIVÄLJUNDID

LÕIMITUD

RAHVUSVAHELINE

Erialase õpetajahariduse programm

Erialase õpetajahariduse üksus (HAMK PTEU) on Soome suurim õpetajaharidust andev asutus. See rajati 1959. aastal, 1996. aastal ühines HAMK rakendusteaduste ülikooliga. Asutus pakub formaalset pedagoogilist kvalifikatsiooni õpetajatele, kes töötavad koolitajatena kõrgemates õppeasutustes, kutseõppekolledžites, täiskasvanuharidust ja koolitust pakkuvates asutustes, avaliku sektori organisatsioonides, personalijuhtimise alal, samuti ettevõtluses ja tööstuses.

Kutselistel õpetajatel, kes sisenevad kõrge konkurentsiga õpetajahariduse programmi, peab olema vähemalt bakalaureusekraad või oma eriala kõrgeim võimalik kraad, lisaks sellele vähemalt kolme aasta pikkune asjakohane töökogemus. Suurem osa õpetajaks õppijatest võetakse tööle/

töötavad õpetajahariduse programmi läbimise ajal, ja 30% osalejatel ei ole varasemat õpetamiskogemust.

Erialase õpetajahariduse eesmärgiks on tagada õpetajaks õppijatele:

- ▶ teadmised ja pädevused väga erineva taustaga õpilaste õppimisprotsessi suunamiseks ja toetamiseks
- ▶ võime arendada oma õpetamispädevusi, ajakohastades erialateadmisi ning teadvustades tööhõivesektori tulevikusuundumusi ja arenguid

Tegevusvaldkond: programmid õpetajaks õppijate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse alal

Rakendav riik: Soome

Rakendav asutus: HAMK erialase õpetajahariduse üksus

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English

Peamine kontaktisik: Heikki Hannula

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: heikki.hannula@hamk.fi

Telefon: +358 36463377

Rakendamise/sihtrühm: õpetajaks õppijad tehnoloogia, inseneri- ja sotsiaalteaduste valdkonnas

Hariduse sihttase: keskharidus, kõrgem haridus ja kutseharidus

Erialase õpetajahariduse programm sisaldab järgmisi mooduleid:

- ▶ pedagoogika baasteooria ja kutsealane koolitus
- ▶ kutsehariduse pedagoogika
- ▶ töötavate õpetajate koolitus õpetajaks õppijate praktikaorganisatsioonides, peamiselt haridusasutustes
- ▶ lõputöö

Alates 2006. aastast pakutakse ka ettevõtlushariduse valikkursust *ettevõtluse alused* (3 ainepunkti).

Erialase õpetajahariduse programm on olnud väga edukas, osalemissuovide hulk suur ning vastu võtta on olnud võimalik ainult umbes 33% taotlejatest

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Ettevõtlusalane haridus peaks olema lõimitud asutuse põhiülesande ja õppekavaga
- ▶ Ettevõtlusalased eesmärgid tuleks lisada õppimise hindamiskriteeriumidele

Tegevuse mõju

Alates aastast 2012 on ettevõtlusalane haridus integreeritud nelja kursuse eesmärkidesse:

- ▶ *Ühiskond, tööelu ja haridus* (4 ainepunkti): õpetajaks õppijad on pädevad määratlema ettevõtlushariduse tähendust tööeluga seotud hariduses
- ▶ *Õppimise suunamine* (7 ainepunkti): õpetajaks õppijad suudavad edendada ettevõtlusmeelsust erinevates õpikeskkondades
- ▶ *Haridusvõrgustikud* (3 ainepunkti): õpetajaks õppijad oskavad arendada koostööd **ettevõtete** ja teiste sidusrühmade erinevate võrgustikega
- ▶ *Õpetajakoolitus* (15 ainepunkti): õpetajaks õppijad oskavad oma õpetamis- ja erialateadmisi arendada eesmärgipäraselt ja **ettevõtlikult**

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ÕPETAJAKS ÕPPIJATE
ETTEVALMISTAMINE

TUNNISTUSE VÄLJASTAMINE

LÕIMITUD

SOOME

Kasulikud lingid või allikad:

Heikki Hannula esitlus kolledži kohta on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/heikki_hannula_en.pdf

Ülikooli kodulehelt on leitav üldine teave programmi kohta: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English/Education/professional_teacher_education

Koolilõpetajad toetavad õpetajakoolitust

Swansea Ülikool (Swansea Metropolitan University) on kasutusele võtnud mitu uuenduslikku meetodit tulevaste õpetajate ettevalmistamiseks klassiruumis valitsevaks tegelikkuseks ja toetab neid ettevõtlike hoiakute arendamisel. Ühe näitena kaasab ülikool endisi õpilasi ja vilistlasi kehtivate tingimuste ja programmi arendamisse. Vilistlased saavad panustada ka tegelikku õppetöösse klassiruumis ja praktikat sooritavate tulevaste õpetajate hindamisse. See on tuntud kui pideva kontseptuaalse läbivaatamise mudel, mis võimaldab endistel üliõpilastel anda teavet parajasti kasutatava haridusalase praktika kohta.

Ülikoolisiseselt töötati välja järgmised algatused: kunsti ja disaini osakonna visuaalse kommunikatsiooni kursuste puhul kasutati algselt endisi üliõpilasi

pidevalt nende erikursuste hindamisel. Selle lähenemisiivi kasutuselevõtt pedagoogilises koolis õpetajate koolitusprogrammides toimus lihtsalt. Oma ettevõtte asutanud endisi õpilasi kaasatakse koolitavate õpetajate õpiarengu toetamise ja jälgimisse. Ülikool võitis selle projekti eest auhinna ettevõtlushariduse ja koolituse rahvusvahelistamise konverentsil Brasiilias (2006).

Programmi peetakse heaks tavaks, sest õpetajad saavad kogemusi ettevõtjate maailmast, kaasa arvatud õpilaste ettevalmistamiseks, kes hakkavad nendega koos tulevikus tööle.

Tegevusvaldkond: programmid õpetajaks õppijate ettevalmistamiseks

Rakendav riik: Ühendkuningriik

Rakendav asutus: Swansea Ülikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.smu.ac.uk/>

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: erinevad tasemed

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Kogemuse ja tööstusharult õppimise väärtuse tunnustamine.
- ▶ Endiste õpilaste väärtustamine õpetajate koolitajate poolt ja võimaluste nägemine nende seisukohtade kasutamiseks praeguses haridusalases praktikas.
- ▶ Vaatamata sellele, et koolitajatel on käesoleval ajal suhteliselt kerge oma endiste õpilaste tegevusega kursis olla, on vaja selliste inimeste pikaajalist pühendumist, keda õpilased austavad ja tahavad toetada. Lisaks nõuab kursuste edendamine ja juhtimine lihtsalt aega.

- ▶ See toimib kehtiva praktika kvaliteedi kontrollimehhanismina (võrreldes alternatiivse või varasema praktikaga)
- ▶ See on võimaldanud endistel õpilastel osaleda parajasti kasutatavate meetodite hindamisel, mis on suurendanud praeguste õpilaste motivatsiooni, see on aidanud samuti näidata, kuidas need toimivad tegelikus maailmas, võrreldes klassiruumis õpetatud teoriaga
- ▶ See võib muuta kursuse läbiviimise aspekte n-ö lennult, sest kursuse jaoks on võimalik kasutada endiste õpilaste ja vilistlaste kõige ajakohasemaid teadmisi.

Tegevuse mõju

- ▶ Peamine mõju kogu ülikooli lõikes on tegevuse ajakohasus ja asjakohase õppe mõju, mis avaldub õpilase rahulolu ja tagasiside kaudu. Walesis on ülikoolilõpetajate väikeste idufirmade ellujäämismäär inimese kohta kõrgeim ja Swansea Ülikool on pidevalt püsinud nimekirja tipus. See aitab tugevdada ülikooli üldist usaldusväarsust, „sest meie teeme, nagu ütlesime”

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ÕPETAJAKS ÕPPIJATE
ETTEVALMISTAMINE

VILISTLASTE KAASAMINE

TÖÖSTUSHARULT ÕPPIMINE

ÜHENDKUNINGRIIK

Kasulikud lingid või allikad:

Penaluna, A. ja Penaluna, K. (2006), Business Paradigms in Einstellung: A Creative industries perspective on enhancing entrepreneurship education. Internationalizing Entrepreneurship Education and Training Conference, Sao Paulo, Brazil.

(Saanud auhinna “Best Empirical Paper” – erakordne auhind vanemteadlastele)

Penaluna, A. ja Penaluna, K. (2008), Business Paradigms in Einstellung: Harnessing Creative Mindsets for Entrepreneurship Education, Journal of Small Business and Entrepreneurship 21, no 2, pp 231–250. Kättesaadav aadressil <http://www.freepatentsonline.com/article/Journal-Small-Business-Entrepreneurship/204931981.html>

Kohustuslik muusikakursus ettevõtluse vaatenurgast (pedagoogiline lähenemisviis)

Lapimaa Ülikooli (University of Lapland) haridusteaduskond asutati 1979. aastal ja see on ülikooli vanim teaduskond. Teaduskonnal on umbes 700 baastme üliõpilast, 80 kraadiõppes õppijat ja 60liikmeline töötajaskond. Ettevõtlus ja ettevõtlusalane haridus on teaduskonna strateegia tuumelement.

„Kohustusliku ettevõtluspõhise muusikakursuse” õpetamine keskendub nii ettevõtlusmeelsetele õppimisviisidele kui ka kaasavale pedagoogikale. Seetõttu on iga õpilane võimeline selliste ettevõtluspõhiste elementide kaudu nagu avastamine ja võimaluste loomine, eksperimenteerimine, ref-

leksioon ja teadmiste juhtimine õppima erinevat sisu, kasutades oma tugevaid külgi, harjumusi ning muid individuaalseid omadusi.

Kursus ühendab muusika õppimise ning ettevõtliku mõtlemise ja käitumise, eriti muusika erinevate alternatiivide vahel valikute tegemise kaudu. Õpetaja on tugisik, lõimides tulevaste õpetajate eksperimendid ning reflekteeritud teadmised õppekava eesmärkide ja sisuga. Sellel kursusel koguvad õpilased teadmisi muusika kui nähtuse ning muusika õpetamise kohta. Sealjuures keskendutakse teatud ettevõtlikkusega seotud omadustele ja oskustele: näiteks

Tegevusvaldkond: ettevõtluse õpetamismeetodid ja pedagoogilised võtted

Rakendav riik: Soome

Rakendav asutus: Lapimaa Ülikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.ulapland.fi/>

InEnglish/Units/Faculty_of_Education.iw3

Peamine kontaktisik: Lenita Hietanen

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: lenita.hietanen@ulapland.fi

Telefon: +358 (0) 404844164

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: erinevad tasemed

algatusvõime, eneseusk, järjekindlus, riskimine, otsustamine, läbirääkimis-
oskused, ebakindluse talumine ning õppimine läbi vigade.

Mõned tegevused nende omaduste ja oskuste saavutamiseks:

- ▶ Õpetaja tagab õpilastele võimalused otsustada õpitava sisu, selle ulatuse, õppimise aja ja õpingukaaslaste üle. Sel viisil julgustab õpetaja õpilasi riskima, määramatust juhtima, oma õppimist suunama ja selle kaudu oma õppekavade eest vastutust võtma.
- ▶ Kursuse jooksul rõhutatakse vastastikust õppimist, eriti otsuste lange-
tamist ühistegevusena ja probleemide lahendamist interaktiivsete aru-
telude teel.
- ▶ Iga õpilane peab oma isiklikku refleksiivset päevikut. Õpetaja toob näi-
teid ettevõtlike omaduste ja oskuste kohta. Pärast iga muusikatundi
hindavad õpilased, milliste ettevõtlike omaduste ja oskuste puhul tund-
sid nad ennast muusika õppimise käigus kõige tugevamini, ning pane-
vad hinnangud oma päevikusse kirja.

Edu saavutamise eeldused

Õpetaja rõhutab nelja peamist elementi, mis on edu seisukohalt määrava
tähtsusega:

- ▶ Otsustamine kui ühistegevus: õpetaja ja õpilased arutavad õppimis-
protsessi jooksul ja järel nii meetodit kui ka teadmisi, hindavad ja
reflekteerivad: kuidas ma õpin? Iga õppimisprotsessi etapi üle tuleks
mõtiskleda: kavandamine, tegevus ja väljund.
- ▶ Õppimine tegevuse kaudu. Õpetajad loovad õpilastele erinevaid võima-
lusi innovaatilistest võtetest osasaamiseks nii eesmärkide määratle-
mise, õppimismeetodite kavandamise kui ka tegutsemise korral. Ref-
lekteerimise kaudu võivad õpilased luua uusi teadmisi oma kogemuste
põhjal ning hinnata nii õppimise protsessi kui ka tulemust.
- ▶ Õpetaja roll on pakkuda tuge ja nõu. Oluline on see, et õpetaja ei anna
õpilastele lihtsalt vastuseid, vaid selle asemel laseb neil endil tead-
misteni jõuda. Siiski peab õpetaja pakkuma õigeaegset tuge õpilaste
taseme ühtlustamiseks.

- ▶ Refleksiooniks on vaja aega: õpetaja peaks varuma piisavalt aega
päevikute koostamiseks ja aruteludeks õppimisprotsessi jooksul ja
pärast seda. Refleksioon peaks keskenduma ettevõtlikele õppimis-
võtetele ja õppekava muusikalisele sisule.

Tegevuse mõju

Ehkki tegevust ei ole veel ametlikult hinnatud, kinnitavad tähelepane-
kud, et see edendab õpetajate ettevalmistust ettevõtlushariduse and-
miseks, sest:

- ▶ Õpilasi julgustatakse uurima oma ettevõtlusalast tegevust eksperim-
entide ja refleksiooni kaudu õppimisprotsessi kõikides etappides.
- ▶ Õpilased peavad toetuma erinevatele ettevõtlusvõtetele, kui nad
teevad õppisolukordades valikuid etteantud või loodud võima-
luste vahel.
- ▶ Õpilased saavad jälgida oma õpetajate ettevõtlusalast tegevust
õpikeskkonnas.
- ▶ Õpilasi julgustatakse rakendama oma ettevõtlusalaseid kogemusi
ja oskusi teistes õppeainetes ning kooli erinevatel tasemetel.

Edasine arengukava

- ▶ Leida rohkem aega tulevaste õpetajate
loovuse arendamiseks, kavandades sel-
leks uusi võimalusi.
- ▶ Leida rohkem aega refleksiooni jaoks: sot-
siaalne õiglus ja võimaluste võrdsus on
kaasavast ettevõtlikust lähenemisviisist
lahutamatud.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÖTLIK ÕPETAMINE

MUUSIKA JA LOOVUS

KOOSTÖÖ

SOOME

Kasulikud lingid või allikad:

Soome keeles: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/76736/Lenita_Hietanen.pdf?sequence=1

Uuendusnõustaja on Kopenhaageni Ülikooli kolledž

Ülikooli kolledži (**University College**) pealinna õpetajakoolituse osakond pakub õpet põhikooli ja madalama keskastme õpetajaks õppijatele. See on suunatud kõikidele tasemetele – eelkõige tulevastele õpetajatele, kuid ka õpetajatele endile. Seda pakutakse kõikidele õpetajaks õppijatele 3. õppeaastal lisavõimalusena, mida reklaamitakse kohtumistel, veebis ja teabetrikkiste kaudu. Alates 2013. aasta kevadest pakutakse koolitust ELi intensiivprogrammina 24 tulevasele õpetajale viiest riigist.

Programmi raames ergutatakse ja arendatakse õpetajaks õppijate ettevõtlusmeelset suhtumist ja pakutakse neile protsessimudelit ja meetodeid, mida nad saavad oma tulevases õpetamistöös kasutada. Mudel kannab nime FIRE ja see sisaldab nelja spetsiifilist ja vastastikku seotud etappi.

F – *Finding facts*: faktide leidmine (raamatutest + tegelik elu)

I – *Innovative ideas*: uuenduslikud ideed (genereerimine + valimine)

R – *Reality check*: tegelikkusele vastavuse kontroll (prototüüpide + tagasiside kaudu)

E – *Evaluation*: hindamine (väljund + protsess ja õppimine)

Tulevased õpetajad arendavad oma pädevusi ka suheldes kohaliku kogukonnaga ja väljaspool haridusasutust asuvate partneritega ning täites nende antud ülesandeid.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusharidusega seotud uuenduslikud õpetamismeetodid

Rakendav riik: Taani

Rakendav asutus: Kopenhaageni Ülikooli kolledž, õpetajahariduse osakond

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://blaagaard-kdas.ucc.dk/english/>

Peamine kontaktisik: Lilian Rohde

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: LR@ucc.dk

Telefon: +45 41897581

Rakendamise/tegevuse sihtrühm: ülikooli kolledžis õpetajaks õppijad, täienduskoolitust läbivad õpetajad

Hariduse sihttase: koolitatakse põhihariduse ja keskkooli madalama taseme õpetajaid

Tegevus kujutab endast kahe nädalast programmi, mille käigus õpetajaks õppijad suhtlevad tegevõpetajaga ja leiavad endale probleemi, mida neile meeldiks lahendada. 2012. aastal palusime leida probleeme kaasamise ja diferentseeritud õppe valdkonnast. Seejärel arutati probleeme rühmades ja töötati välja uuenduslik lahendus õpetajale esitamiseks.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Õpetajaks õppijate osalemise motiveerimine.
- ▶ Põhikooli või madalama keskastme tegevõpetajate osalemine.
- ▶ Tõhus organisatsioon, mis tähendab, et suhteliselt piiratud arv kolledži õppejõude suudab juhtida suure hulga osalejate tegevust.
- ▶ Programmi on arendatud üle seitsme aasta, see hõlmab õpetajaks õppijatele mõeldud lühikest proovivarianti õpingute alguses.

Tegevuse mõju

- ▶ Õpetajate kasutamine klientidena on innovaatiline meetod.
- ▶ Lähenemisviis vastab õpetajaks õppijate ettevõtlushariduse vajalikele õpiväljunditele, eriti kui tulevased õpetajad kavandavad oma õpilastele paralleelseid tegevusi osana enda õpetamispraktikast.

- ▶ See vastab ka õpetajaks õppijatele esitatavale nõudele omandada ettevõtlusharidus praktika kaudu, nii metoodika kui ka teooria osas.
- ▶ Sellel on otsene seos õpilaste tööalase tegevusega ja see võib areneda kasutajast lähtuvaks kutsealaseks tegevuseks.
- ▶ Programm avaldas selget mõju näiteks õpetajakoolituse innovatsioonikeskuse praeguse korralduse kaudu, samuti projekti kaudu, mis oli suunatud hea tava jagamisele teistes Taani kolledžites.

Edasine arengukava

Uuendus- ja ettevõtlusmeelset õpetajakoolitust arendatakse edasi uue õppekava rakendamise kaudu õpetaja aluskoolituses koos kohustusliku komponendiga kõikides õppeainetes. Kirjeldataud näite sarnased mudelid saavad õpilastele kättesaadavateks vahenditeks.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLIK ÕPETAMINE

PROTSESSITEHNIKAD

ÕPETAJAD KUI KLIENDID

TAANI

REAL (Rural Enterprises for Action Learning) kui professionaalne ja pedagoogiline tööriist

Sogn og Fjordane Ülikooli kolledžis (Sogn og Fjordane University College) on umbes 3000 õpilast ja 300 töötajat. Ettevõtlusalane haridus on kohustuslik kõikidele õpetajaks õppijatele – põhi-, kesk- ja kutsekooli tasandil – ning tegemist on täisajaga õppekavaga. Kõikidele õpilastele pakutakse vähemalt kahte koolitust ettevõtluse ja REALi valdkonnas, samuti pakutakse seda kahe või nelja päeva pikkuse täienduskoolitusena töötavatele õpetajatele.

Programm REAL (maapiirkonna ettevõtted tegevuse kaudu õppimise eest) töötati 1980. aastatel algselt välja USA maapiirkondades; Sogn og Fjordane Ülikooli kolledžil on õigus kasutada materjale Euroopas. Kolledž seda

võimalust ka kasutab, pakkudes kursusi ja koolitusi. REAL toetub tõenditele, et praktilise ettevõtlusalase hariduse puhul, mille käigus õpilased õpetavad ja kasutavad materjali vahetult pärast õppimist, on omandamise määr 90%. Loengute puhul on see vaid 5%. REALi õpetamismeetodi aluseks **on kogemuse kaudu õppimine**. See põhineb järgmisel põhimõttel:

„Räägi mulle, ja ma unustan, näita mulle ja ma jätan meelde, lase mul kaasa teha ja ma mõistan.“

Programmis võetakse arvesse seost refleksiooni, ekspansiooni, rakendamise ja kogemuse vahel. Väga tähtis on, et õpilased saaksid konkreetse kogemuse –

Tegevusvaldkond: ettevõtlusõppe meetodid ja pedagoogilised võtted

Rakendav riik: Norra

Rakendav asutus: Sogn og Fjordane ülikooli kolledž

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.hisf.no/en/home>

Peamine kontaktisik: professor Ivar A. Offerdal

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: ivar.offerdal@hisf.no

Telefon: +47 57676065 / 4791300539

Telefon: õpetajahariduse ja spordi teaduskond: +47 57676000

Rakendamise/sihtrühm: pedagoogika ja spordi eriala õppijad

Hariduse sihttase: mitmesugused haridustasemed (põhi-, kesk- ja kutseharidus). REALi pakutakse ka täiendõppekursusena tegevõpetajatele.

tegevuse, milles nad aktiivselt osalevad. Seejärel kinnistatakse õpitut refleksiooniga ning laiendatakse seda, kui õpilane leiab üles õppimise aluseks olevad abstraktsed ideed, teooriad ja põhimõtted. Lõpuks kannab õpilane äsja omandatud oskused üle tegelikesse olukordadesse.

REAL keskendub nii maa- kui ka linnapiirkonna koolidele, kus kohaliku identiteedi ülesehitamist peetakse eriliseks vahendiks, millega motiveerida õpilasi piirkonda tagasi pöörduma ja ettevõtlusega tegelema. Õppekava keskendub kahele ulatuslikule valdkonnale: eluks vajalikud oskused ja suhtumise ning äritegevusega seotud teemad. Eesmärgiks on kõigepealt tegelda suhtumistega, millest kasvavad välja põhipädevused. Sihiks seatakse kommunikatsiooni, kriitilise ja loova mõtlemise, probleemide lahendamisoskuse, teistega tõhusa koostöö ning kohaliku identiteedi arendamine. Äritegevuse osas edendatakse turuanalüüsi, laiemaid majanduse ja turunduse ning müügi alaseid teadmisi.

REAL keskendub partnerlustele väliste institutsioonidega/organisatsioonidega ja teaduskonna dekaanide / ülikooli kolledži rektorite toetusele. Nad arendavad edasi ja katsetavad tegevuses uudseid ideid koos näidiskoolidega, mis aitavad materjali arendada. REALi ideid levitatakse kogu institutsioonis koolitajatest kolleegide ja ettevõtlushariduse idee müümise kaudu. Rõhutatakse kannatlikkuse vajadust.

Edu saavutamise eeldused

On tähtis, et õpetajad saavad koolilt tuge ja on kannatlikud, samuti:

- ▶ Määratlevad selgesõnaliselt õpieesmärgid.
- ▶ Arvestavad õppetöök vajaliku aja ja materjalidega.
- ▶ Leiavad töökorralduse, mis põhineb peamiselt rühmatööl ja lõpeb esitlusega.

- ▶ Kasutavad refleksiooni selle kohta, mida õpilased on teinud, õppinud ja kuidas see seostub nende eesmärkidega.
- ▶ Suunavad õpilasi rakendama teadmisi tegelikkuses ja leidma seoseid töö kaudu õppimise ning enda igapäevaelu vahel.

Tegevuse mõju

- ▶ Suurem osa Sogn og Fjordane maakonna kohalikest kogukondadest ja koolidest õpetab ettevõtlust ning kasutab materjale.
- ▶ Õpilaste arvamuste ülevaade viitab nende rahulolule REALiga seotud kogemustega.
- ▶ Programm märgiti hea tavana ära 2004. aasta Põhjamaade ülevaates ja veel kord eraldi projektis 2012. aastal. See märgiti ära ka valitsuse kavades (2004–2006).
- ▶ Kunnskapsparken Bodø 2009. aasta uuringuaruanne andis REALile väga kõrge hinnangu ja Sogn og Fjordanes on see olnud õpetajate koolituse osaks alates 2007. aastast

Edasine arenduskava

Kõik Sogn og Fjordane haridusosakonna õpetajad osalevad kahepäevasel seminaril, kus arutatakse ettevõtlushariduse rakendamist uues õppekavas. Tulevikus saab see olema koolituse kohustuslik osa, ainepunkte andev ettevõtluspedagoogika kursus ja õppeaineid läbiva koolituse osa.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSÕPE

ÕPPIMINE KOGEMUSE KAUDU

KOOSTÖÖ

NORRA

Kasulikud lingid või allikad:

Lektor Ivar A. Offerdali esitlus on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/ivar_offerdal_en.pdf

Ettevõtlusprogramm 3–12aastastele lastele

Viana do Castelo kolledži polütehniline instituut (**Viana do Castelo Polytechnic Institute (IPVC)**) asutati 1980. aastal. Instituudi põhiülesanne on pakkuda kvalifitseeritud humanitaar-, kultuuri-, teaduse-, tehnika- ja ametialast koolitust, viia läbi vajalikke uuringuid oma põhiülesande täitmiseks ning teha koostööd Alto-Minho piirkonna kogukondadega, eelkõige tootmis- ja ettevõtlusvaldkonnaga.

Ettevõtlusalane programm „Leida ideid, et muuta maailma” 3–12aastastele lastele on Viana do Castelo polütehnilise instituudi hariduskooli ja Alice Nabeiro hariduskeskuse Delta partnerluse tulemus. Projekt toetub ettevõtlushariduse laiemale mõistele, mis käsitleb seda kui protsessi, mis võimaldab õpilastel ideid teostada, ning on ette nähtud laste ja tulevaste õpetajate „pehmeteks oskusteks” nimetatavate ettevõtlusalaste oskuste edendamiseks.

Programm sisaldab eelkooli (vanus 3–5), põhikooli noorema astme (vanus 6–9) ning põhikooli vanema astme laste (vanus 10–12) jaoks välja töötatud materjale ja tegevusettepanekuid. Lapsed arendavad oma projekte, mis põhinevad nende endi ideedel, omandades samal ajal oskusi, mida on vaja kõikides loetletud teadmishariduskondades:

- ▶ ideede stimuleerimine
- ▶ ideede jagamine
- ▶ mida ma tahan teha?
- ▶ hoiakud

Tegevusvaldkond: ettevõtluse õpetamismeetodid ja pedagoogikavõtted

Rakendav riik: Portugal

Rakendav asutus: Viana do Castelo kolledži polütehniline instituut

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://portal.ipvc.pt/portal/page/portal/ese>

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: eelkool

- ▶ teiste kuulamine
- ▶ projektist rääkimine
- ▶ töö kaasteostajatega
- ▶ vajaduste väljaselgitamine
- ▶ prototüüpide loomine projekti jagamiseks
- ▶ kaastöötajate võrgustik
- ▶ ülesannete tsükliid
- ▶ projekti eestvedamine

Viana do Castelo polütehnilise instituudi pedagoogilises koolis said õpetajaks õppijad õpetajate alushariduskursuste raames koolituse ettevõtlushariduse alal, mida rakendati täpselt samas formaadis kui 3–12aastastele mõeldud ettevõtlusprogrammi. See tähendab, et ettevõtluskoolitus on kavandatud nii, et see soodustaks tulevaste õpetajate ettevõtluskuste arengut (teadmised, suhtumised ja väärtused). Samal ajal õpitakse, kuidas arendada väikeste laste (vanus 3–12) ettevõtluskusi. Ettevõtlushariduse materjale katsetatakse ja kohandatakse õpetamispraktikumi käigus, kui ollakse vastuvõtvates koolides praktilal. Õpetajaks õppijad töötavad ühiselt ja õpivad tundma ettevõtlushariduse andmiseks sobivaid pedagoogilisi meetodeid. See on ka ettevõtlushariduse tavade jagamise ja levitamise võimalus koolides, kus toimub praktika. Projekti hinnatakse tegevuse-uurimise lähenemisviisi abil.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Koolid, mis on võtnud kohustuse rakendada aktiivse õppimise meetodeid ja projektitööd.
- ▶ Koolid, millel on paindlikud õppekavad.
- ▶ Õpetajahariduse õppekavasse on lõimitud õpetajaks õppijate ettevõtluskuste areng.
- ▶ Ettevõtlushariduse tähelepanelik jälgimine õpilase praktika ajal vastuvõtvates koolides.
- ▶ Ettevõtlushariduse protsessi ja tulemuste seire (näiteks tegevuse-uurimise mudeli puhul) ning materjalide hindamine, kohandamine ja koostamine lähtuvalt kooli erinevast taustast.
- ▶ Heade tavade väljaselgitamine, projekti jagamine ja levitamine.

Tegevuse mõju

- ▶ Programm võimaldab õpetajaks õppijatel arendada ettevõtlusharidust eelkoolides ja algkoolides.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÕTLUSE ÕPETAMINE

ALGKOOL

PROJEKTITÖÖ

PORTUGAL

Kasulikud lingid või allikad:

Projekti esitlus ja käsiraamatu „Ter ideias para mudar o mundo” (Leida ideid, et muuta maailma) tiitelleht:

<http://internacional.ipv.pt/en/node/17>

Accio on Artevelde Ülikooli loovuse, innovaatika ja ettevõtluse keskus (Arteveldehogeschool Centre for Creativity, Innovation and Entrepreneurship)

Artevelde Ülikooli Ghenti kolledž (Artevelde University College Ghent) kavatseb koolitada spetsialiste, kes suudavad väljuda etteantud piiridest loovuse, innovaatilise mõtlemise ja ettevõtliku vaimu abil. Eesmärk on innustada õpilasi ja töötajaid leidma uusi vastuseid, lähtudes uutest ideedest kiiresti muutuvast haridusalasest kontekstist. Selles protsessis on eestvedajaks teadmiskeskus Accio, mida juhib peadirektor ja mis alustas tööd septembris 2011. Keskuse tegevus peaks aitama kolledžil saavutada ühte

peamistest strateegilistest eesmärkidest: külvata ja ärgitada loovust, uudendusmeelsust ja ettevõtlikkust õppijate ja töötajate seas. Kooli igal osakonnal (kokku 16) on oma Accio projekti koordinaator.

Kõik uuendused õppekava raames lähtuvad oskustest, mis ettevõtjal peaksid olema, kaasa arvatud loovus, võimaluste otsimine, kliendikesksus, juhtimisvõime, järjekindlus jne. Õpilaste ja õpetajate ettevõtlusoskuste eel- ja järel-

Tegevusvaldkond: ettevõtluse õpetamismeetodid ja pedagoogilised võtted

Rakendav riik: Belgia

Rakendav asutus: Artevelde Ülikooli kolledž

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl/>

Peamine kontaktisik: Dominique Roodhooft

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: Dominique.roodhooft@arteveldehs.be

Telefon: +32 92347477

Rakendamine/sihtrühm: kolledži õpetajad ja õppijad

Hariduse sihttase: ülikooli tasand

kontrolliks töötati välja veebipõhine tööriist. Accio projekti koordinaatoreid koolitatakse neid oskusi ära tundma. Iga programmi juurde kuulub oma Accio sõnastik, mis esitab oskuste kirjeldused ja seonduvad õpiväljundid. Sõnastik hõlbustab loovuse, innovatsiooni ja ettevõtlikkuse süsteemset lõimimist õppekavaga. Lisaks sellele toetavad Accio loovuskoordinaatorid ajurünnakuid ja loova mõtlemisega seotud õpetajakoolitust, innustavaid loenguid ja muid meetmeid loova ja ettevõtliku tegevuse hoogustamiseks.

Accio on:

- ▶ korraldanud 13 ajurünnakut õpetajate ja õpilastega viimase kolme kuu jooksul;
- ▶ kutsunud kokku 130 loovate ideedega õpilast õppeaasta alguses;
- ▶ toetanud 36 õpilast oma ettevõtte alustamisel 2012. aasta esimeses kvartalis;
- ▶ korraldanud 400 õpilase veebitesti 2011./2012. õppeaastal.

Muu hulgas saadi teada, et:

- ▶ Õpetajaid on raske veenda. Nad seostavad ettevõtlusharidust ainult äritegevusega – see on liiga kitsas määratlus.
- ▶ Ettevõtlusalast haridust on erinevatesse õppeainetesse raske integreerida, kuid nõupidamised õpetajate ja õpilastega aitavad häid tavaid ühest osakonnast teise üle kanda.

Kasulikud lingid ja allikad:

http://www.youtube.com/watch?v=to06gDoDzu0&feature=player_embedded
http://www.youtube.com/watch?v=_7_15DdqQ4A&feature=player_embedded
<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl/>
<http://www.scoop.it/t/tools-voor-lesgevers>
<http://www.scoop.it/t/arteveldehogeschool-en-ondernemen>
<http://www.scoop.it/t/food-en-drinks-for-creative-brains>
<https://twitter.com/AccioArtevelde>
<http://nl-nl.facebook.com/accio.artevelde>

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Ülaltpoolne suunatud toetamine: juhtkonna toetus on oluline.
- ▶ Kogukond peaks tunnustama ettevõtlusalase hariduse vajalikkust.
- ▶ Tähtis on motiveerida õpetajaid mõistma ja väärtustama ettevõt-
lusalase hariduse asjakohasust.
- ▶ 13 pädevuse mudel oli hästi määratletud ja struktureeritud, mis tegi
mõistmise ja rakendamise lihtsamaks.

Tegevuse mõju

- ▶ Ettevõtluse edukas integreerimine õppekavasse ja õpetamistegevusse, samuti õpilaste ettevõtlus- ja uuendusmeelsuse stimuleerimine, et suurendada nende konkurentsivõimet tööturul.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

ETTEVÖTLIK ÕPETAMINE

OSKUSTE TUNNUSTAMINE

ÕPPEKAVA LÕIMIMINE

BELGIA

Innovatsioon ja ettevõtlus

Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik muutis 2008. aastal kohustuslikuks kursuse „Äri ja ettevõtlus” keskkooli 4. õppeaastal, kaks tundi nädalas. Uute õpetajate uue aine õpetamise suutlikkuse tugevdamiseks korraldas riiklik innovatsiooni ja ettevõtlusõppe arenduskeskus (National Centre for Development of Innovation and Entrepreneurial Learning (NCDIEL)) igal aastal kahepäevased koolitused kõikidele õpetajatele. NCDIEL pakkus ka täiendavat õpetamismaterjali ja vastutas koos hariduse arengubürooga riikliku äriplaani konkursi korraldamise eest keskkoolides.

Paari viimase aasta jooksul on endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi valitsus tugevalt toetanud ettevõtlusmeelse hoiaku arendamist noorte seas. Novembris 2011 teatas valitsus uue kursuse „Innovatsioon ja ettevõtlus” sisseviimisest keskkooli 1., 2. ja 3. aasta õppekavasse (14-, 15- ja

16aastased õpilased) alates 2012. aasta septembrist, ning põhikooli 8. ja 9. klassis (12- ja 13aastased) hakatakse seda kursust õpetama alates septembrist 2014. Valitsus toetab õpetajate koolitust seoses uue õppeainega.

Novembris 2011 moodustas valitsus ka **riikliku ettevõtluskoolitajate võrgustiku**.

- ▶ Uue kursuse õppekava töötati välja ajavahemikus jaanuar kuni märts 2012 ning haridus- ja teadusminister kiitis selle ametlikult heaks sama aasta märtsi keskel.
- ▶ Mais ja juunis 2012 korraldasid NCDIEL ja CEC (samuti koolitusettevõtte) seoses uue õppekavaga kahepäevase koolituse 1300 õpetajale. Valitsus rahastas koolitust.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusalase haridusega seotud innovaatilised õpetamismeetodid

Rakendav riik: endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik

Rakendav asutus: endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi haridus- ja teadusministeerium

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.mon.gov.mk/>

Peamine kontaktisik: Vesna Horvatovikj ja Radmil Polenakovik

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: jvesnahorvatovik@bro.gov.mk (vastutav asutus),
radmil.polenakovik@ncdiel.mk (programmide loomise, koolituste ja rakendamise tugisik)

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: haridusalase arengu büroo, riiklik innovatsiooni ja ettevõtlusõppe arenduskeskus (NCDIEL)

Rakendamine/sihtrühm: õpilased ja õpetajad

Hariduse sihttase: põhikool ja keskkool

- ▶ Ajavahemikus mai kuni august 2012 valmistas NCDIEL ette uue kursuse õpetamismaterjalid ja õpikud. 30. augustil 2012 korraldas NCDIEL 300 õpetajale ühepäevase koolituse uute õpetamismaterjalide tutvustamiseks.
- ▶ Uus kursus käivitati uuel õppeaastal 2012. Kursuse raames toimub üks tund nädalas kõigis kolme aastakäigu klassides (1., 2. ja 3. aasta).
- ▶ Sama skeemi (õppekava väljatöötamine, õpetajate koolitused ja materjalide ettevalmistamine) rakendatakse innovatsiooni ja ettevõtluse kursuse puhul, mida hakatakse põhikoolides õpetama septembrist 2014.

Peamised koolitusteemad olid:

- ▶ Mis on ettevõtlusharidus?
- ▶ Karjäärijuhtimine.
- ▶ Ettevõtlus: ettevõtlust puudutavad tõesed ja müüdid, ettevõtluse aluspõhimõtted, ettevõtlusprotsess (ettevõtluskell) ja selle elemendid; ettevõtlusega seotud põhioskused; ettevõtlusmeelsed õpetamismeetodid.
- ▶ Uuendusmeelse ühiskonna ülesehitamine.
- ▶ Kuidas olla innovaatiline? Uute ideede otsimine, ideede genereerimise meetodid, ideede süstematiseerimine ja nende hindamine.

See on hea tava näide ettevõtlushariduse ülalt alla poliitilise toetamise kohta. Valitsus otsustas, et 12–18aastased õpilased peaksid saama igal

aastal vahetu ettevõtlusõppe kogemuse. See tähendab, et igal aastal toimub innovatsiooni ja ettevõtluse erinevatel teemadel 36 tundi (viimasil õppeaastal 72 tundi).

Edu saavutamise eeldused

Selle tegevuse edukuse põhikomponendid olid:

- ▶ Endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi valitsuse poliitiline tugi uue kursuse sisseviimisel.
- ▶ Rahaline toetus valitsuselt õpetajate koolitamiseks.
- ▶ Hea koostöö BDE ja NCDIELi vahel.
- ▶ NCDIELi töötajaskonna laialdased kogemused ettevõtlusõppe, õpetamismeetodite ja õpetajatega vahetu suhtlemise alal.

Tegevuse mõju

Näite peamine sõnum on, et valitsuse ennetava lähenemise (ülalt alla) ja kohustusliku/kohustuslike ettevõtluskursus(t)e sisseviimise korral saavad kõik riigi õpilased võimaluse tutvuda ettevõtluse ja seonduva tegevusega.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

INNOVATIIVNE ÕPETAMINE

VALITSUSE TOETUS

ALUSPÕHIMÕTTED

**ENDINE JUGOSLAAVIA
MAKEDOONIA VABARIIK**

Kasulikud lingid või allikad:

Õpetajate kahepäevase koolituse esitlus on kättesaadav aadressil www.ncdiel.mk (makedoonia keeles)

Uus õppekava on kättesaadav BDE kodulehel (makedoonia keeles)

WEEN on Walesi ettevõtluskoolitajate võrgustik

Walesi valitsuse toetatavast **Walesi ettevõtluskoolitajate võrgustikust** saavad Walesi ettevõtluskoolitajad teavet ja juhiseid.

Projektis osaleb seitse võrgustikku kuuluvat kolledžit ja ülikooli. Projekti raames arendati akrediteeritud magistritaseme õpetajakoolituse moodulit ettevõtlushariduse alal. Kursust kasutati kutsekoolide, kõrgema haridusega ning ka kogukonna haridustaustaga koolitajate arendamiseks.

Meede edendab õpetajate ettevalmistamist ettevõtlushariduse andmiseks struktureeritud lähenemisviisi kaudu, toetudes ettevõtluse asjakohasuse käsitamisele ühiskonnas, majanduses ja hariduses, samuti praktilistele

teadmistele ettevõtlusalase hariduse meetodite ja õpetamisvõtete kohta. Kursuse puhul kasutatakse nn päästiku lähenemisviisi. Tegemist on uudishimul põhineva õppimisega, kus õpetajad paigutavad õpitava ise sisulisse konteksti, kasutades seda oma keskkonnas.

Seda tööd toetas **Enterprise Educators UK**. **EEUK on osalenud** võrgustikes tehtavas töös, toetanud ettevõtlust ning pakkunud arenemisvõimalust rohkem kui 500 ettevõtluskoolitajale ja praktikust liikmele enam kui 90 Ühendkuningriigi kõrgkoolist. EEUK osalus aitas projekti arendamisel kasutada kõikjalt Ühendkuningriigist saadud kogemusi, töötada koos EEUK võrgustikuga ja laiemalt tutvustada projekti tulemusi.

Tegevusvaldkond: võrgustikutöö ja heade tavade vahetamine

Rakendav riik: Ühendkuningriik – Wales

Rakendav asutus: WEEN – Walesi ettevõtluskoolitajate võrgustik (Welsh Enterprise Educators Network c/o

Swansea Metropolitan, Trinity St David, Wales)

Peamine kontaktisik: Andy Penaluna

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: andy.penaluna@smu.ac.uk

Telefon: +44 1792481199

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: Walesi valitsus, Enterprise Educators UK

Rakendamine/sihtrühm: ülikoolid / pedagoogilised kolledžid / kutsekoolid

Hariduse sihttase: valdkondadevaheline / erinevad haridustasemed

Edu saavutamise eeldused

Tegevust võib pidada heaks tavaks, võttes arvesse õpilaste tagasisidet ja hoiakute mõistmise sügavust.

Teatavad olulised elemendid valdkonna hea tava edasiseks toetamiseks:

- ▶ Üleriigilised võrgustikud nii heade kui ka halbade kogemuste jagamiseks.
- ▶ Üleriigilised võrgustikud valitsuse teavitamiseks ja alt üles lobitöö tegemiseks.
- ▶ Valitsusepoolne teadusuuringute „sisseostmine” ja esialgne rahastamine (nt Walesi valitsuse teostatavusuuring).

Ettevõtlusalase hariduse edasiarendamiseks selles valdkonnas on vajalikud järgmised elemendid:

- ▶ Loovuse avaldumise motivatsiooni parem mõistmine ja sügavam arusaam ettevõtlusmeelse isiku hoiakutest (mitte käivitamine).
- ▶ Kogemustega koolitajate võrgustikes tekkiva konsensuse tunnustamine.
- ▶ Osakondi ühendav ülikool – miski, mis seob ja ühendab erinevaid pedagoogilisi lähenemisviise, laenab ja kohandab filosoofiaid.

Kasulikud lingid või allikad:

Entrepreneurship education needs enterprising educators: inspiring new teachers through formal teacher training provision (Ettevõtlusharidus vajab ettevõtlikke koolitajaid: uute õpetajate innustamine formaalse õpetajakoolituse kaudu): <http://sbaer.uca.edu/research/icsb/2012/Penaluna%20486.pdf>

Mitmesuguste juhtumite ülevaated on kättesaadavad kodulehel: <http://www.enterprise.ac.uk/index.php/case-studies>

Andy Penaluna esitlus on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/andy_penaluna_en.pdf

Loovuspõhine hindamine ja neutraalsed arusaamad: arutelu ja juhtumi analüüs: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1891415>

Adeptt Projekt: www.adeptt.eu

YES CPD Hub http://ms.fs4b.wales.gov.uk/sub_sites/big_ideas_wales/content/projects/colleges_and_universities/entrepreneurship_hubs.aspx

Tegevuse mõju

- ▶ On aidanud arendada võrgustikke ettevõtlushariduse praktiliste kogemuste jagamiseks.
- ▶ Ette on valmistatud tulevased ettevõtlusharidust andvad õpetajad.
- ▶ Annab ainet uuteks algatusteks Ühendkuningriigis ja ELis (ADEPTT projekti ja ELi-temaatiliste tööühmade kaudu).

Edasine arenduskava

Esimeste ettevõtluskoolitajate õpetajakoolituse (ainepunktidega) mooduli loomisest saadud kogemusi tutvustatakse nüüd kogu Ühendkuningriigis Enterprise Educators UK kaudu ja see on andnud panuse ka ELi poliitilistesse aruteludesse. 2013. aastal laienes projekt kogu Walesi hõlmavaks algatuseks, mida nimetatakse YES CPD Hub, mida samuti rahastab Walesi valitsus osana noorte ettevõtlusalasest strateegiast.

ÕPETAJA ALUSHARIDUS

VÕRGUSTIKUTÖÖ

KOOSTÖÖ

TUNNISTUSE VÄLJASTAMINE

ÜHENDKUNINGRIIK

Ametialase jätkuhariduse praktilisi näiteid

Ametialase täiendkoolituse näidete põhisõnumid

Ettevõtlusalase hariduse kestliku rakendamise eesmärgi saavutamiseks õpetajate jätkukoolituses vajab Euroopa

ettevõtlusmeelseid koole, kus toetatakse ettevõtlikku hoiakut õpetamises ja õppimises

- Ettevõtlusmeelsel koolil on **pühendunud ja vastutustundlik juhtkond**, kes toetab ettevõtlushariduse andmist kõikidele õpilastele.
- Ettevõtlusmeelsel koolil on **haridusalane kontseptsioon, mis lähtub tulevikku arvestavast õpetamisest**.
- Õpetajaskond ja teised **töötajad on valmis muutustesse suhtuma** positiivselt.
- Ettevõtlusmeelsel koolil on ettekujutus oma tulevastest vajadustest ja selge nägemus selle kohta, kuidas **ettevõtlusalane haridus sobib kokku laiema õppekava ja arengukavaga**.
- **Ettevõtlusalane haridus muudetakse õppekava osaks ja lõimitakse kõikidesse õppeainetesse**; seda ei käsitata eraldi õppeainena.
- Koolil on **kohustus edendada valdkondadeüleseid, loomingulisi ja ettevõtlusalaseid oskusi**, mida lapsed ja noored vajavad toimetulekuks mitte ainult koolis, vaid ka ühiskonnas laiemalt.
- **Tegevuspõhine õppimine ja õppijakesksed meetodid** on õpetamise ja õppimise tavapärase osa.
- Konkreetsed **õpiväljundid määratletakse ja neid hinnatakse** eksamite osana.
- Tegevusi **hinnatakse regulaarselt** – eriti nende **mõju õpilaste individuaalse võimekuse arengule**.
- **Õpilaste tagasisidet kogutakse süstemaatiliselt** – õpilaste positiivsed reageeringud on ettevõtlusõppe rakendamise oluliseks suunajaks ja ettevõtlusalase hariduse omaksvõtmise kiirendajaks.

Ettevõtluse õpetajad suudavad sütitada ettevõtlussädeme

- Ettevõtluse õpetajad **hindavad vääriliselt individuaalset algatusvõimet, vastutuse võtmist ja riskivalmidust.**
- Ettevõtluse õpetajad on valmis **aktsepteerima ebaõnnestumist kui õppimisprotsessi lahutamatu osa.**
- Ka ettevõtluse õpetajad peavad õppima **riske juhtima.** Ebaõnnestumine on ettevõtlusprotsessi lahutamatu osa, kuid see võib olla ka aja, oskuste ja osaluse kulukas raiskamine. Ettevõtluse õpetajad teavad, kuidas **riske leevendada.**
- **Ettevõtluse õpetajatel** on väga head meeskonnatöö oskused.
- Ettevõtluse õpetajad on võrgustike kasutajad. Nad **vahetavad teavet oma kolleegidega ja kohtuvad** korrapäraselt.
- Ettevõtluse õpetajad **kasutavad erinevaid loovmeetodeid** kui innovaatilisi pedagoogilisi vahendeid.
- Nad **lasevad lastel võtta vastutuse oma õppimisprotsessi eest**, näiteks lubades neil oma tunnid ise sisustada.
- Oma hindamismeetodites **tunnustavad** ettevõtluse õpetajad **mitte ainult lahendust, vaid ka** selleni jõudmise **protsessi.**
- Ettevõtluse õpetajad kasutavad tehnoloogiat ja sotsiaalmeediat klassiruumis õppimise toetamiseks. Nad **uurivad uusi lahendusi, tootmisvõtteid ja elektroonilisi tööriistu, mis toetavad õppimisprotsessi.**
- Nad kasutavad **sotsiaalmeediat oma kolleegidelt õppimiseks ja teabevahetuseks.**

Ettevõtluse õpetajate koolitusprogrammid, mis edendavad ettevõtlusmeetodeid

- Ettevõtliku õpetaja koolitusprogramm **on suunatud ka õpetaja enda ettevõtlikkusele.**
- Koolitus **ei käsitle ettevõtlust eraldiseisva oskusena, vaid kontseptsioonina, mis nõuab põhipädevusi** nagu loovus, tehnoloogia tundmine ja projektijuhtimine.

- Koolitus näitab, et **igas õppekavas on olemas lähtepunktid ettevõtluse õpetamiseks** ja vaatenurgad, mis lasevad ennast hästi kasutada ettevõtluse õppimiseks.
- Koolitus **toetub õpetajate seosele ettevõtlusalase tegevusega** ja näitab, kuidas meetodid, mida juba kasutatakse, sobituvad kontseptsiooniga.
- Konkreetsed **õpiväljundid määratletakse ja neid hinnatakse.**
- Koolituskursuste **keskmes on praktilised lähenemisviisid ja need sisaldavad aktiivseid, kaasavaid meetodeid**, mis sobivad kaasatuse tunde loomiseks.
- Töötavate õpetajate koolitajad tegutsevad **tulemuslikkuse stimuleerimise ja kursuste laiema propageerimise nimel** (nt pöördudes koolide poole otse või veebi kaudu, õpetajate aastakohtumistel jms).
- Ettevõtluskoolituse kursused **stimuleerivad jätkusuutlikkust**, näiteks julgustades õpetajaid ja õpilasi üksikasjalikult planeerima ja pidevalt kogemusi vahetama ning mõtisklema õpetamise ja õppimise teemal.

Partnerlused haridussektori, äriühingute ja loomemajandusega

- Ettevõtlusmeelsed koolid ja projektid saavad kasu **ettevõtjatest partnerite kaasamisest.** Äriühingud ja ettevõtlusorganisatsioonid võivad pakkuda ettevõtlusharidusprojektide jaoks eriteadmisi ning osaleda koolis toimivas õpetajakoolituses.
- Koolid saavad **luua partnersuhteid väliste organisatsioonidega, et kaasata ettevõtlusharidusse eksperte, keda nende oma asutuses ei ole.**
- **Loomingulised töötajad** nagu kunstnikud, disainerid, arhitektid ja teadlased **võivad aidata koolidel ja õpetajatel vallandada loovust ning võimendada** laste ja noorte **ootusi ja saavutusi.** Näited viitavad loovtöötajate ja koolide pikaajaliste suhete positiivsele mõjule.
- Ettevõtlusmeelsed asutused ja koolitajad **osalevad vastastikusel õppimises ja kogemuste vahetamises** nii kohalikul, piirkondlikul, riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Matija Antun Reljkovići nimeline keskkool, Slavonski Brod

Matija Antun Reljkovići nimelise keskkooli (Matija Antun Reljković High School) eesmärk on arendada oma õpilaste ettevõtlusoskusi, kaasa arvatud paindlikkus, loovus ja riskivalmis käitumine. Selleks püütakse koolis luua õhkkonda, mis võimaldab õpilastel saada kvaliteetset, stabiilset keskharidust, samuti anda võimalusi elukestvaks õppeks ja jätkuhariduseks. Täiendavaks eesmärgiks on kujundada kool, kuhu soovitakse tulla ja mis arvestab nii õpilaste kui ka kohaliku majanduselu vajadustega.

Koolide arengu võti oli vahendite kaasajastamine ja mitmekesistamine ning nüüd on koolil:

- ▶ puuviljaaed, viinamarjaistandus ja veinialane praktikum,

- ▶ köögiviljalabor,
- ▶ metsauuringute labor,
- ▶ veterinaarialabor ja
- ▶ keemialabor.

Need laborid ja aiad on praeguseks muutunud klassiruumideks, näiteks harjutavad õpilased nüüd mikropaljundamist (taimede kloonimist), puuviljakasvatust ja metsandust. Lisaks rajas kool hiljuti biotehnoloogia arenduskeskuse, mis ei kujuta endast üksnes võrratut õpikeskkonda õpilaste jaoks, vaid kosutab Slavonski Brodi majandust laiemalt.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusmeelsed koolid

Rakendav riik: Horvaatia

Rakendav asutus: Matija Antun Reljkovići nimeline keskkool, Slavonski Brod

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://ss-marejkovica-sb.skole.hr/>

Peamine kontaktisik: Vlado Prskalo

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: dvvi@yahoo.com

Hariduse sihttase: keskkool kolme eraldi haridusüksusega:

põllumajandustehnikum, veterinaariakool ja keemiakool

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Kõigi õpetamisprotsessis osalejate suhtumine peab olema avatud, et olla võimeline muutuma. Avatus on vajalik uute õpetamismeetodite vastuvõtmiseks. Kool loobus traditsioonilistest klassiruumis õpetamise meetoditest ja võttis kasutusele projekti-, rühma- ja uurimistöö, samuti praktilise koolituse ja töötoad.
- ▶ Vajalik oli rahvusvaheliste partnerite toetus. Matija Antun Reljkovići nimeline kool sai ulatuslikku toetust ELilt. Saadud vahenditega oli võimalik ehitada arvukalt tehnilisi keskusi, sealhulgas puuviljaaed, viinamarjakasvandus, veinialase praktikumi labor, metsanduslabor, veterinaarialabor, mikropaljunduslabor ja põllunduspraktikumi labor.
- ▶ Kohalikud sidemed on samuti väga tähtsad; koolil on sidemed Brod Posavina maakonna tööbüroo, kaubanduskoja, põllumajandusülikoolide ning teadus- ja arendusinstituutidega.
- ▶ Kool pidi reageerima ka kohaliku turu pakkumisele ja nõudlusele. Eri- lisi jõupingutusi tehti kultuuri juurutamiseks, mis laseb õpilastel uhkust tunda põldudel tehtava töö üle, avades nende silmad säästvale elulaa- dile ja sobitades ennast piirkonna põhitegevusega – põllumajandusega.
- ▶ Tähtis on hoida ennast kursis tehnika arenguga ja kasutada võimaluse korral alati uusi tehnoloogiaid.

Tegevuse mõju

Tulemused on olnud suurepärased ja neid mõõdetakse uuenduslike võtete abil.

- ▶ Näitajaks pole lihtsalt lõpetajate arv, vaid toodangu kvaliteet. Õpila- sed kasvatavad tomateid ja lavendlit ning müüvad neid kohalikule kogukonnale. See on eriti positiivne, sest Slavonski Brodi piirkond, kus kool asub, on kuulus just põllumajanduse poolest.
- ▶ Õpilased omandavad väga paljude töömeetodite kasutamise osku- sed (näiteks oskavad õpilased võtta vereproove ja neid analüüsida).
- ▶ Mõned õpilased astuvad ka ülikooli, kuid olulisem on see, et kool püüab arendada kõigi õpilaste ettevõtlusalaseid oskusi ja mõtteviisi.
- ▶ Projekt „Piirkondlik biotehnoloogia uurimis- ja arenduskeskus” on võimaldanud koolil toetada kohalikke ja piirkonna ettevõtjaid põllu- majanduse valdkonnas, tutvustades kõige uuemaid tehnoloogiaid ja suurendades kulutõhusust.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

ETTEVÕTLUSKOOLID

LÕIMITUD

KOOSTÖÖ

HORVAATIA

Manchester Akadeemia

Manchester Akadeemia (Manchester Academy) on 11–18aastastele noortele mõeldud kool, mille on asutanud United Learning, et „tuua esile parim igaüks”. Kool asub Moss Side'i südames, tulirelvade, jõukude ja uimastite poolest tuntud piirkonnas, mis on sotsiaalselt äärmiselt kirev ning kus paljud noored on pagulased või varjupaigataotlejad. Manchester Akadeemia on äritegevusele ja ettevõtlusele spetsialiseerunud õppeasutus, mille eesmärgiks on arendada õpilaste ettevõtlikke omadusi terve rea erinevate formaalsete ja mitteformaalsete õppimiskontekstide kaudu. Tegevus põhineb eeldusel, et akadeemilistest oskustest üksi ei piisa, õpilased vajavad oskusi ja realistlikke ootusi ka elus edasijõudmiseks ja väärtust loovateks kodanikeks saamiseks.

Õppekavaga tegelevad meeskonnad kasutavad tööandjate kaasamist ja ettevõtlust nii õppekavasiseselt kui ka -üleselt. Tööandjate osalemist kasutatakse

põhimeetodina haridustaseme tõstmiseks, õppekavaga seostatud ettevõtlusalasessesse haridusse on kaasatud kõik õppeained ja õpetajad. Lisaks järgitakse kõikide õpiaastate jooksul isikustatud ja terviklikku karjääriprogrammi, mille raames õpilased koostavad töökogemuste arengumapi alates 7. õppeaastast (vanus 12 aastat) kuni 11. õppeaastani (vanus 16 aastat). Edasiminekut jälgitakse ja hinnatakse.

Kool korraldab õpilastele ka mitmesugust ettevõtlusega seotud tegevust, sealhulgas:

- ▶ Õpetajad korraldavad õpilastele kuus karjääriteemalist sessiooni aastas, näiteks „kuidas minu õppeaine aitab mul tööd leida”.
- ▶ Erinevate tööstusharude ja erialade tutvustamiseks korraldatakse õpilastele tööstusharuga tutvumise nädalaid. Kool viib läbi ka viktoriine ja võistlusi, et anda õpilastele teadmisi erinevate tööstusharude kohta.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusmeelsed koolid

Rakendav riik: Ühendkuningriik

Rakendav asutus: Manchester Akadeemia

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.manchester-academy.org/>

Peamine kontaktisik: Jane Delfino

Peamise kontaktisiku e-posti aadress:

jane.delfino@manchester-academy.org

Telefon: +44 1612324159

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: United Learning

Rakendamise/sihtrühm: 11–18aastased

Hariduse sihttase: keskharidus

- ▶ Koostatakse nn oskuste eskalaator, mis selgitab õpilastele teatavate elukutsete jaoks vajalikke oskusi, samuti tüüpilisi töötasusid.
- ▶ Kool teeb koostööd mitme kohaliku äripartneriga. Näiteks viis kool koos Whitworthi kunstigaleriiga läbi nn „Fresh Made Trade” ürituse, kus õpilased töötasid koos kunstnike ja ettevõtjatega, et kujundada ja valmistada sülearvutite ja telefonide ümbriseid, mida nüüd müüakse Manchesteri kunstigaleriides. Teatud osa tulust annetakse AfrUKa’le.
- ▶ Tulevikuplaanid hõlmavad auhinnaprogrammi väljatöötamist õpilastele, tööpraktikaga tegelevate üksuste kaasamist, vabatahtlikku tegevust ja mikroettevõtete loomist. Töötajad loovad teatud üksused, et pakkuda edaspidi täiendõppe võimalusi. Nad loodavad, et tulevikus toetavad ja tunnustavad sellist tegevust riiklikud asutused.

Edu saavutamise eeldused

Kool tõstab esile mitu elementi, mis on keskse tähtsusega edu saavutamiseks ettevõtlusmeelse koolina:

- ▶ Igaüks, alates koolijuhist ja lõpetades õpilastega, õpetajad ja isegi toitlustustöötajad võtavad omaks ettevõtlusmeelse kooli kontseptsiooni. See kontseptsioon on mitmel viisil lõimitud, näiteks küsitakse võimalikelt uutelt töötajatelt, kuidas nad saaksid enda arvates kaasa aidata ettevõtlusmeelse kooli kujundamisele, ja korraldatakse iganädalasi kohtumisi uute kvalifitseeritud õpetajatega.
- ▶ Ettevõtlusalane haridus on sulandatud õppekavasse ja lõimitud läbivalt kõikidesse õppeainetesse, seda ei käsitata eraldiseisva õppeainena. Näiteks partnerlus Whitworthi kunstigaleriiga on nüüd lõimitud kunsti- ja tekstiiliosakondadesse, tagades töötajaskonna tugeva pidevaerialase arengu.
- ▶ Kool on osa suuremast organisatsioonist – United Learning (UL). UL julgustab rakendama ettevõtlusalast haridust kõikides oma koolides, määrates igas koolis ettevõtluskoordinaatori. Lisaks korraldatakse õpe-

tajakoolitust, hea tava jagamist ja uute programmide ühist väljatöötamist.

- ▶ Spetsiifiline tegevus on kohandatud vastavalt õpilase vajadustele ja ainevaldkondadele, mis võimaldab õpilasel arendada mitmesuguseid oskusi.
- ▶ Tõhusad ja varieeruvad kohalikud äripartnerlused on väga tähtsad. Manchesteri Akadeemia töötab erinevate valdkondade partneritega, kelle hulgas on Mercedes-Benz, Manchesteri Ülikool ja Manchesteri linna jalgpalliklubi. Näiteks pakub Manchesteri ülikool õpilastele mentorituge akadeemilise edu saavutamiseks ning töövõimalusi selliste mehhanismide kaudu nagu nende inimressursside mentorlusprogramm.

Tegevuse mõju

- ▶ *Paremad haridustulemused.* Manchesteri Akadeemia tulemused on märkimisväärselt paranenud alates juhtimise üleminekust ULile ja ettevõtlusoskuste lõimimisest õppekavasse. Varem lootusetuks peetud kooli hindab OFSTED (Office for Standards in Education, Children’s Services and Skills – Ühendkuningriigi koolide inspeksioon) nüüd heaks, õpilaste edusamme on peetud koguni väljapaistvaks. Väga mitmekesise õpilaskonnaga (räägitakse üle 70 keele) kooli, mille paljud õpilased tulevad madala sissetulekuga kodudest (64% lastest saab tasuta koolilõunat), lõpetab 94% õpilastest nüüdseks 5 A* – C tase-mega; enne akadeemiaks saamist oli see näitaja vaid 12%.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

ETTEVÕTLUSMEELSE KOOLOID

LÕIMITUD

SAAVUTAMINE

ÜHENDKUNINGRIIK

Kasulikud lingid või allikad:

Jane Delfino esitlus kooli kohta on kättesaadav aadressil http://prezi.com/-zsfnd6_babr/the-entrepreneurial-school/

ULi koduleht: <http://unitedlearning.org.uk/>

„Pädevustele jah, stereotüüpidele ei”

„Pädevustele jah, stereotüüpidele ei” on üldharidusprogramm, mis töötati välja, et laiendada ja parandada haridusalaste teenuste kvaliteeti, mida pakuvad Poola Mikołówi maakonna kutseharidusasutused.

Programmil on neli moodulit:

- ▶ Lisaained, mis on seotud kutsealaste põhipädevustega, nagu:
 - ▶ inglise ja saksa keele õpe,
 - ▶ matemaatika, füüsika, inseneriteadused,
 - ▶ ettevõtlusalane haridus.
- ▶ Psühholoogiline ja pedagoogiline tugiprogramm õpetajaskonna jaoks.
- ▶ Ametialane (tööturg) nõustamisprogramm, mis hõlmab:
 - ▶ globaalse, piirkondliku ja kohaliku tööturu suundumused,
 - ▶ individuaalsed konsultatsioonid kutsenõustajaga.
- ▶ Kursuste ja väljaõppe programm:
 - ▶ kursuste valik on suur, nende hulgas on raalprojekteerimine (CAD), kassaaparaatide käsitlemine ja autojuhtimine.

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks

ettevõtlusalase hariduse andmiseks

Rakendav riik: Poola

Rakendav asutus: Zespól szkól technicznych w Mikołowie

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.zst.edu.pl/pl>

Peamine kontaktisik: Monika Gutowska

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: monikagutowska@gmail.com

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: kaks teist Mikołówi maakonna kooli

Rakendamine/sihtrühm: õpetajad ja õpilased

Hariduse sihttase: keskastme kutseharidusasutused

Edu saavutamise eeldused

Haridusalaste ja ametialaste saavutuste eelduseks on õpilaste hästi välja arendatud põhipädevused. Käesolev programm keskendubki kõnealuste põhipädevuste arendamisele, mis on kesksel kohal eesmärkide saavutamise seisukohast:

- ▶ ladus suhtlemine nii emakeeles kui ka võõrkeeltes,
- ▶ matemaatika, teaduse ja IKT-alaste pädevuste olemasolu,
- ▶ õppimisoskuste olemasolu,
- ▶ sotsiaalne asjatundlikkus ja kodanikutunnetus,
- ▶ algatusvõime ja ettevõtlikkuse ülesnäitamine,
- ▶ teiste kultuuride teadvustamine, võime väljendada oma kultuuri.

Tegevuse mõju

- ▶ *Haridustulemuste parandamine.* Põhieesmärk on suurendada vähemalt 60% kutsekoolide õpilaste haridusalaseid ja ametialaseid võimalusi, täiustades nende põhipädevusi.
- ▶ *Võrdsed võimalused.* Programmi kaudu püütakse ületada õpilaste haridusliku ebavõrdsuse probleem, parandades nende enesehinnangut ning pakkudes haridusalast ja psühholoogilist tuge neile, kellel on haridusalased ja muud raskused.
- ▶ *Vaate avardamine koolist kaugemale – tööturule.* Programmi raames suurendatakse õpilaste võimet oma karjääri teadlikult planeerida, võttes arvesse kohalikku turgu, samuti tagades vajalike kutsekvalifikatsioonide, kursuste ja väljaõppekohtade kättesaadavuse.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTUS

TEADLIKKUSE TÕSTMINE

HARIDUSTASEME TÕSTMINE

POOLA

YVI on ettevõtlusalase hariduse virtuaalne õpikeskkond

Ettevõtlusalane haridus on Soome õpetajakoolituse strateegia ja õppekava osa. YVI on üleriiklik, mitut teadusvaldkonda hõlmav arengu- ja uurimisprojekt. YVI on virtuaalne õpikeskkond, mis pakub:

- ▶ arvukaid ettevõtlusalase hariduse õppematerjalide ja meetodite näiteid,
- ▶ võimalust teha sotsiaalmeedia kaudu võrgustikutööd,
- ▶ ettevõtlushariduse sõnastiku,

- ▶ teavet ettevõtlusalast haridust käsitlevatest teadustööde kohta,
- ▶ konkursse.

Selle eesmärk on:

- ▶ ettevõtlushariduse lülitamine kõikidesse strateegiatesse ja õppekavadesse,
- ▶ ettevõtlushariduse arendamine ja hindamine – pedagoogika õpetaja-hariduses,

Tegevusvaldkond: programmid õpetajate koolitajate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse alal

Rakendav riik: Soome

Rakendav asutus: Turu Ülikool / Lappeenranta Tehnoloogiaülikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.yvi.fi>

Peamine kontaktisik: Jaana Seikkula-Leino (projektijuht, professor); Heikki Hannula (professionaalse õpetajahariduse ning pedagoogilise arengu ja hindamise eesmärgi koordinaator, Soome)

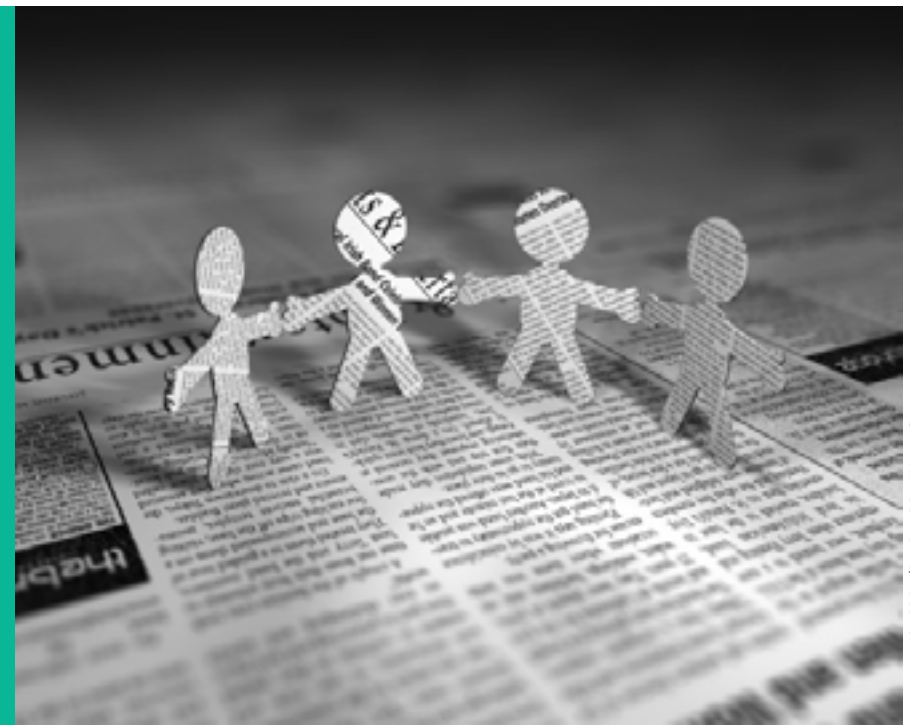
Peamise kontaktisiku e-posti aadress: jaana.seikkula-leino@utu.fi

Telefon: +358 505305902; Heikki Hannula telefon: +358 408307427

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: seitse õpetajate koolitusasutust, kolm õpetajahariduse osakonda, kaks teist ülikooli, kuus rakendusteaduste ülikooli, neli õpetajahariduse üksust, kümme muud partnerit, sh organisatsioonid ning tööhõive- ja majandusministeerium

Rakendamine/sihtrühm: õpetajaks õppijad

Hariduse sihttase: erinevad haridustasemed

- ▶ ettevõtlushariduse arendajate koostöövõrgustiku tugevdamine ja piirkondlik arendamine,
- ▶ ettevõtlushariduse dünaamilise mudeli loomine, mille raames arendatakse planeerimist, rakendamist ja hindamist.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Oluline on saada algatuse arendamiseks institutsioonilist toetust.
- ▶ Vajalik on välja töötada väga praktilised ja konkreetsed materjalid, mis aitavad ettevõtlusalast haridust anda.

Tegevuse mõju

- ▶ Ettevõtlusalane haridus on lülitatud kõikidesse strateegiatesse ja õppekavadesse. See on kogu õpetajahariduse osa ja kõigil uutel õpetajatel on ettevõtlusalase hariduse andmiseks vajalikud oskused.
- ▶ Õpetajate õpetamisoskusi on arendatud.
- ▶ Loodud on unikaalne õpikeskkond õpetajate jaoks.
- ▶ Kõik õppematerjalid on kättesaadavad ühes kohas.
- ▶ Võrgustik on välja arendatud.
- ▶ Tugevdatud on mitut teadusvaldkonda hõlmavat rahvusvahelist uurimistegevust.
- ▶ Õpetajate koolitajad kogu riigis saavad kasu virtuaalsest platvormist.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

ÕPETAJATE KOOLITAJATE
ETTEVALMISTAMINE

VIRTUAALNE ÕPE

ÕPPEMATERJALID

SOOME

Kasulikud lingid või allikad:

Projekti koduleht: <http://www.yvi.fi/>

Jaana Seikkula-Leino esitlus on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/jaana_seikkula-leino_en.pdf

Lappeenranta Tehnoloogiaülikooli ettevõtlusharidusealased teaduslikud tööd ja üritused on kättesaadavad aadressil <http://developmentcentre.lut.fi/hankesivusto.asp?hid=7&alasisu=33>

Õpetajate ja õpilaste ettevõtlusvaimu tugevdamine

Idufirmade loomise ja ettevõtete üleandmise tugikeskus (IFEX) on Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeeriumi allüksus. Selle kaudu viiakse ellu rida tegevusi, mis on välja töötatud ettevõtlusmeelsete hoiakute toetamiseks koolides, nimelt:

- ▶ Õpilasi ergutatakse ettevõtlikult mõtlema ja tegutsema.
- ▶ Propageeritakse tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana / ettevõtlusega tegelemist kui võimalikku kutsevalikut.
- ▶ Tugevdatakse õpilaste arusaamist majanduslikest protsessidest.
- ▶ Täiustatakse õpilaste sotsiaalseid pädevusi ja nn pehmeid oskusi.

IFEX pakub koostöös haridusministeeriumiga koolidele, õpetajatele ja õpilastele erinevaid projekte. Üks näide on õpetajakoolituse eriprogramm, mille haridusministeerium korraldab koostöös Würthi pädevuskeskusega. Koolituse sisu rakendatakse õppetundidega seotud või haridusalaste kooliprojektide kaudu (näiteks miniettevõtete/koolifirmade asutamine või võistluste korraldamine), samuti aidatakse õpetajaid kokku viia ettevõtetega.

Programm algab käivitamiskohtumisega ja iseseisva veebipõhise õppeperioodiga (tavaliselt 6-7 nädalat) Euroopa ärikompetentsi litsentsi kohaste teadmiste omandamiseks. Sellele järgneb ühepäevane seminar ettevõtlussimulatsiooni „kerge äri” läbimängimiseks. Edasi tuleb programmi kõige olulisem osa – ettevõttes veedetud nädal. Nädala viimasel päeval kavandavad õpetajad majan-

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks ettevõtlushariduse andmiseks

Rakendav riik: Saksamaa

Rakendav asutus: idufirmade loomise ja ettevõtete üleandmise tugikeskus (IFEX), Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeeriumi üksus

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.gruendung-bw.de>

Peamine kontaktisik: Petra Weininger

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: petra.weininger@mfw.bwl.de

Telefon: +49 711123 2765

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: Baden-Württembergi haridus-, noorsoo- ja spordiministeerium, tööstus- ja kaubanduskojad, kaubanduskojad

Rakendamine/sihtrühm: õpetajad

Hariduse sihttase: üldhariduskeskkoolide õpetajad

dusprojekti, mida oma õpilastega järgmisel õppeperioodil läbi viia. Järgmisel aastal vahetavad õpetajad oma projekti käigus saadud kogemusi ühepäevasel seminaril, seejärel avaldatakse kirjalik aruanne kõigile tutvumiseks internetis.

Veel üks programm, mida haridusministeerium viib läbi koostöös rahandus- ja majandusministeeriumi ja kodadega, on haridusalane koostöö koolide ja ettevõtete vahel. Koostöökõs sõlmitakse kooli ja ettevõtte vahel leping. Selle eesmärk on saavutada mõlema partneri jaoks olukord, millest võivad mõlemad. Spetsiaalselt selleks loodud piirkondlik juhtrühm viib koolid ja ettevõtted kokku.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Majandusõpet antakse Baden-Württembergi liidumaal riikliku õppekava osana juba kõikides koolides. Toetatakse majandusalaseid teadmisi suurendavaid projekte.
- ▶ Kaasatud on osalejate ja elluvijate võrgustik. IFEX on rahandus- ja majandusministeeriumi üksus ning teeb tihedat koostööd haridus-, noorsoo- ja spordiministeeriumi, samuti õpetajate, ettevõtlusorganisatsioonide, ettevõtjate, ettevõtete omanike, eraalgatuste, projektiorganisatsioonide ja riiklike projektidega nagu JUNIOR ja business@school.
- ▶ Ettevõttes veedetud aeg on äärmiselt oluline. Nädal, mille jooksul koolitust läbivad õpetajad tutvuvad ettevõttega, on vaieldamatult erilise tähtsusega ärialaste sidemete sõlmimise jaoks, mida nad saavad oma koolidesse naastes kasutada.

- ▶ Jätkutegevus on oluline. Ühepäevane seminar ning aruannete ja parima tava avaldamine veebis võimaldab jagada ettevõtlushariduse alaseid pikaajalisi kogemusi.

Tegevuse mõju

- ▶ Õpetajakoolituse programmis, mille raames toetatakse ka koolide ja ettevõtete vahelisi koostööd soodustavaid kontakte, osaleb umbes 50 õpetajat aastas.
- ▶ Alates 2008. aastast teeb Baden-Württembergis juba 1700 kesk-kooli koostööd 3500 ettevõttega, mis tähendab, et umbes 95% kõikidest üldhariduskeskkoolidest teeb ettevõtetega koostööd.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTAMINE

ETTEVÕTLUSSIMULATSIOON

KOOSTÖÖ

SAKSAMAA

Ettevõtluspraktika tunnustamine ja arendamine õpetajakoolituses (projekt ADEPTT)

ADEPTT on Leonardo da Vinci programmi raames rahastatav projekt, mis algatati ELi kaheksa liikmesriigi 13 asutuse partnerluse kaudu. Tegemist on õppekursusega, mis pakub täpsemalt suunatud ja praktilisi koolitusvõimalusi ettevõtliku õpetamispraktika toetamiseks ja täiustamiseks. Koolitus kestab kaks päeva, kuid soovi korral on seda võimalik pikendada. Koolituse raames käsitletakse ettevõtlusharidust läbi „elluviimise” prisma – selle all mõeldakse praktilisi vahendeid millegi teostamiseks. „Elluviimine” on loogiline mudel ja protsess, mida saavad kasutada ettevõtluskavasid välja töötavad õpetajad. Selle alusel vaagivad õpetajad, kas nende tegevus on teostatav, tegemist väärt ja võimalik.

Projekt lähtub viiest aluspõhimõttest:

- ▶ „Varblane pihus” – teadvusta endale, et sul pole vaja otsida kassahiti ideed või joosta „fantastiliste” võimaluste järele, tuleb leida vaid lahendus lihtsale probleemile.
- ▶ „Talutav kaotus” – mõtle järele, kui palju aega saad realselt tegevusele kulutada, arvestades, et ettevõtmine võib ebaõnnestuda.
- ▶ „Kirev lapitekk” – sõlmi teiste inimeste ja organisatsioonidega võimalikult palju partnerlussuhteid.

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks ettevõtlushariduse andmiseks

Rakendav riik: Hispaania

Rakendav asutus: Valnalon

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.valnalon.com/>

Peamine kontaktisik: Ivan Diego Rodriguez

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: ivan@valnalon.com

Telefon: +34 9856982227

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: GrijpdeBuitenKans – sõltumatu Madalmaade organisatsioon, mis toetab ettevõtlusharidust andvaid õppeasutusi

Rakendamine/sihtrühm: ühe õppeasutuse koolijuhtide ja õpetajaskonna segarühm

Hariduse sihttase: kõikide haridustasemetega õpetajate jätkukoolitus

- ▶ „Limonaad” – võta vastu üllatused, mille põhjustavad määramatud olukorrad, reageerides võimalikult paindlikult, mitte olemasolevate eesmärkide külge klammerdudes.
- ▶ „Piloot lennukis” – keskendu tegevustele, mida suudad kontrollida, sest tulevikku ei leita ega ennustata, vaid kujundatakse.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Kooli juhtkonna tugi on äärmiselt oluline.
- ▶ Koolituse lähtepunktiks on olemasoleva ettevõtlustegevuse ja osalevate õpetajate väljaselgitamine ning ülevaate saamine sellest, mida nad juba teevad.
- ▶ Ettevõtlusprojektid peavad saama jätkusuutlikuks.
- ▶ Õppige riske juhtima. Ebaõnnestumine on ettevõtluse lahutamatu osa, kuid see võib olla ka aja, oskuste ja osaluse kulukas raiskamine. See tõttu tuleb koolituskursusel „elluviimislõuend” ulatuslikult ära kasutada, et aidata õpetajatel oma riske mõista ja leevendada.
- ▶ Koolituskursus ei ole teoreetiline simulatsioon. Õpetajad peavad välja pakkuma konkreetse ja heakskiidetud haridusalase korralduse.

Tegevuse mõju

Koolituskursusel on kuus konkreetset eesmärki, mille kaudu kujundatakse suhtumise ja praktika püsiv muutus:

- ▶ Õpetajad töötavad välja uue (haridusalase) toote või teenuse, mida saab kasutada „järgmisel nädalal”.
- ▶ Õpetajad õpivad, kuidas projekti või uut õpikeskkonda valideerida.
- ▶ Õpetajad veenavad partnerorganisatsioone õpilaste õppimisprotsessi toetama.
- ▶ Õpetajad oskavad määratleda ettevõtlustegevusest tulenevat ühist kasu (olukord, millest võidavad kõik) nii ettevõtja kui ka õppevormi jaoks.
- ▶ Õpetajad õpivad ettevõtlussõnastikku kasutama ja tõlgendama.
- ▶ Õpetajad tunnustavad ja väärtustavad ettevõtlikku käitumist ja teavad, kuidas ressursse „võimendada”.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTAMINE

ETTEVÕTLUSKAVAD

PRAKTILISED MEETODID

HISPAANIA

Kasulikud lingid või allikad:

Ivan Diego Prezi esitlus: http://prezi.com/_-gd384z1zbg/adeptt-ivan-diego/

GrijpdeBuitenKansi koduleht: <http://www.grijpdebuitenkans.nl/>

Loovus, kultuur ja haridus on loomingulised partnerlused

Loominguliste partnerluste (Creative Partnerships) programm oli Ühendkuningriigi teedrajav loovõppeprogramm, mida rakendati aastatel 2002–2011 kogu Inglismaal. See tõi loometöötajad – kunstnikud, arhitektid ja teadlased – koolidesse õpetajate kõrval töötama, et vallandada loovus ning toetada laste ja noorte eesmärke ja saavutusi. Nad töötasid üle miljoni lapse ja 90 000 õpetajaga rohkem kui 8000 projekti raames. Loominguliste partnerluste programmi rahastas kuni 2011. aastani Inglismaa kunstinõukogu, paraku lõpetati rahastamine kulukärbete tõttu kunsti valdkonnas. Sellest alates on CCE mitmekesistanud tegevust pigem rahvusvahelisel tasandil, töötades sealhulgas Saksamaal, Norras, Leedus, Pakistanis, Qataris, Lõuna-Koreas, Lääne-Austraalias ja koos OECDga. CCE jätkab oma tegevusala ja mõju laiendamist uute ideede, projektide ja partnerluste kaudu kogu maailmas.

Loominguliste partnerluste programm hõlmab pikaajalisi partnerlussuhteid loovpartnerite ja koolide vahel. Koolid taotlevad osalemist, kui on määratlenud konkreetse vajaduse või lahendamist vajava probleemi, näiteks poiste lugeemisoskus, vanemate kaasamine või käitumine mänguväljakul. Kooli juurde saadeti erikoolituse saanud loominguline esindaja, kes töötas õpetajate, õpilaste ja teiste loovpraktikutega, et kavandada ja rakendada projekt, mis pakub loomingulist lahendust koolide individuaalsetele probleemidele.

Üheks loova lahenduse näiteks on Stoke-on-Trenti mahajäänud piirkonna põhikool, kus oli vaja uut õpperuumi. Kool tahtis midagi erinevat ja arutles lastega, millised omadused on heal õpperuumil. Pakuti välja palju ideid, sealhulgas puuonn, rand, aga lõpuks jäädigi mõtte juurde kujundada vana lennuk klassiruumiks, sest lapsed uskusid, et suudavad lennukis õppida mida tahes.

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse andmiseks

Rakendav riik: Ühendkuningriik

Rakendav asutus: CCE (Creativity, Culture and Education (Loovus, kultuur ja haridus) – Ühendkuningriigis asuv vabaühendus ja heategevusfond, koduleht: <http://www.creativitycultureeducation.org/>

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.creative-partnerships.com/>

Peamine kontaktisik: Paul Roberts, esimees

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: dee.keane@cceengland.org

Telefon: +44 (0) 8448112145

Rakendamine/sihtrühm: lapsed ja noored koolides ning nende õpetajad

Hariduse sihttase: põhikool ja keskkool

See võimaldaks õpilastel virtuaalselt ajas reisida, külastada Kariibi mere saari, vihmametsa ja kõrbeid. Lapsed osalesid kogu protsessis oluliste otsuste tegemises, alates lennuki ostmisest ja planeerimisloa taotlemisest kuni hanke väljakuulutamiseni elukutselise disaineri leidmiseks, et lennukist kujundada klassiruum.

Õpilastele suunatud tegevuse kõrval toetas loominguliste partnerluste programm ka õpetajaid, pakkudes klassiruumipõhist, pidevat ametialast arengut ja teadmiste jagamist. Läbi viidi planeerimis-, koolitus- ja arengukohtumisi, mis võimaldavad kooli töötajatel ja loomeinimestel ühiselt planeerida uusi loovaid lähenemisviise õpetamisele ja õppimisele, neid kajastada, nendest mõelda ja nendega eksperimenteerida.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Kooli juhtkond peab olema projektiga seotud ja seda toetama ning õpetajaskond laiemalt peab olema valmis muudatusi positiivselt vastu võtma.
- ▶ Koolil peab olema kohustus edendada laste ja noorte valdkonnaüleseid, loomingulisi ja ettevõtlusoskusi, mida on koolis toimetuleku kõrval vaja ka ühiskonnas laiemalt.
- ▶ Hästi välja töötatud planeerimis- ja hindamisraamistik innustab õpetajaid, õpilasi ja loovtöötajaid oma õppetööd hoolikalt planeerima ja pidevalt kajastama. See jätab ruumi ka õppimisele, praktikat jooksvalt täiustades ja lõimides.

Tegevuse mõju

Loominguliste partnerluste programmi on põhjalikult hinnatud, kirjeldades selle mõju õpilastele, õpetajatele, vanematele ning Ühendkuningriigi majandusele laiemalt:

- ▶ Paremad õpitulemused. Riiklik haridusalaste uuringute sihtasutus (NFER) jälgis 13 000 noort, kes olid osalenud loominguliste partnerluste programmis. Tulemused näitasid, et programmis osalenud õpilased said põhitasemetel 3 ja 4 riigi keskmisest paremad tulemused

vaatamata sellele, et nad tulid majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega piirkondadest.

- ▶ Suurenenud eneseusaldus. Küsitlus, mille Briti turu-uuringute büroo (BMRB) viis läbi koolijuhtide seas, näitas, et nende hinnangul suurendas loominguliste partnerluste programmis osalemine 92% õpilaste eneseusaldust, 91% õpilaste suhtlemisoskusi ja 87% õpilaste motivatsiooni.
- ▶ Rohkem loovaid õpetajaid. Sama uuringu kohaselt rõhutavad koolijuhid ka oma õpetajate oskuste paranemist, kusjuures 94% õpetajatest täienesid oskused, 92% hakkas tõhusamalt kasutama loome-töötajaid klassiruumis ja 92% muutus altimaks loova lähenemisviisi rakendamise suhtes.
- ▶ Õpetaja ootused muutusid teadlikumaks. Õpetajate ootused oma õpilaste suhtes ja usk nendesse suurenesid – mitu õpetajat märkis, kui innustav ja rõõmustav oli näha õpilast, kes tavaliselt õpib raskustega, välja paistmas loovtundides. See on eriti oluline, võttes arvesse seost õpetaja ootuste ja õpilase tulemuse vahel;
- ▶ Vanemad pöörasid suuremat tähelepanu oma laste õppimisele. Nottinghami ülikooli uurimus näitab, et loovus on tõhus vahend ergutamaks vanema huvi lapse tegevuse vastu. See kehtib eriti vanemate puhul, kellel võisid endal esineda koolis õpiraskused.
- ▶ Kasu majandusele laiemalt. PwC konsultantide aruande kohaselt on loominguliste partnerluste programm toonud Ühendkuningriigi majandusele esmasel hinnangul 4 miljardit naela puhaskasu.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTUS

LOOMINGULISED PARTNERID

LÕIMITUD

ÜHENDKUNINGRIIK

Valikute programm (Programa Escolhas)

Valikute programm (Programa Escolhas) on Portugali valitsuse programm, mis loodi kõige haavatavamate kogukondade laste ja noorte sotsiaalse kaasamise edendamiseks, eriti immigrantide ja etniliste vähemuste seas. Programmi eesmärk on suurendada võimaluste võrdsust ja tugevdada sotsiaalset ühtsust. Sekkumisvaldkondade peamised prioriteedid on kooli kaasamine ja mitteformaalne haridus, kutsekoolitus ja tööturul osalemine, osalus kodanikuühiskonnas ja kogukonnas, digitaalne kaasamine ning ettevõtlikkus ja mõjuvõim. Viimane – ettevõtlikkus ja mõjuvõim – on uus valdkond, mis tekkis suurema panuse tulemusena kohalike kogukondade aktiveerimisse.

Ettevõtlus ja mõjuvõim hõlmavad meetmeid järgmises neljas sektoris:

- ▶ tegevus oskuste arendamiseks;
- ▶ rahaline ja teadmispõhine toetus projektidele, mida kavandavad, rakendavad ja hindavad noored inimesed;
- ▶ noorterühmade loomise toetamine, et soodustada rohujuures algatusi;
- ▶ kodanikuühiskonna teiste organisatsioonide küllastamine ja nendega partnerlussuhete sõlmimine, organisatsioonide juures stažeerimine.

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate ettevalmistamiseks ettevõtlushariduse andmiseks

Rakendav riik: Portugal

Rakendav asutus: ministrite kabineti (Portugali valitsus) kantselei

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.programaescolhas.pt/>

Peamine kontaktisik: Dana Redford

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: dana.redford@redfordresearch.com

Rakendamine/sihtrühm: noored (ja nende õpetajad) puudust kannatavatest kogukondadest

Hariduse sihttase: keskharidus, kõrgem haridus, kutseharidus

Selle koolitusprogrammi üks element on „Uma Escolha de Futuro” (tuleviku valik), mille eesmärgiks on 14–24aastaste noorte isiklike, sotsiaalsete ja ametialaste oskuste arendamine, aidates neil teostada lühi-, kesk- ja pikaajalisi projekte. Programmil on kaks teineteist täiendavat juhendit, üks õpetajate ja teine noorte jaoks. Sellega on seotud viis üksust, mis aitavad luua sidet kohalike kogukondadega, välja selgitada ettevõtjad, uurida ettevõtlusideid ja nende põhjal tegutseda, arendada digitaalset kirjaoskust ning rakendada üks äriidee.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Välja on töötatud kaks juhendit. Õpetajatele ja koolitajatele mõeldud juhend on didaktilisem, struktureeritud ja infotihe, noorte suunised on lihtsamad, teoreetilisemad ja sisaldavad praktilisi harjutusi. Selle eristamise tulemusena luuakse üheaegselt nii pedagoogiline instrument käsitlemiseks ja kasutamiseks tehnikutele kui ka praktilised vahendid noorte ettevõtlusoskuste arendamiseks.
- ▶ Projekti rahastab ja viib osaliselt läbi Portugali valitsus (riigikantselei) immigratsiooni ja kultuuridevahelise dialoogi kõrge komisjoni egiidi all. Projekti kaasrahastab Euroopa Sotsiaalfond.

Tegevuse mõju

Projekti uuendati äsja 5. põlvkonna projektiks, mis kestab jaanuarist 2013 kuni detsembrini 2015. 4. põlvkonna jooksul algatati 130 uut projekti, kõik alt üles.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTUS

HAAVATAVAD KOGUKONNAD

KOOLITUSPROGRAMM

PORTUGAL

UPI projekt

UPI (tähendab sloveeni keeles „lootus”) projekt koosneb loovuse, ettevõtluse ja innovatsiooni töötubade sarjast, mida viivad läbi Sloveenia käsitöökodad algkoolides. Projektil oli kaks selgesti eristatavat etappi, millest esimese, tehnilise osa raames, valmistati projektid/ programmid ette. Järgmiseks viidi koolides läbi töötoad. Käsitöökoda kavandas tehnilise etapi jaoks koolitusprogrammid ning mentoritele ja osalevatele lastele mõeldud teabetrükised, aidates sellega oluliselt kaasa koolitusmooduli loomisele.

Iga töötuba juhtis kaks mentorit: üks koolist ja teine laiemast ettevõtlussektorist. Õpilased koostasid igas töötoas äriplaani – näiteks taimede ja

lillede müümiseks. Õpilased mõtlesid oma ettevõtte ülesehitusele, oma klientidele (peamiselt perekond), turundusele, ainulaadsetele müügiargumentidele ja võimalikele ohtudele (näiteks unustatakse taimi kasta). Erinevad rühmad kasutasid loovaks planeerimiseks ja reklaamimiseks erinevaid võtteid. Näiteks üks rühm tegi oma äriplaani lühikese YouTube'i video, teine aga koostas brošüüri, mis on nüüd kättesaadav veebis ja Sloveenia raamatukogus. Esialgsete töötubade läbiviimise järel korraldati kaheksa piirkondlikku üritust, kus lapsed said oma äriplaane esitleda.

Lisaks töötubade korraldamisele uurisid käsitöökodad ka tegureid, mis takistasid või julgustasid noori inimesi suuremat loovust üles näitama. See

Tegevusvaldkond: pideva kutsealase arengu programmid tegevõpetajate

ettevalmistamiseks ettevõtlusalase hariduse andmiseks

Rakendav riik: Sloveenia

Rakendav asutus: Sloveenia Vabariigi käsitöökodad ja väikeettevõtted

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.ozs.si>

Rakendamise/sihtrühm: algkoolide mentorid ja lapsed

Hariduse sihttase: algkoolid

uuring tõi esile rea võimalikke täiustamissuundi ning pööras tähelepanu projekti mitmele edukale tulemusele. Üldiselt öeldes tundsid õpilased, et:

- ▶ Õpetajad ei kasutanud piisavalt IKT-vahendeid
- ▶ IKT-vahendite suurem kasutamine muudaks õppimise põnevamaks
- ▶ Peamised laste loovust ja innovaatsust mõjutavad tegurid on keskkond, perekond ja isikuomadused

Selgus, et enamik koole osales töötubades seetõttu, et nad tahtsid leida uusi ja huvitavaid meetodeid laste kaasatõmbamiseks. Tõepoolest leidis kinnitust, et töötubades osalenud õpetajad hakkasid IKT-vahendeid oma õpetamismeetodites palju aktiivsemalt kasutama.

Edu saavutamise eeldused

Projekti edu jaoks said otsustavaks kaks põhitegurit.

- ▶ Sidusrühmade kõrgetasemeline ja laiaulatuslik osalemine: näiteks majandusministeerium rahastas projekti ja selles osales 62 piirkondlikku käsitöökoda.
- ▶ Koolijuhid olid projekti kulgemisega täielikult kursis, see aga on väga oluline, sest nemad olid peamised otsustajad nende kooli projektis osalemise üle.

Tegevuse mõju

Kokku osales 87 töötoas 31 algkooli ning lapsed koostasid 84 äriplaani. Nende näitajatega olid täidetud kõik projekti eesmärgid kaasatud noorte ja läbi viidud töötubade arvu osas. Lisaks sellele:

- ▶ Arendati projekti raames edukalt tehnilisi õppevahendeid mentorite jaoks ning mentorlusprogramm integreeriti riiklikku õppekavasse
- ▶ Algkooliõpilastele tutvustati ja reklaamiti erinevaid elukutseid ning arendati edasi nende ettevõtlikku suhtumist ja ideid
- ▶ Õpetajate enesekindlus IKT-vahendite kasutamisel seoses oma õpetamismeetoditega kasvas, see omakorda muutis õppetunnid õpilaste jaoks palju huvitavamaks

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEGEVÕPETAJATE ETTEVALMISTUS

TEADLIKKUSE TÕSTMINE

ÕPETAMISVAHENDID

SLOVEENIA

Projekt Life 2 ehk Koolita koolitajat

Eluks vajalike oskuste põhipädevuste projekt (*key competencies in life skills project*) ehk lühidalt **LIFE 2** aitab noortel arendada töökohal toimuvaks kutsealaseks koolituseks vajalikke oskusi ja eneseusku, eriti selliseid ettevõtlusoskusi nagu loovus ja innovaatus. Paketi „Koolita koolitajat“ töötasid välja viie partnerriigi spetsialistid. Paketi eesmärgiks on aidata õpetajatel loomida elutähtsaid oskusi oma erialavaldkondadesse ja toetada õpetajaid tihedamate sidemete loomisel tööandjatega.

Pakett koosneb kolmest osast:

- ▶ Kasutusjuhend, mis võimaldab paketti kohandada vastavalt organisatsiooni ja õpilase vajadustele;
- ▶ Koolitajate koolitamise vahendid:
 - ▶ 1. osa sisaldab alusteadmisi ja hõlbustab eluks vajalike oskuste põhipädevuste kontseptsiooni mõistmist, kaasa arvatud õpetajate arusaama tugevdamise ülesanded;

Tegevusvaldkond: uuenduslikud õpetamismeetodid ja ettevõtlusalase haridusega seotud kontseptsioonid

Rakendav riik: Portugal, Ühendkuningriik, Taani, Rumeenia, Hispaania

Rakendav asutus: Portugal – Anespo; Ühendkuningriik – Norton Radstocki kolledž ja Bath Spa Ülikool;

Taani – Niels Brocki ärikolledž; Rumeenia – hariduse arendus- ja innovatsioonikeskus (TEHNE);

Hispaania – CEBANC; Euroopa tehnilise ja kutsehariduse ning koolituse foorum (EfVET)

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.life-2.eu/>

Peamine kontaktisik: Rosaleen Courtney ja Irene Ferreira

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: rosaleen.courtney@nortcoll.ac.uk ja irene.ferreira@anespo.pt

Rakendamise/sihtrühm: kutsekoolide õpetajad, õpetajate koolitajad, kutsekoolide õpilased, tööandjate võrgustikud, ebasoodsas olukorras olevaid rühmi toetavad organisatsioonid ja poliitikakujundajad/mõjutajad

Hariduse sihttase: kutseõppeasutuste õpetajate täiendkoolitus ja kutsekooli õpetajaks õppijate aluskoolituse osa

- ▶ 2. osa sisaldab erinevaid praktilisi mudeleid tähtsate oskuste täielikuks sisseviimiseks kutseõppesse;
- ▶ 3. osa sisaldab mitmesugust koolitaja koolitamisega seotud tegevust, mida saab kasutada kutsehariduse õpetajate struktureeritud koolitusprogrammi osana või saavad õpetajad seda kasutada töös oma õpilastega.
- ▶ Hea tava osa. Siin esitatakse innustavaid näiteid kogu Euroopast, mille puhul tähtsate oskuste põhipädevused on edukalt lõimitud kutseõppesse.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ *Tõendid.* LIFE 2 tugineb kindlatele tõenditele. Selle aluseks on esimese LIFE projekti tulemused (vt www.life-keyskills.info), Euroopa kodanikuühiskonna eduka elukestva õppe eelduste platvormi läbi viidud uuring ja 2004. aastal toimunud konverents „Eluuskused kui elukestva õppe võti”, kus esitati hea tava soovitusid ja näited.
- ▶ *Tagasiside.* Edu aluseks on viie partnerriigi tööandjalt, õpetajatelt ja õpilastelt saadud ulatuslik tagasiside.
- ▶ *Rahastamine.* Projekti toetatakse Euroopa Komisjoni Leonardo da Vinci programmi vahenditest. See rahastamismehhanism, mis on osa Euroopa Ühenduse elukestva õppe programmist, toetab arvukaid erineva ulatusega meetmeid.

Kasulikud lingid või allikad:

Leonardo da Vinci programm: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/ldv_en.htm

Anespo – Portugali kutsekoolide liit: <http://www.anespo.pt/>

CEBANC, Hispaania: <http://www.cebanc.hezkuntza.net/web/guest/proyectos###>

Norton Radstocki kolledž, Ühendkuningriik: http://www.nortcoll.ac.uk/european_projects.aspx

Bath Spa Ülikool, Ühendkuningriik: <http://www.bathspa.ac.uk>

Niels Brocki ärikool, Taani: <http://www.cbs.dk>

TEHNE, Rumeenia: <http://www.tehne.ro/>

EFVET: <http://www.efvet.org/>

Elukestva õppe põhipädevusi selgitav video: <http://www.youtube.com/watch?v=RD-elxM1lw>

PIDEV KUTSEALANE ARENG

INNOVATIIVNE ÕPETAMINE

ÕPETAMISMATERJALID

PROJEKTITÖÖ

ÜLEEUROOPALINE

Uuenduslikkus ettevõtlusalases pedagoogikas

Kursuse raames kasutati loovmeetodeid kui innovaatilisi pedagoogilisi vahendeid, mida pakuti Roueni ärikooli (RBS) ja Aalto Ülikooli õpilastele. Kursus sisaldab palju erinevaid elemente, sealhulgas iga õpilane kirjutas abstraktsest maalist inspireeritud „ettevõtlusloo“; esitati essee kunsti ja ettevõtluse seose kohta ning viidi läbi sessioon teemal „ettevõtja kui näitleja“. Romain Artus (Prantsusmaa) lubas oma maale kasutada inspiratsiooniallikana. Kursuse käigus õpiti, kuidas erinevad pedagoogilised vahendid (näiteks kunst, muusika, loovkirjutamine ja teater) mõjutavad suhtumist ettevõtlusse.

Kursuse peamiseks eesmärgiks oli avastada iga üksikisiku võime mõelda mittestandardsest, mida peetakse oluliseks ettevõtluspädevuseks. Kur-

susega püüti ergutada iga õpilase ettevõtlusmeelset suhtumist ja mõõdeti nende võimet kohaneda uute olukordadega, kasutades ebatavalisi õppimisvahendeid (nagu muusika ja kunst). Sessioonid viidi läbi koostöös kohalike ja rahvusvaheliste kunstnikega. Näiteks rääkis Joelle Lagier oma kunstnikuelust, sama tegi ka Tokyos tegutsev jaapani fotograaf.

Tulevikuplaanid näevad ette programmi laiendamist erinevates rahvusvahelistes kontekstides, samuti selle katsetamist ebasoodsas olukorras olevate ühiskonnarühmade, näiteks töötute puhul.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusharidusega seotud uuenduslikud õpetamismeetodid ja kontseptsioonid

Rakendav riik: Prantsusmaa

Rakendav asutus: Roueni ärikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.rouenbs.fr/en>

Peamine kontaktisik: Rita Klapper

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: rgklapper@gmail.com

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: kunstnikud, sealhulgas Romain Artus ja Joelle Lagier (Prantsusmaa) ning Beata Joutsen (Soome)

Rakendamise/sihtrühm: Roueni ärikooli bakalaureuse ja kraadiõppe taseme õpilased; Helsingi majanduskool (Aalto Ülikool)

Hariduse sihttase: kõrgem (bakalaureuse tase ja kraadiõpe)

Edu saavutamise eeldused

Uuendusliku ettevõtlusalase pedagoogika levitamiseks tuleb muuta tervet rida asjaolusid:

- ▶ Kogu maailmas on vaja eraldada rohkem aega ja raha mittetraditsiooniliste innovaatiliste ja loovate ettevõtluskursuste integreerimiseks kutse- ja kõrgemasse haridusse.
- ▶ Kutse- ja kõrgemat haridust korraldavad asutused ja ka õpetajad ise peaksid olema rohkem avatud uuendusliku pedagoogika suhtes, mis ei pea tingimata olema tehnoloogiapõhine.
- ▶ Tähelepanu kese tuleb nihutada traditsiooniliselt teooria- ja juhtumipõhiselt õppelt loovusele ja innovatsioonile orienteeritud lähenemisiisile.
- ▶ Tuleb muuta ettevõtlusväärtuste, ettevõtja mõtlemise ja ettevõtja tunnetuse rõhuasetusi, et edendada „pildi ees” asemel „pildi sees” lähenemisiisi.

Tegevuse mõju

Kursuse mõju mõõdeti nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt:

- ▶ Isikud õpivad oma potentsiaali ära tundma ja saavutavad suhtumise sellise muutuse, mille puhul „ettevõtjaks saamine on teostatav”.
- ▶ Kvantitatiivsete tulemuste puhul arvestati muutusi „ettevõtja omadustest” arusaamises. Tõeliselt muljetavaldav oli nende õpilaste arv, kes hakkasid uskuma, et „igapäevast võib saada ettevõtja”, suurenedes umbes 50% võrra.

- ▶ Õpilastelt saadi väga head tagasisidet, kusjuures üks neist märkis, et „meeldiv on leida ettevõtlikkust uutes kohtades ja osata seda seostada kunstiga”.

Kaasaegsest kunstist inspireeritud ettevõtlusloo kirjutamise kohta arvati, et tegemist on „täiesti uudse kogemusega, mis üllatas oma värskendavate tulemustega ja tõestas [mulle], et mul on loovus olemas”. Leiti ka, et see sobib hästi kokku kaasaegse maailmaga, kus „loovad ja oskuslikud ettevõtjad on kõrgelt hinnatud ja oodatud”.

- ▶ Tulevikus kavatakse algatada uurimisprogramm, et hinnata muutusi suhtumises, mida võib saavutada innovaatilise pedagoogika rakendamisega erinevates rahvusvahelistes kontekstides.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

UUENDUSLIK ÕPETAMINE

ÕPETAMISMATERJALID

LOOMINGULINE MÕTLEMINE

PRANTSUSMAA

Méthode d'Initiation au Metier d'Entrepreneur ehk MIME meetod (ettevõtjaameti saladustesse pühendamise meetod)

MIME on simulatsioonimeetod, mis on välja töötatud ettevõtlusoskuste suurendamiseks.

See meetod loodi 10 aastat tagasi ettevõtjaks saada soovijatele ja nüüdseks on seda edukalt kohandatud töötajate, õpilaste ja õpetajate jaoks ning kasutatud Prantsusmaal igal aastal rohkem kui 1000 osaleja puhul. Tegemist on simulatsiooniga, mis töötati välja selleks, et pakkuda osalejatele arusaamist põhimehhanismidest, mis valitsevad ettevõtete äritegevust, luues olukordi, mis nõuavad ja tugevdavad ettevõtlusoskusi ning probleemide lahendamise oskusi.

MIME seab esikohale globaalse, kompleksse ja dünaamilise lähenemisviisi ettevõtte toimimise suhtes, kusjuures kunagi ei lahutata mõistmissoovi tegutsemisrõõmust. Arvutid on hoopiski keelatud, selle asemel on rõhk asetatud inimeste panusele ettevõtetes. Neli meeskonda asutavad kõik oma ettevõtte, kõik loovad ja turustavad sama toodet. Meeskonnad võistlevad üksteisega üle kahe aasta, kõik peavad oma äritegevuse jätkamiseks langetama otsuseid ja võtma riske. Töö aluseks on neli tegevuspõhimõtet:

- ▶ Erinevaid viise probleemide lahendamiseks arutatakse alles siis, kui probleem on selgesti määratletud.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusharidusega seotud uuenduslikud

õpetamismeetodid ja kontseptsioonid

Rakendav riik: Prantsusmaa

Rakendav asutus: IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.i2er.org/>

Rakendamine/sihtrühm: õpetajate koolitajad ettevõtluse alal, kutsekoolide

õpetajad, õpilased, täiskasvanud õpilased

Hariduse sihttase: keskkoolid ja ülikoolid

- ▶ Uusi töövahendeid kasutatakse alles siis, kui vajadus nende järele on selge.
- ▶ Järeldustele jõutakse õpilastevahelise arvamustevahetamise kaudu.
- ▶ Tekkivaid hüpoteese tuleb vahetult katsetada.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ MIME on osa projektist MANAGE, mida rahastatakse ELi elukestva õppe programmi „Leonardo da Vinci uuendussiirde” meetme kaudu. See on võimaldanud tõlkida MIME meetodi inglise, itaalia, hispaania ja rumeeania keelde.

Tegevuse mõju

MIME meetodi eesmärk on mõjutada õpilaste arusaama ettevõtlusest ja ettevõtluse rollidest.

Arusaam:

- ▶ põhilistest majandusmehhanismidest, mis mõjutavad ettevõtete toimimist,
- ▶ suhetest, mis ettevõtted loovad ümbritseva keskkonnaga,

- ▶ ettevõtetes töötavate meeste ja naiste olulistest panustest.

Tegelikkuusele vastav ettekujutus:

- ▶ ettevõtte juhi positsioonist,
- ▶ oskustest, mida neil on vaja kasutada,
- ▶ rollist, mille nad kavatsevad võtta otsuste tegemisel.

Järgmiste valdkondade praktiline analüüs:

- ▶ laialt kasutatavad juhtimisvahendid,
- ▶ raamatupidamis- ja finantsaruanded,
- ▶ strateegiad ja protsessid.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

UUENDUSLIK ÕPETAMINE

PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

PROJEKTITÖÖ

PRANTSUSMAA

Kasulikud lingid ja allikad:

MIME meetodi veebisait: <http://www.methode-mime.fr/>

Võrgustikutöö äri-ringkondadega

Zöld Kakase lütseum (Zöld Kakas Líceum) on õppeasutus lastele, kes on koolist välja langenud peamiselt keskastmes. Koolis õpib 200 õpilast vanuses 15–26 aastat, andes neile teise võimaluse lõpetada nelja aasta pikkune õppe- ja kolledžiks ettevalmistumise kombineeritud programm. Peamiseks ülesandeks on leida uusi ja innovaatilisi viise töötamiseks nii õpilaste kui ka õpetajatega, et tagada akadeemiline ja isiklik areng, näiteks kooli kutseharidusprogrammi kaudu.

Tööd tehakse enneaegselt koolist lahkunute ja keskkoolilõpetajatega, aidates neil läbida filmitegemise ja fotograafia alane väljaõpe. Kaks õpetajat suunavad noorte meeskonda, kes lähevad seejärel kogukonna sekka, üri-

tades endale tööd leida. Õpilased õpivad tegevuse kaudu, läbides kahe aasta pikkuse programmi neid toetavas ja kooli juures asuvas töökohas. Õpetajad on projektidega lahutamatult seotud, aidates noortel projekte korraldada, arendada ettenähtud sisu ja suhelda äripartneritega. Õpetajate töötasu ja õpilaste stipendiumid sõltuvad osaliselt projekti edust.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusharidusega seotud innovaatilised

õpetamismeetodid ja kontseptsioonid

Rakendav riik: Ungari

Rakendav asutus: Zöld Kakase Lütseum

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.zoldkakas.hu/kuszli/>

Peamine kontaktisik: Mate Schnellbach

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: schnellbach.mate@gmail.com

Rakendamise/sihtrühm: 15–26aastased keskkoolist välja langenud noored

Hariduse sihttase: keskkooli kõrgem aste

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Edu peamine eeltingimus on vabaduse tagamine; sedalaadi õpetamine peab olema paindlik, seetõttu peavad juhid olema riskide suhtes avatud.
- ▶ Koolile peab jääma vabadus uuendusi rakendada ja teatav sõltumatus suhetes haridusasutustega.
- ▶ Õpetajate ettevõtlusalaste oskuste tase peab olema kõrge; tegelikult nad töötavad kui ettevõtjad, mis on väga erinev tavapärasest õpetajarollist.
- ▶ Lõpuks, organisatsiooni kultuur ja struktuur peavad olema toetavad.

Tegevuse mõju

Õpilastel on muljetavaldavaid saavutusi:

- ▶ Töö leidmine. Eelmisel aastal leidis 12 osalejast seitse koolituse ajal täis- või osaaajaga töö; sellel aastal leidis töö 14 osalejast kuus.
- ▶ Ettevõtetepoolne nõudlus. Kool saab väikeettevõtelt arvukaid ettepanekuid nendega koostöö tegemiseks (valdkondades nagu turundus, kunst ja praktilised teenused).
- ▶ Riiklik tunnustus. Õpilased on olnud edukad paljudel Ungari riiklikel auhinnakonkurssidel – näiteks võitsid kahel viimasel aastal kahe õpilase dokumentaalfilmid ajakirjandusüliõpilastele mõeldud võistluse.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

UUENDUSLIKUD ÕPETAMISMEETODID

KUTSEÕPE

KOOSTÖÖ

UNGARI

Kasulikud lingid või allikad:

See dokumentaalfilm võitis ajakirjandusüliõpilaste võistluse: <http://www.youtube.com/watch?v=oX41RkybM9E>

Mõned õpilaste tehtud fotod: <https://picasaweb.google.com/100088693387758940555/KiallitasKepei?authkey=Gv1sRgCNzy6eawrKBOQ>

Tknika on kutsehariduse ja -koolituse ning elukestva õppe innovatsioonikeskus

Tknika on osa Baskimaa järjekindlastest jõupingutustest viia Baskimaa kutseharidus Euroopa paremiku hulka. Tknika arendas innovaatilisi projekte erinevates valdkondades: tehnoloogia, õpetajate koolitamine ja innovatsioonijuhtimine. Tknika on avatud ja koostööaldis keskus, sepiistades viljakaid liite eraettevõtetega, teadusasutustega, ülikoolidega ja tehnoloogia-keskustega. Keskus viib läbi innovatsiooniprojekte neljas põhivaldkonnas:

- ▶ tehnoloogia,
- ▶ IKT,
- ▶ juhtimine,
- ▶ metodoloogia ja pedagoogika,

Tknika julgustab tehniliste kutsekolledžite õpetajaid ja juhtkonda esitama innovatsioonilisi projekte ning nendega töötama. Innovatsioon võib avalduda erinevates vormides, näiteks kolledži juhtimise või ühiskonnaga suhtlemise uudendusliku viisina, ettevõtetega koostöömimise viisina, samuti koolituse pakkumise, uute tehnoloogiate kohandamise või uute teadmiste omandamise võttena. Tknika motivatsioonispetsialistid juhivad projekte ja arendavad neid koos kolledžite õpetajatega. Enamik õpetajaid jätkab õpetamist oma kolledžites, kuid väiksema tundide arvuga, mis võimaldab neil osaleda Tknika projektides.

Tegevusvaldkond: ettevõtlusharidusega seotud innovaatilised õpetamismeetodid ja kontseptsioonid

Rakendav riik: Hispaania – Baskimaa

Rakendav asutus: Tknika, Baski valitsuse hariduse, keelepoliitika ja kultuuri ministeeriumi kutsehariduse, koolituse ja elukestva õppe allüksuse haru

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.tknika.net>

Peamine kontaktisik: Iñaki Mujika, Tknika direktor, imujika@tknika.net

Täiendav kontaktisik: Samuel Triguero, juhtimiskoordinaator, striguero@tknika.net / Victor Arias, rahvusvahelistamise seire, barias@tknika.net; JLF Maure, rahvusvahelistamise seire, jlfernandez@tknika.net

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: Baskimaa riigi- ja erakutsekolledžite liidud: IKASLAN, HETEL, AICE

Rakendamise/sihtrühm: Baskimaa tehniliste kutsekolledžite õpetajad ja õppijad

Hariduse sihttase: kesk-, kõrgem aste ja kutseharidus tehnilistes kutsekolledžites (avalikud ja subsideeritud)

Tknika kasutab kuueastmelist lähenemisviisi.

- ▶ Tknika arendab innovatsiooniprojekte ja annab tulemused edasi kutseõppeasutuste õpetajatele.
- ▶ Õpetajad kasutavad neid tulemusi oma õpilaste koolitamiseks.
- ▶ Õpilased annavad need teadmised edasi oma töökohtades.
- ▶ Tknika teeb võrgustikutööd kutseõppeasutuste õpetajatega (tagades teadmiste siirde kogu süsteemile).
- ▶ Tknika teeb koostööd organisatsioonide ja üksikisikutega, kes võivad pakkuda väärtust üldprotsessis.
- ▶ Tknika tagab ka tipptasemel tulemused tänu oma juhtimismudelile.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Keskuse kogu tegevus keskendub ettevõtluskoolitusele. Ettevõtlust ei käsitata kui omaette võimet, vaid kui kontseptsiooni, mis nõuab selliseid oskusi nagu loovus, tehnoloogiategadlikkus ja projektijuhtimine.
- ▶ Tknika töö aluseks on innovatsioonijuhtimise mudel nimetusega Tknikalnova. See mudel toetab ettevõtlikkust, tunnustades isiklikku algatust, vastutuse võtmist, riskivalmidust ja ebaõnnestumise aktsepteerimist. Indiviidid töötavad konkreetsete projektide arendamiseks meeskondades, mis võimaldab suuremat paindlikkust ja ülesannete kooskõlastamist; iga meeskond vastutab oma projekti eest, mis suurendab pühendumist ja sihikindlust eesmärkide saavutamisel.
- ▶ Tehnoloogiat kasutatakse ulatuslikult. See võimaldab kiiremat ja tõhusamat teadmussiiret. Tknika jälgib tehnoloogia arengut, tutvub uute lahenduste, tootmisvõtete ja elektrooniliste vahenditega, mis tugevdavad õppimisprotsessi tehnilistes kutsekolledžites ning suurendavad ettevõtete tootlikkust.

Tegevuse mõju

Tknika

- ▶ Tknika on laialt tuntud ja hinnatud. OECD töörühma liikmed külastasid hiljuti Tknikat ja kirjeldasid projekti Baskimaa kõrgema hariduse olulise tugevusena, soovitades selle levitamist.
- ▶ Võitleb edusamme pärssivate takistustega. Tknika aitab ületada Baski süsteemi konkreetseid piiranguid, eelkõige harjumusi ja tavasid, nagu aeglane otsustamine, hierarhilised asutused ja hirm ebaõnnestumiste ees, asendades need dünaamilisuse, isiklike algatuste ja ettevõtliku õhkkonnaga.
- ▶ Stimuleerib aktiivsust. Tehnilistes kutsekolledžites on Tknika teenuste järele suur nõudmine. Neil on lai haare ja ulatuslik rakendusala. Praegu viib keskus läbi 24 innovatsiooniprojekti 200 osavõtjaga.
- ▶ Positiivne tulusus. Hindamine näitab, et programmi tulu on suurem kui esialgne investering.
- ▶ Ka iga-aastased rahulolu-uuringud sidusrühmade seas näitavad, et Tknikat väärtustatakse kõrgelt.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

INNOVATSIOONI ÕPETAMISMEETODID

TEADMUSSIIRE

KOOSTÖÖ

HISPAANIA

Oskuslik ettevõtlus ja ettevõtlusoskused

Ettevõtluskoolituse võrgustik (NFTE) sai alguse 1987. aastal New Yorgis, Belgias alustati tegevust 1998. aastal. Sellest alates on koolituse läbinud üle 350 000 noore. NFTE Belgia pakub innovaatilist õppekava Flandrias, Vallooonias ja Brüsselis; kursused, mida juhendavad laialdase ärikogemusega koolitajad, pakuvad täiendavaid võimalusi vähekindlustatud noortele edu saavutamiseks tööalases ja isiklikus elus. Kursused loovad konkreetse silla hariduskeskkonna ja ettevõtete vahel.

Oskusliku ettevõtluse ja ettevõtlusoskuste (**Vaardig Ondernemerschap En Ondernemende Vaardigheden**) kursuse raames läheb kaks NFTE tunnistusega ärikoolitajat koolidesse või organisatsioonidesse ja läbib ettevõtlusalase koolituspaketi. Selle koolituse eesmärgiks on panna iga noor

inimene arendama talle meeldiva idee või projekti jaoks äriplaani. Lisaks sellele õhutavad koolitajad ettevõtliku suhtumise, ettevõtluspädevuste ja ideede arendamist. Arendatakse ka praktilisi arvutioskusi, sest need on kaasaegses maailmas edu võtmeks.

Õpetajad saavad NFTE kursustel osaleda assistentidena ning omandada ka ise koolitaja tunnistuse, kui nad läbivad edukalt NFTE koolitaja koolituse.

Tegevusvaldkond: täiendkoolituse pakujate teavitusstrateegiad

Rakendav riik: Belgia

Rakendav asutus: ettevõtluskoolituse võrgustik (NFTE) Belgia

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.nfte.be/index.php?id=home&L=2>

Rakendamise/sihtrühm: kutsekeskkoolide õpilased ja kutsekoolituse saajad

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Koolituse üks eesmärke on õpilaste suunamine mõtlema loominguliste, mittestandardsetele projektidele. Selle saavutamiseks peavad õpetamismeetodid olema võrdselt innovaatilised ja interaktiivsed. Seetõttu kasutab NFTE Belgia töös mitmekesiseid meetodeid, sealhulgas suunatakse õpilasi läbi viima turu-uuringut oma vahetus keskkonnas ja internetiuuringut oma idee elujõulisuse kohta.
- ▶ Tegeliku maailma kogemus ja tagasiside on edu ja pühendumise jaoks eluliselt olulised. Kursus sisaldab ka ettevõtte külastamist ja ärijuhtide kogemustega tutvumist. Kursuse lõpus esitavad õpilased oma äriplaanid teatud ettevõtte kuulajaskonnale ja žüriile.

Tegevuse mõju

Kursustest saab osa umbes 400 õpilast aastas ja juba on välja töötatud kava suurendada seda arvu 2017. aastaks 800 õpilasele.

Kvalitatiivne uuring toob esile rea saavutusi.

- ▶ 45% NFTE osalejatest leiab töö või alustab oma äri.
- ▶ 21% osalejatest jätkab täiendava koolitusega.
- ▶ 77% õpilastest leiab, et on valmis tööd otsima või alustama oma äriaga.
- ▶ Üldised ärialased teadmised suurenesid 20%-lt 80%-le.
- ▶ Täheldatakse eneseusalduse, meeskonnatöö, organiseerituse, austuse, täpsuse ja motivatsiooni suurenemist.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEAVITUSSTRATEEGIAD

KOOLITUSPAKETT

ÄRIPLAANI KOOSTAMINE

BELGIA

Õpetajate koolitamine „harjutusfirmade” haldamiseks koolis

Haridus-, noorsoo ja teadusministeeriumi koosseisu kuuluv **Bulgaaria koolitusfirmade keskus (Bulgarian Centre of Training Firms)** korraldab kolme-päevaseid koolituskursusi, mida pakutakse koolis 10–20 õpetajale. Kursus on umbes 30% ulatuses teoreetiline ja 70% ulatuses praktiline, selle raames viiakse läbi ajurünnakuid, rühma- ja meeskonnatöö harjutusi, ettevõtlussimulatsioone ja arutelusid. Selle eesmärgiks on igas koolis rajada „harjutusfirma” ja seda hallata.

Harjutusfirmad jälgendavad tegelikke ettevõtteid, neis kasutatakse samasuguseid dokumente, süsteeme ja menetlusi nagu tõelistes ettevõtetes. Harjutusfirmad pakuvad väikeettevõtte asutamise, kaubandus- ja äritegevuse esimest vahetut kogemust nendele õpilastele, kellel ei ole võimalik kogemusi saada päris ettevõttes. Õpilased saavad kaubanduskogemuse,

müügiüksuse juhtimise kogemuse, korraldavad personaliküsimusi, tegelevad raamatupidamisega ning kontrollivad varusid ja administratiivsüsteeme. Harjutusfirma dünaamiline, realistlik keskkond võimaldab õpilastel saada palju positiivseid tulemusi: rakendada praktikas teooriat, meeskonnatöö- ja suhtlemisoskusi, planeerimisioskusi ja ettevõtlikku mõtteviisi.

Üldise põhimõtte kohaselt luuakse täienduskoolituse raames koolisesed õpetajate meeskonnad, kes on võimelised ettevõtlusõpet läbi viima ja toetama. Igal õpetajal on erinev eriala, ta tunneb ettevõtete loomise ja juhtimisega seotud õiguslikke menetlusi ning praktilist poolt. Nad omandavad ka võtteid õpilaste motiveerimiseks harjutusfirma kursusel osalema, lisaks saavad nad harjutusfirma koolitajate tunnistuse. Õpetajad võivad uusi teadmisi ja oskusi rakendada ainete juures, mida nad koolis õpetavad.

Tegevusvaldkond: täiendkoolituse pakujate teavitusstrateegiad

Rakendav riik: Bulgaaria

Rakendav asutus: Bulgaaria koolitusettevõtete keskus

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www.buct.org/index.php?p=22>

Peamine kontaktisik: Dariya Mavrudieva

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: info@buct.org

Telefon: +359 29632272

Rakendamise/sihtrühm: õpetajad

Hariduse sihttase: pidev kutsealane areng, keskkoolide, kõrgemate ja kutseõppeasutuste õpetajad

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Erguta osa võtma! Kursust reklaamitakse laialdaselt koolides (nii akadeemilistes kui ka kutseõppeasutustes), samuti veebis ja õpetajate aastakohtumistel. Seejärel saadavad koolid Bulgaaria koolitusettevõtete keskusele osalemistaotluse.
- ▶ Sõlmi võimalikult palju partnerlusi! Edu võtmeks on koostöö koolide, valitsusasutuste ja ettevõtete vahel. Sellele aitab osaliselt kaasa Bulgaaria koolitusettevõtete võrgustik, mis loodi 2004. Liikmete hulka kuuluvad harjutusfirmad, Bulgaaria koolitusettevõtete keskus, ettevõtlusorganisatsioonid, ettevõtted, vabaühendused ja valitsusasutused.
- ▶ Kaasa partnereid ärivaldkonnast! Ettevõtted pakuvad Bulgaaria koolitusettevõtete keskusele erialateadmisi, nõustamist, seiret ja hindamist ning võtavad vahetult osa õpetajate koolitamisest koolides.

Tegevuse mõju

Programmil on arvukalt edukaid elemente.

- ▶ Laiaulatuslik teavitus – igas koolis, millega ühendust võetakse, jõuab teave 10–20 õpetajani ja 500–1500 õpilaseni.
- ▶ Programm on jätkusuutlik – kursusi korraldatakse igal aastal alates 1999. aastast.
- ▶ Programm on aidanud paljudes koolides luua ettevõtlusharidust soosiva suhtumise, kujundades ainevaldkondadeüleseid õpetajate meeskondi, mis tagavad ettevõtlushariduse andmise ja õpikeskkonna jätkusuutlikkuse.

Arenduskavad

- ▶ Pakkuda programmi raames koolituse saanud õpetajatele väljaõpet uutes valdkondades, näiteks õpetada neile võõrkeeli, IKT-ala-seid oskusi, meeskonna moodustamist ja juhtimist. See suurendab nende pädevusi veelgi. Koolitused kavandatakse ja korraldatakse ettevõtlusorganisatsioonidega sõlmitud partnerluste raames.
- ▶ Suurendada koostööd õpetajate ja tegelike ettevõtete vahel; koolitada õpetajaid nõustama, probleeme lahendama, kontrollima ja hindama.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEAVITUSSTRATEEGIAD

TUNNISTUSE VÄLJASTAMINE

KOOSTÖÖ

BULGAARIA

JA-YE kooli õpetaja koolitustegevus

JA-YE Europe on vabaühendus, mille 37 riigist pärit liikmed on pühendunud ettevõtlusmeelse hariduse, tööturul eeliseid andvate oskuste ja finantskirjaoskuse levitamisele alates põhikoolist kuni ülikoolini. Aastatel 2011-2012 pakkus võrgustik rohkem kui kolmele miljonile õpilasele laialdase programmide valiku. Euroopa peakorter on Brüsselis. JA-YE koolitas sellel õppeaastal umbes 135 000 õpetajat 70 000 koolist. Kõige populaarsemate programmide seas on ettevõtteprogramm, mille raames õpilased moodustavad õpetaja ja vabatahtliku ärinõustaja juhendamise all miniettevõtte. Õpilastele suunatud formaalsete ja mitteformaalsete koolitusvõimaluste kõrval pakutakse ka mitut kohapealset koolitust õpetajatele neljas peamises valdkonnas:

- ▶ Eneseusaldus – selliste isiklike väärtuste ja hoiakute arendamine, nagu:
 - ▶ algatusvõime ja -tahe,
 - ▶ uuenduslikkus ja loovus,
 - ▶ riskivalmidus,
- ▶ Pädevus – äritegevuse arendamise ning innovaatiliste protsessidega seotud õppimine, teadmised ja oskused,
- ▶ Õppimine tegevuse kaudu – õppeainete ja põhioskuste omandamine ettevõtlike töömeetodite kaudu,
- ▶ Nn lähedustegur ja motivatsioon – kohaliku kogukonna, vanemate, sõprade kaasamine, meedia, laadad ja võistlused, samuti rahvusvaheline tegevus.

Tegevusvaldkond: täiendusõppe pakujate teavitusstrateegiad

Rakendav riik: rahvusvaheline

Rakendav asutus: Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe)

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.ja-ye.org>

Peamine kontaktisik: Jarle Tømmerbakke

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: Jarle@ja-ye.org

Rakendamise/sihtrühm: õpetajad ja 16–19aastased JA-YE ettevõtteprogrammis osalevad õpilased

Hariduse sihttase: kutseõppeasutuste õpetajad ja keskkooli vanem aste

Programmitsükkel algab uue kooliaastaga. JA-YE strateegia kohaselt pööratakse kõigepealt kooli omaniku (näiteks kohaliku omavalitsuse) poole ja küsitakse, kas nad soovivad kooli kaasamist; pärast seda võetakse samal viisil sama küsimusega ühendust koolijuhiga. Seejärel alustab JA-YE õpetaja aluskoolitusega; õpetajaga võetakse läbi programmi põhikontseptsioonid ja määratakse võrgustikurühmad, nii et osalejaid ei jäeta kunagi üksi. See on oluline, sest sageli esineb uute meetodite suhtes küllalt palju ebakindlust/vastupanu, esitatakse küsimusi, nagu: „Kas lapsed õpivad uute meetoditega sama palju?” Seejärel läbivad õpilased ühe aasta pikkuse miniettevõtte tsükli, töötades enne erinevatel kohalikel konkurssidel osalemist välja äriidee, turundusstrateegia ja eelarve.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ JA-YE programmide edu võtmeks on formaalse ja mitteformaalse õppe kombineerimine.
- ▶ Formaalses osas pakutakse võimalusi osaleda tegelikus, mitte simuleeritud tegevuses: toimuvad 2–3päevased koolitused õpetajatele ning pidev ametialane enesetäiendamine, millele lisandub veebipõhine teave ja tegevus; viiakse läbi pädevushindamine ja valideerimine praktilise kogemuse kaudu.
- ▶ Mitteformaalses osas saavad õpetajad ja õpilased kasu osalevate koolide võrgustikust; iga klassi toetab nõustaja äriühingondadest; viiakse läbi 1–3päevased õppekavavälised üritused (võistlused või innovatsioonilaagrid); suheldakse vilistlastega.
- ▶ JA-YE tegevusel on sageli tugev rahvusvaheline mõõde, koostööd tehakse üle kogu Euroopa – näiteks iga-aastane Euroopa aasta ettevõtte konkurss; JA-YE piirideta ettevõtte; JA-YE sotsiaalse ettevõtja programm ning Euroopa loovuse ja innovatsiooni võistlused.
- ▶ Võistlus tõmbab kaasa kogukonna ja motiveerib õpetajaid. JA-YE peab võistlust eluliselt oluliseks kohaliku kogukonna ja meedia kaasamiseks. Võistluse kohtunikud on tavapäraselt äriühingondadest, poliitikute seast

ja kohalikest / riiklikest haridusasutustest, mis aitab saada projektile nende toetust. Miniettevõtetele antakse auhindu, autasustatakse ka õpetajaid ja koole, selline tunnustus loob sageli positiivse avaliku arvamuse nii tegevuse kui ka kooli ja õpetajate suhtes.

Tegevuse mõju

JA-YE on uurinud oma tegevuse mõju varasematele osalejatele ning saanud palju positiivseid tulemusi. 90% õpetajatest on valmis soovivama seda õpetamisviisi oma kolleegidele. Õpilaste hinnangul muudab see kooli huvitavamaks ja motiveerivamaks. Lisaks näeme, et selline õpetamisviis toob juurde ettevõtjaid.

- ▶ Idufirmad. Sõltumatu uuring varasemate osalejate hulgas näitas, et endised õpilased asutasid 50% rohkem idufirmasid kui kontrollrühm. 12% nendest, kes osalesid JA-YE keskkoolile mõeldud ettevõtteprogrammis, asutasid oma ettevõtte 25. eluaastaks; programmis mitteosalenute puhul on vastav näitaja vaid 8%.
- ▶ Loob ettevõtlusealast enesekindlust. 55% endistest ettevõtteprogrammis õppinutest kinnitab, et neil on vajalikud oskused ja teadmised oma ettevõtte asutamiseks, kui tekib sobiv võimalus; kontrollrühmas on vastav näitaja 41%.
- ▶ Loob tulevase juhte. 33% endistest JA-YE ettevõtteprogrammi õpilastest on praeguseks juhtival kohal; kontrollrühmas on vastav näitaja 25%.
- ▶ Mitu sõltumatut uuringut toetavad neid järeldusi.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

TEAVITUSSTRATEEGIAID

TEADLIKKUSE TÕSTMISE STRATEEGIAID

UUENDUSLIKUD ÕPETAMISMEETODID

PRAKTILISED MEETODID

ÜLEEÜROOPALINE

Kasulikud lingid või allikad:

JA-YE Enterprise without Borders® (ettevõtjad piirideta)

JA-YE Social Enterprise Programme (sotsiaalse ettevõtja programm)

European Creativity and Innovation Challenge (Euroopa loovuse ja innovatsiooni konkurss)

„Ettevõtlusmeelne koolitaja” on kahepäevane seminar

„Ettevõtlusmeelne koolitaja” on kahepäevane seminar, mis käsitleb õpetaja professionaalsuse teemat ja tema rolli muutuste läbivijjana ühiskonnas. Seminar on interaktiivne ning koosneb innovaatilise praktika näidetest, aruteludest ja rakendamisest osaleja isiklikus tööalases kontekstis. Seminar põhineb eeldusel, et koolitajal on oluliselt kergem juhendada õpilasi valdkondades, kus koolitajatel endal on vajalikud / asjakohased ekspertteadmised, ning ilmneb, et paljudel koolitajatel on olnud piiratud ettevõtluskogemus või nad ise arvavad nii. Seetõttu aitab seminar õpetajatel ära tunda ja mõista, kuidas iga tegeliku elu teadmist ja kogemust on võimalik paigutada ettevõtluse tasandile. On oluline, et see seob koolitajad ka teistega, kes samal alal töötavad, avades võimalused tõhusaks koostöök.

Seminar uurib ettevõtlusmeelse koolitaja kontseptsiooni, võrreldes edukaid ettevõtjaid tõhusate õpetajatega. See toob dialoogi ja refleksiooni kaudu esile õpetaja professionaalsuse, ametialase identiteedi ning õpilaste kaasamise põhiaspektid. Nende aspektide hulka kuuluvad suhtumine muutustesse, määramatusse, riskivalmidusse ja partnerlusse.

Kahel seminaripäeval käsitletakse viit teemat:

- ▶ ettevõtlusmeelne koolitaja,
- ▶ õppimine ja õpetamine 21. sajandil,
- ▶ mida me teame tõhusast õppimisest,
- ▶ õpilaste huvi äratamine õpitava vastu,
- ▶ ettevõtlusalase pädevuse mõjulepääsu strateegiad.

Tegevusvaldkond: jätkuvad toetusmeetmed täiendkoolituse pakkujatele

Rakendav riik: Ühendkuningriik – Šotimaa

Rakendav asutus: Aberdeeni Ülikool

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.abdn.ac.uk/spe/>

Peamine kontaktisik: Dr David McMurtry

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: d.c.mcmurtry@abdn.ac.uk

Telefon: +44 1224274623

Täiendavalt kaasatud osalejad või partnerid: Šoti ettevõtlusprogramm, Horvaatia riiklik õpetajate koolitusagentuur; Erciyes Ülikool, Kayseri, Türgi

Rakendamine/sihtrühm: õpetajad, koolijuhid, õpetajaks õppijad, õpetajate koolitajad, haridusasutuste töötajad, psühholoogid ja pedagoogid

Hariduse sihttase: koolitajad kõikidel haridustasemetel: eelkool, põhikool, keskkool, kutse- ja kõrgemad õppeasutused

Osalejad vaatlevad ettevõtluse õppimist ja õpetamist tänapäeva kontekstis ja käsitlevad hea tava näiteid. Nad tegelevad ka tegevuskava koostamisega, kasutades õpitud ja eespool loetletud teemade raames käsitletud ideid, et luua arengukava oma praktilise tegevuse teatava aspekti edasi viimiseks.

Ettevõtliku suhtumise ja loovuse edendamiseks on kasutusele võetud arvukalt pedagoogilisi lähenemisviise.

- ▶ Juhendaja suunatud esitlused, kasutades teaduslikke ja kirjanduse andmeid ning esitades hea tava näiteid video abil.
- ▶ Ulatuslik refleksioon, arutelu, dialoog ja vastastikune suhtlemine.
- ▶ Tegevuskava koostamine individuaalselt ja rühmades.
- ▶ Rühmaesitlused.

Ettevõtliku koolitaja kursust pakuvad praegu neli projekti teostamisega seotud ülnimetatud partnerit vastavalt võimalusele. Huviline (mis tahes Euroopa riigist), kes soovib enda juures seminari korraldada, peaks kõigepealt ühendust võtma David McMurtryga Aberdeeni Ülikoolist. Seminari telliv asutus peaks arvestama sellega, et tal tuleb katta ettekandjate reisi- ja majutuskulud. Lisaks kahepäevasele seminarile on olemas ka veebipõhine õppimiskogukond, mis võimaldab osalejatel materjalidele ligi pääseda ja neid jagada ning enne ja pärast seminari vastastikku suhelda.

Seminar kujutab endast arendava ametialase õppimiskogemuse kõrval ka uurimistegevust. Küsimustike kaudu kogutakse osalejate vaateid ettevõtliku koolitaja kontseptsiooni ja nende ametialase identiteedi kohta, eriti aga nende endi ettevõtliku meelelaadi ulatuse kohta.

Tegevuse mõju

Seda uut programmi on juba väga edukalt rakendatud Zagrebis, Horvaatias (juunis 2012), Aberdeenis, Šotimaal (septembris 2012) ja Kayseris, Türgis (märtsis 2013). Seminaride hindamised näitavad, et osalemisel oli märkimisväärne mõju osalejate eneseusaldusele, ning annavad teavet praktika ja poliitika kohta. Pärast Kayseri koolitust avalikustati dokumendid ja aruanded, mis käsitlesid kontseptuaalseid arenguid ja empiirilisi andmeid, tuues välja rahvusvahelised võrdlused.

Kokkupuude ettevõtlusega ja ettevõtlusaktiivsusega on avaldanud positiivset mõju õpilastele ning nende tulemustele kõikides õppeainetes. Koolitajad süvendavad oma rolli üle järele mõeldes arusaamist omaenda mõjust ühiskonnale. See on märkimisväärse professionaalse arengu aluseks.

Meeskondadele pakub rõõmu võimalus viia seminar läbi partnerluses teistsuguse taustaga koolitajatega teistest riikidest.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

JÄTKUV TOETUS

TEADLIKKUSE TÕSTMINE

KOGEMUSLIK ÕPPIMINE

ÜHENDKUNINGRIIK

Ettevõtlusalase hariduse riiklik standard

Ettevõtlushariduse riikliku standardi töötas välja haridus- ja tööstuskeskus Warwicki Ülikoolis. Selles esitatakse kvaliteedi läbivaatamise protsess hea tava äratundmiseks ja tunnustamiseks ettevõtlusalase hariduse õppekava kujundamisel ja täitmisel. Standard käsitleb suuremas osas õpetajakoolitust, õppijakesksetele tegevustele pööratakse vähem tähelepanu.

Raamistik on liigendatud viieks elemendiks, mis kõik kirjeldavad ja määratlevad kvaliteediprotsesse. Need hõlmavad:

- ▶ ettevõtlusalase hariduse visiooni määratlemine,
- ▶ ettevõtlusalase hariduse auditi läbiviimine,
- ▶ ettevõtlusalase hariduse planeerimine ja haldamine,

- ▶ ettevõtlusalase hariduse õppekava täitmine,
- ▶ ettevõtlusalase hariduse hindamine.

Iga element sisaldab nõuete loetelu, mida koolid peavad täitma, selle juurde kuulub lühike kirjeldav selgitus dokumentide ja tõendite kohta, mida on vaja riikliku standardi taotlemiseks hinnata.

Ettevõtlusalase hariduse riikliku standardi saavutamiseks peavad koolid tõendama, et:

- ▶ ettevõtlusharidus on kohustuslik kõikidele õpilastele,
- ▶ neil on ettekujutus ettevõtluse õppekava tulevastest vajadustest ja arengust, et hõlmata tegevuspõhine õppimine ja õppijakesksed meetodid,

Tegevusvaldkond: jätkuvad toetusmeetmed tegevõpetajate jaoks

Rakendav riik: Ühendkuningriik

Rakendav asutus: haridus- ja tööstuskeskus

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link:

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei/enterpriseeducation/casestudy/>

Peamine kontaktisik: Malcolm Hoare

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: m.g.hoare@warwick.ac.uk

Rakendamine/sihtrühm: õpetajad

Hariduse sihttase: põhi-, kesk- ja erikoolide õpetajad

- ▶ neil on selge ettekujutus ettevõtlushariduse sobitumisest laiemasse õppekavasse ja arengukavasse, samuti on ilmne juhtkonna ja muu töötajaskonna vastutus kontseptsiooni eest ning selle mõistmine,
- ▶ nad hindavad ettevõtluse õpetamist järjepidevalt, eriti selle mõju üksikõppijate suutlikkuse arengule,
- ▶ spetsialisti asutusesisese või -välise täienduskoolituse tõendamise eest vastutavad ettevõtluskoordinaatorid ja kooli töötajad.

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Vaba ja juurdepääsetav teave. Standardite kasutamise oluliseks eelduseks on nende avaldamine veebis Enterprise Village'is (ettevõtlusküla), mis võimaldab õpetajatel ja asutustel materjalidele hõlpsasti ja tasuta juurde pääseda.
- ▶ Enesehindamine ja tegevuse planeerimine on võimalikuks tehtud veebipõhise materjaliga. Võimalik on kindlaks teha kooli üldise ettevõtlusõppe läbiviimise konkreetset tugevad ja nõrgad küljed ning nendega edasi tegelda.
- ▶ Kättesaadav on väline akrediteerimine.

Tegevuse mõju

- ▶ Nõudmine spetsialiseeritud, kohapeal toimuva koolituse järele on stimuleerinud nii nõudmist õpetajate ettevõtlusalase koolituse järele kui ka selle pakkumist ning kasulike kooliettevõtete võrgustike rajamist.
- ▶ Materjalidega töötav personal teatab, et neil on hea meel struktureeritud lähenemisviisi ja võimaluste üle tähistada heade tavade kindlakstegemist.
- ▶ Töötajad täheldavad sageli „varjatud” ettevõtlusalast haridust, mida nende koolides kasutatakse, mida aga ei ole seni tunnustatud.
- ▶ Õpetajad ja nende mentorid väärtustavad selgete suuniste olemasolu, mis toetavad ettevõtlushariduse kõrge kvaliteedi tagamist. Nad reageerivad ka hästi paindlikkusele, mis on sulandatud nõuetesse, mis võimaldavad tegelda kohalike prioriteetidega, täites samal ajal ka põhikriteeriumid.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

JÄTKUV TOETUS

LÕIMITUD

STANDARDIMINE

ÜHENDKUNINGRIIK

Kasulikud lingid või allikad:

CEI koduleht: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei/>;

Enterprise Village'i koduleht: <http://www.enterprisevillage.org.uk/>

Ettevõtluskontseptsiooni tõlgendamine õppekavas

Hariduse uurimis- ja arenduskeskus (CERD) on Liibanoni valitsuse asutus, millel on tähtis roll õppekava väljatöötamisel. CERD on arendanud lähenemisviise ettevõtluse sisseviimiseks riigi haridussüsteemi. Katseprojekti kaudu lõimitakse ettevõtlussisu õppekavasse nii üldharidus- kui ka kutsekoolides. See on saavutatud järk-järgult:

- ▶ esmalt tutvustas CERD projekti ministritele, et veenda neid seda rahastama;

- ▶ teiseks valiti välja katseprojekti läbiviimise kohad (kokku umbes 50) ja nende koolide juhid kutsuti projekti arutama;
- ▶ lõpuks korraldas CERD väljaõppe koolides töötavatele õpetajatele, et nad saaksid hakata algatust ellu viima.

Elluviimise toetamiseks eraldati ja arendati vahendid. Vahendite seas olid: õppekavaga töötamise juhend, materjalid õpilastele ja käsiraamat õpetajatele. Kõikide materjalide puhul rakendati aktiivse õppimise meetodit ja õpetamist alustati tööturul toimetuleku põhioskustest.

Tegevusvaldkond: jätkuvad toetusmeetmed tegevõpetajatele

Rakendav riik: Liibanon

Rakendav asutus: hariduse uurimis- ja arenduskeskus (CERD)

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: <http://www.crdp.org/CRDP/>

Rakendamine/sihtrühm: üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste õpetajad

Hariduse sihttase: algkoolid

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Laiem mõju tähendab seda, et ettevõtluskontseptsiooni õppekavasse sisseviimine on tähtis. Projekti käsitati kui esimest sammu ettevõtliku ühiskonna väljakujundamiseks Liibanonis, selle kaugemaks eesmärgiks oli Liibanoni ühiskonna laialdasem mõjutamine. Edu võtmeks peeti ettevõtluse lõimimist põhiõppekavaga, mitte aga selle rakendamist õppekavavälise tegevusena.
- ▶ Kõigi oluliste osalejate kaasamine. Katseprojektide ülesandeks oli välja selgitada tugevad ja nõrgad kohad. Tulemused näitasid, et katseprojektide edu tagamisel oli otsustava tähtsusega kolme tasandi kaasamine (kõigepealt ministeeriumid, seejärel koolijuhid ja lõpuks õpetajaskond).
- ▶ Dubleerimise vähendamine, et kulutused vastaksid tuludele. Olgu märgitud, et rahastajate tegevuse kattumist välditi iga rahastaja rakendamise programmi erineva tahu juures.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

ALGATUSTE TOETAMINE

TEADLIKKUSE TÕSTMINE

ÕPPEMATERJALID

LIIBANON

Ettevõtlusprojekt (Projekte Emprenedors)

Igal semestril kohtuvad **ettevõtlusprojektiga** tegelevad erinevate koolide 10 õpetajat Kataloonia Haridusministeeriumis, et arutada ja vahetada materjale, kogemusi ja ideid. Need materjalid hõlmavad abi õpetajatele õpilaste juhendamiseks projektides, mis keskenduvad (virtuaalse) ettevõtte loomisele, näiteks „Alustamine ettevõtlusega: äriplaani koostamine”. Tunniplaanid, õpetamisjuhendid ja õpilaste töölehed esitatakse valitsuse õigusaktides sätestatud nõuete kohaselt; materjalide hulgas on veel kasulikud lingid, videod käsitletava teema kohta ja eelmiste aastate projektide näited. Lisaks sellele jagavad kõik õpetajad koolisiseseelt oma kogemusi ja

ettevõtlikkuse edendamise tulemusi; enamikul palutakse ette valmistada ja esitada hindamisleht, mõned õpetajad esitavad oma töö tulemused loominguilisemal viisil, näiteks toimetades videot, milles käsitleti õpilaste poolt nende lõpp-projekti osana esitatud esitluste tulemusi.

Haridusministeerium jagas ka kohalike ettevõtete kontaktandmeid ja arutas, kuidas nendega ühendust võtta konkreetsete projektide puhul kehtivates ajalistes raamides. Rõhutati ka, et on väga kasulik, kui edukad ettevõtjad tulevad ja peavad projektide käivitamise ajal koolides innustava kõne.

Tegevusvaldkond: jätkuvad toetusmeetmed tegevõpetajate jaoks

Rakendav riik: Hispaania (Kataloonia)

Rakendav asutus: Kataloonia Haridusministeerium

Asutuse või projekti kodulehe aadress või link: Kataloonia

Haridusministeeriumi koduleht:

<http://www20.gencat.cat/portal/site/ensenyament>

Peamine kontaktisik: Xavier Yáñez, María Ojuel ja Monica Artigas

Peamise kontaktisiku e-posti aadress: xyanez@xtec.cat, mojuel@xtec.cat, monica.artigas@terra.es

Telefon: +34 935516900, firma sisenumbr 3835

Rakendamise/sihtrühm: oma koolis ettevõtlusprogrammi läbi viivad õpetajad

Hariduse sihttase: täiendõpe, keskastme õpetajad

Edu saavutamise eeldused

- ▶ Ettevõtlusmeelsed koolid on Kataloonias üpris uus kontseptsioon, seetõttu on haridusministeeriumi toetus äärmiselt oluline.
- ▶ Kontseptsiooni edendatakse haridusministeeriumi pideva arengu meetme kaudu ja pakutakse tasuta katseprojektina Kataloonia teatud koolides. Haridusministeeriumi roll kogemuste ja materjalide vahetamise võimaldamisel õpetajatele on otsustava tähtsusega, eriti nende jaoks, kes teevad seda esimest korda. Peale selle lisati käesoleval aastal uus valikuline õppeaine „emprenedoria” (ettevõtlus) kohustusliku keskhariduse 3. aasta õppekavasse. Seetõttu on eluliselt oluline, et selles koolituses saaks osaleda rohkem õpetajad, eriti majanduseriala õpetajaid, kelle ülesandeks saab eeldatavalt selle uue õppeainega seotud tegevuse korraldamine. Koolides on väga vähe juba valmis materjali, seetõttu on haridusministeeriumi abi ja teave keskse tähtsusega kvaliteetse informatsiooni ettevalmistamiseks.
- ▶ Ettevõtlusprojekti raames on nüüd välja töötatud 25tunnised kursused, mis käsitlevad spetsiaalselt uut ettevõtlusalaseid teadmisi pakuvat õppeainet, nähes õpetajatele selle rakendamiseks ette vajalikud vahendid.

PIDEV KUTSEALANE ARENG

ALGATUSTE TOETAMINE

KOOSTÖÖ

ÕPETAMISMATERJALID

HISPAANIA

Kasulikud lingid või allikad:

Teatud jaotusmaterjalid on kättesaadavad aadressil http://phobos.xtec.cat/cirel/cirel/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=74

Materjalid ettevõtluse kohta haridusministeeriumi kodulehel: <http://www.xtec.cat/web/recursos/emprenedoria>

Näidete loetelu

Valdkond	Rakendav asutus	Näite pealkiri	Lk
ITE (õpetaja alusharidus)	Artevelde Ülikooli kolledž (Belgia)	Accio (Artevelde Ülikooli loovuse, innovaatika ja ettevõtluse keskus)	44
ITE	Group T – Leuveni pedagoogiline kolledž (Belgia)	Kindla hoiakuga õpetamise kunst	20
ITE	HAMK erialase õpetajahariduse üksus (Soome)	Erialase õpetajahariduse programm	32
ITE	Endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi haridus- ja teadusministeerium (endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik)	Innovatsioon ja ettevõtlus	46
ITE	Dublini riiklik kunsti ja disaini kolledž (Iirimaa)	„Liikuvad kujud” ehk kunst õpetajahariduses	18
ITE	Viana do Castelo kolledži polütehniline instituut (Portugal)	Ettevõtlusprogramm 3–12aastastele lastele	42
ITE	SEECCEL (Kagu-Euroopa ettevõtlusõpingute keskus) (rahvusvaheline)	Piirkondlik ettevõtlusõppe projekt rõhuasetusega õpetajakoolitusele enne tööle asumist ja töötamise ajal	30
ITE	Sogn og Fjordane Ülikooli kolledž (Norra)	REAL (maapiirkonna ettevõtted tegevuse kaudu õppimise eest) kui professionaalne ja pedagoogiline tööriist	40
ITE	St Mary Ülikooli kolledž, Belfast (Iirimaa)	Kvalitatiivse õpiväljundi hindamine	22
ITE	Hariduse, kommunikatsiooni ja spordi kõrgem kool (GPI), Guarda Polütehniline instituut (Portugal)	Õppeaine Isiklik ja sotsiaalne haridus	24
ITE	Swansea Ülikool (Ühendkuningriik)	Koolilõpetajad toetavad õpetajakoolitust	34
ITE	Kopenhaageni Ülikooli kolledži õpetajahariduse osakond (Taani)	Uuendusnõustaja on Kopenhaageni Ülikooli kolledž	38
ITE	Ioannina Ülikool, väikelastehariduse osakond (Kreeka)	Mentorlusprogramm ülikoolis	28
ITE	Jyväskylä Ülikool (Soome)	Ettevõtlusmeelsed lähenemisviisid õpetajahariduses	16
ITE	Lapimaa Ülikool (Soome)	Kohustuslik muusikakursus ettevõtluse vaatenurgast (pedagoogiline lähenemisviis)	36
ITE	WEEN – Walesi ettevõtluskoolitajate võrgustik, c/o Swansea Metropolitan, Trinity St David, Wales (Ühendkuningriik – Wales)	WEEN on Walesi ettevõtluskoolitajate võrgustik	48
ITE	Xiose Ülikooli kolledž (Belgia)	Interdistsiplinaarset õpet käsitlev didaktiline seminar	26
Pidev kutsealane areng	Koolitusfirmade keskus (Bulgaaria)	Õpetajate koolitamine „harjutusfirmade” haldamiseks koolis	84
Pidev kutsealane areng	Hariduse ja tööstuse keskus (Ühendkuningriik)	Ettevõtlusalase hariduse riiklik standard	90
Pidev kutsealane areng	Hariduse uurimis- ja arenduskeskus (CERD) (Liibanon)	Ettevõtluskontseptsiooni tõlgendamine õppekavas	92
Pidev kutsealane areng	Sloveenia Vabariigi käsitööstuskogud ja väikeettevõtted (Sloveenia)	UPI projekt	70
Pidev kutsealane areng	Loovus, kultuur ja haridus (CCE) – Ühendkuningriigis asuv vabaühendus ja heategevusfond (Ühendkuningriik)	Loovus, kultuur ja haridus on loomingulised partnerlused	66
Pidev kutsealane areng	Kataloonia Haridusministeerium (Hispaania, Kataloonia)	Ettevõtlusprojekt (Projekte Emprenedors)	94

Valdkond	Rakendav asutus	Näite pealkiri	Lk
Pidev kutsealane areng	IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural (Prantsusmaa)	Méthode d'Initiation au Metier d'Entrepreneur MIME meetod (ettevõtjaameti saladus-tesse pühendamise meetod)	76
Pidev kutsealane areng	Ettevõtte alustamise ja üleandmise tugikeskus (IFEX), Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeeriumi juures (Saksamaa)	Õpetajate ja õpilaste ettevõtlusvaimu tugevdamine	62
Pidev kutsealane areng	Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe) (rahvusvaheline)	JA-YE kooli õpetaja koolitustegevus	86
Pidev kutsealane areng	Manchesteri Akadeemia (Ühendkuningriik)	Manchesteri Akadeemia	56
Pidev kutsealane areng	Matija Antun Reljković nimeline kutsekeskkool, Slavonski Brod (Horvaatia)	Matija Antun Reljković nimeline kutsekeskkool, Slavonski Brod	54
Pidev kutsealane areng	Portugali valitsuse ministrite kabineti kantselei (Portugal)	Valikute programm (Programa Escolhas)	68
Pidev kutsealane areng	Ettevõtluskoolituse võrgustik (NFTE) Belgia (Belgia)	Oskuslik ettevõtlus ja ettevõtlusoskused	82
Pidev kutsealane areng	Portugal – Anespo; Ühendkuningriik – Norton Radstocki kolledž ja Bath Spa Ülikool; Taani – Niels Brocki ärikolledž; Rumeenia – hariduse arendus- ja innovatsioonikeskus (TEHNE); Hispaania – CEBANC; Euroopa tehnilise ja kutsehariduse ning koolituse foorum (Portugal, Ühendkuningriik, Taani, Rumeenia, Hispaania)	Projekt Life 2 ehk Koolita koolitajat	72
Pidev kutsealane areng	Roueni ärikool (Prantsusmaa)	Uuenduslikkus ettevõtlusalases pedagoogikas	74
Pidev kutsealane areng	Tknika, Baski valitsuse hariduse, keelepoliitika ja kultuuri ministeeriumi kutsehariduse, koolituse ja elukestva õppe allüksuse haru (Hispaania – Baskimaa)	Tknika on kutsehariduse ja -koolituse ning elukestva õppe innovatsioonikeskus	80
Pidev kutsealane areng	Aberdeeni Ülikool (Ühendkuningriik – Šotimaa)	„Ettevõtlusmeelne koolitaja” on kahepäevane seminar	88
Pidev kutsealane areng	Turu Ülikool / Lappeenranta Tehnoloogiaülikool (Soome)	YVI on ettevõtlusalase hariduse virtuaalne õpikeskkond	60
Pidev kutsealane areng	Valnalon (Hispaania)	Ettevõtluspraktika tunnustamine ja arendamine õpetajakoolituses (projekt ADEPTT)	64
Pidev kutsealane areng	Zespót szkół technicznych w Mikołowie (Poola)	„Pädevustele jah, stereotüüpidele ei”	58
Pidev kutsealane areng	Zöld Kakase lütseum (Ungari)	Võrgustikutöö äriühendustega	78

ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE

Veebiajakiri *ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE* (http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/index_en.htm) hõlmab küsimusi, mis on seotud VKEde, uuendustegevuse, ettevõtluse, kaupade ühtse turu, konkurentsivõime, keskkonnakaitse ja tööstuspoliitikaga, ning teisi teemasid.

Trükitud ajakiri ilmub kolm korda aastas. Seda saate tellida internetis prantsuse-, saksa-, hispaania- ja itaaliakeelsena (http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/print-edition/subscription/index_en.htm) Kättetoimetamine saatekuluta.

Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele
Tasuta infotelefon: (*) 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Väljaannete talitus

